Yeni

MUHİT

AMERICAN BOOK STORE and READING ROOM CONSTANTINOPLE
AMERİKAN MÜTALAA ODASI READING ROOM

MÜNİF FEHİM

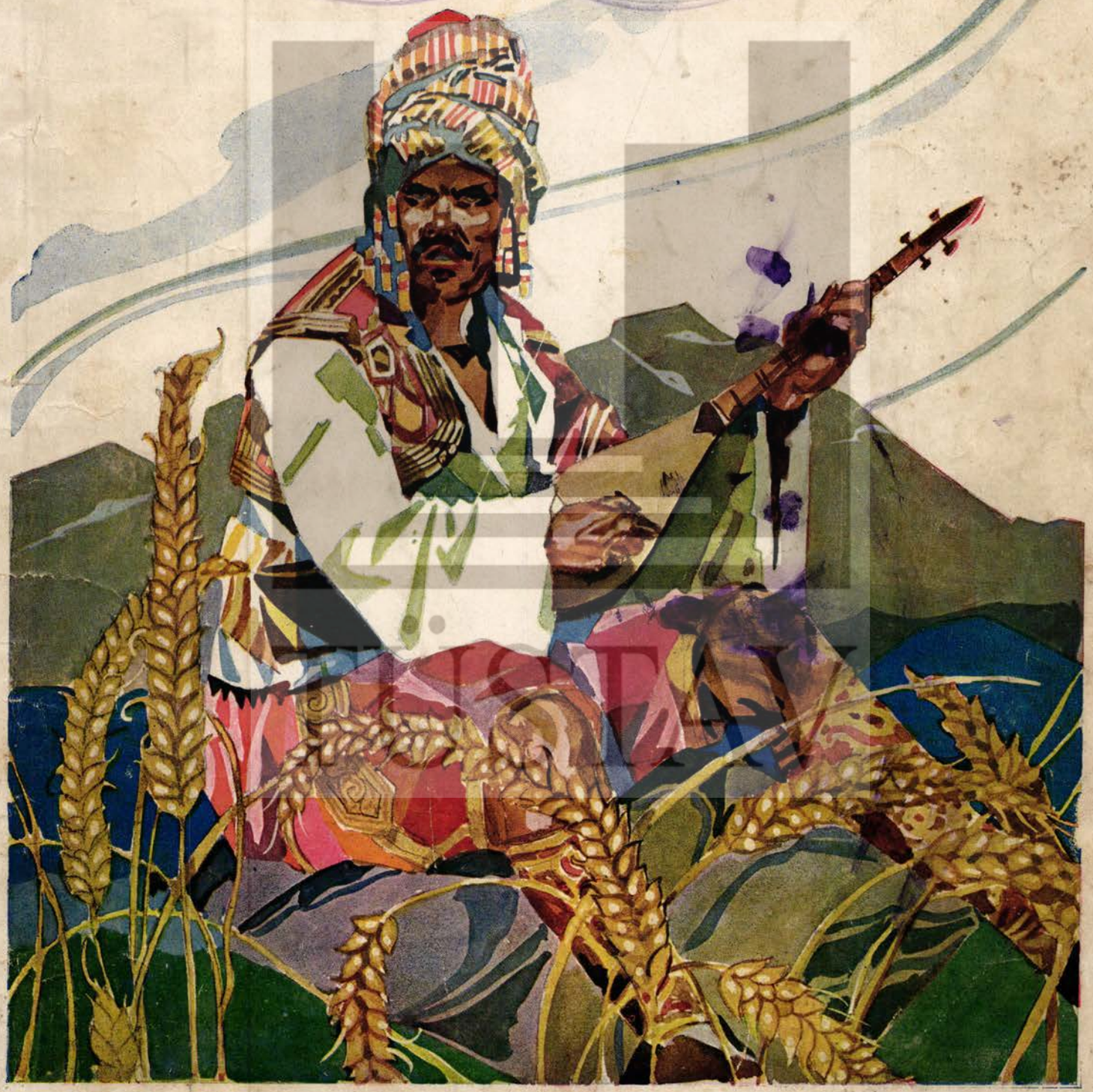

Sene 1 — *Resimli Aylık Aile Mecmuası* — *№ 8, Haziran 1929*

Müvezzilerden Elbise kalıbını isteyiniz. — NUSHASI 50 KR.

ANSİKLOPEDİDEKİ VAHŞİ

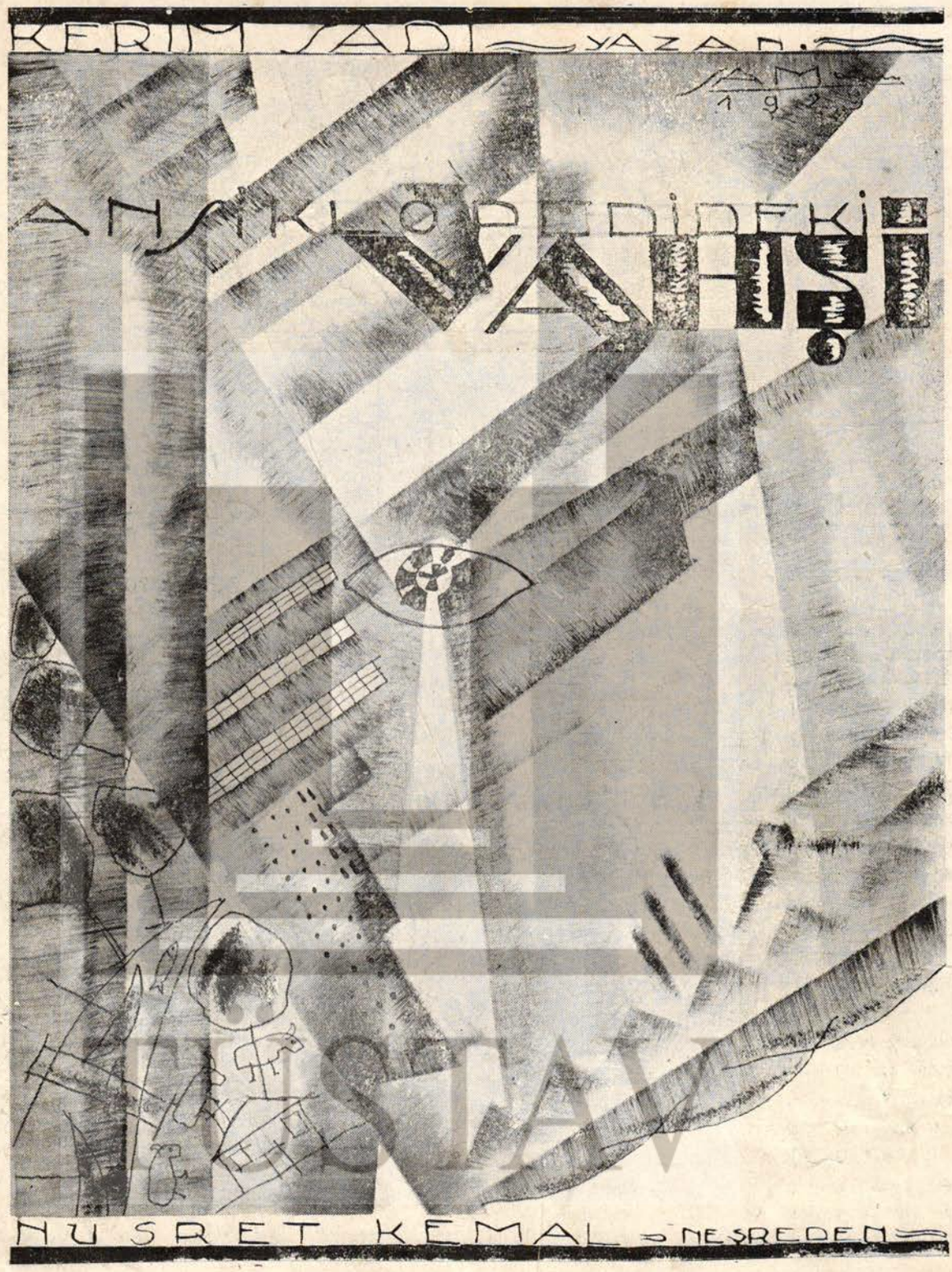

Bu Nushamızda

İlâve olarak Safeviler devirine ait bir *Şehname Minyatürü*nün renkli reprodüksiyonunu veriyoruz. *Bu, memleketimizde* RENKLİ FOTOGRAFIN *tab'a tatbikının ilk tecrübesidir.* Muhterem Karilerimize sık sık bu gibi ilâveler vermeğe çalışacağız.

Bu sefer ki resim hakkında malümat *gelecek nüshamızda* PROF. AĞA OĞLU MEHMET B.in «İstanbul Türk ve İslâm asarı Müzesi»ne dair mekalesinde intişar edecektir.

MUHİT

Resimli Aylık Aile Mecmuası

Sene 1 | Haziran, 1929 | № 8

Okuma İhtiyacı

Bizde Niçin İnkişaf Etmiyor?

Neşriyat Sınaatımız Tekniksiz ve Taazzisizdir, Okuma Organizasyonlarımız da Yoktur.

Muhtelif memleketlerde seyahat edenler kendi memleketimize dönünce bir çok kusurlarımızı görürler, tenkitlerine girişirler. Bu kusurlar arasında en ziyade göze çarpanlardan biri de bizim pek az okumamızdır. Bu kusur yeni değildir, harf inkilâbından sonra da başlamamış, ondan ileri gelmemiştir.

Başka memleketlerde *okuma* umumî bir ihtiyaç, hattâ umumi bir iptilâ halindedir. Şimendiferde, vapurlarda, tramvaylarda, lokantalarda, hasılı heryerde, hemen herkes okur. Talebe, erkek olsun kız olsun, yemek arasında bile, siyah çerçiveli gözlüklerinin arasından yeni çıkan *enteresan* kitabı okur. Arabacı, şoför, bakkal, kapıcı, esnaf... müşteri beklerken, gazetesini veya broşürünü gözlerinin önünde tutarak süzer.

Umumi kitaphaneler, klüp kitaphaneleri, mektep kitaphaneleri, kıraat salonları, mütalâahaneler... hep dolup boşalırlar. Bizde ise bu okuma iytiyacı çok sönük bir haldedir. Acaba bu içtimaî hadisenin sebepleri nedir?

Fikrimizce bu sebepler başlıca ikidir.

Birkere bahsettiğimiz memleketlerde çocuk çok erkenden okumaya alıştırılır. Çocuk için, daha mektebe girmeden evel bile resimli ve enterasan kitap, oyuncak kadar bir ihtiyaç haline girmektedir. Orada kitap oyuncak kadar makbul bir çocuk hediyesidir. Kitap büyükler arasında da her hediyeden daha makbul bir hediyedir.

Bizde çocukluğun ilk çağlarından gençliğin bütünde virlerine kadar, her iki cins gençler için, her cihetten sağlam, bedîî ve faydalı kalem mahsulleri yoktur. Halbuki okumayı bir ihtiyaç, ihtiyaçların en eğlencelisi, en faydalısı ve en nezihi haline getiren bu kalem mahsulleridir. Bizde öyle çocuk gazeteleri ve gençlik mecmuaları vardır ki, baştan başa zevksiz ve marazi şeylerle doldurulmuştur. Miyde için nasıl bulantıcı yemekler varsa dimağ için de öyle hazmolunmaz kıraatlar vardır.

Başka memleketlerde okuma ihtiyacı en küçük yaştaki çocuklardan en yaşlı insanlara kadar herkes, her cins ve her sınıf için, tetkik ve takip edilmektedir. Çocukların beslenmesi için mamalar, unlar, çikolatalar ve daha bin bir çeşit lezzetli ve gıdalı şeyler; geyinmesiyçin sıhhi ve zarif elbiseler düşünülüp yapıldığı ve mütemadiyen bunların modaları değiştirildiği gibi, okuma ihtiyaçlarıyçin de kitaplar, risaleler, mecmualar, gazeteler basılıp çıkarılmaktadır. Büyüklerin de beslenmesi ve geyinmesiyçin geniş geniş sınaatlar büyük bir faaliyet içinde hayret verecek çeşit, şekil ve modalarda mahsulât yetiştirmekte olduğu gibi dimağlarının hıfzısıhhatıyçin de çok daha mühim bir sınaatın bütün şubeleri durmadan dinlenmeden işlemekte, akılları şaşırtacak mahsuller yetiştirmektedir. Okuma ihtiyacını inkişaf ettiren işte bu neşriyat sınaatıdır. Bizde bu mühim sınaatın bütün şubeleri tekniksizlik ve sermayesizlik içindedir.

Bizim şüphesiz gıdalara, elbiselere, nakliye vasıtalarına... vs. taallûk eden sınaatlarımız da çok geridir; fakat bu maddi ihtiyaçlarımızı, aynen, onları en mükemmel olarak istihsal eden memleketlerden alıp kullanabiliyoruz. Manevi ihtiyaçlara taallûk eden sınaat mahsulleri öyle değildir.

Bunların en mühim kısmının lisan ile ve milli hayat ile alâkası vardır.

Bakınız, gramofon ve sinema, ruhi ihtiyaçların bu iki yeni şubesi, sür'atle beynelmilel birer sınaat halini alabildikleri için, bizde de, ta köylerimize kadar, her memlekette olduğu nispette taammüm edebilmişlerdir. Sinemacıların ve gramofoncuların revaçsızlıktan şikâyetleri işitilmemektedir.

Hülâsa, bize göre: okuma ihtiyaç ve iytiyadı her şeyden evel neşriyat sınaatının ilerlemiş ve uzviyetlenmiş bir safhaya girmesile teessüs ve inkişaf edebilecek-

Büyük Türk İnkılâbına dair

Muharriri: AHMET CEVAT

2

"Nekadar zengin ve müreffeh olursa olsun İstiklâlden mahrum bir millet, medeniyet sahibi beşeriyet karşısında uşak olmak mevkiinden yüksek bir muameleye liyakat kazanamaz.,,

"Türkün haysiyet ve izzetinefs ve kabiliyeti çok yüksek ve büyüktür. Böyle bir millet esir yaşamaktansa mahvolsun evlâdır: Ya İstiklâl, ya ölüm!,,

GAZİ (Nutuk, s. 9)

Milletin Bütün Kuvvetlerini Birleştirmek Safhası

Neşredilen kısmın hülâsası: **Mütarekenin daha ilk gününden, galip devletler mütareke ahkâmını tanımamağa, memleketin her istedikleri noktasını işgale, az sonra İstanbul hükûmetine imzalatmak istedikleri kararnamenin hükümlerini bilfiil icraya, Türk milletinin ellerini ayaklarını sımsıkı bağlamağa başlamışlardı. Bu vaziyet karşısında her taraf kendi başının çaresine bakmak kaygısına düşmüş, muhtelif yerlerde "Müdafaayı H. M. ve "Reddi İlhak„ cemiyetleri teşekkül etmiş, İstanbulda da Sarayın ve hükûmetinin siyasetine muhalif bir Milli Kongra toplanabilmişti. Gazinin üçüncü ordu müfettişi olarak geniş salâhiyetle Samsuna çıktığı gün vaziyet böyle idi.**

Büyük Rehper, başında muayyen bir kurtuluş programile Anadoluya ayak basıyordu. Bu programın derhal icraya konulması lâzım gelen noktalarını, en evel 18 Haziran, 1919—1335 te, Trakyaya verdiği direktifte, parola halinde işaret olunmuş görüyoruz:

1) İytilâf devletleri milli istiklâlimizi boğuyor, vatanın inkırazını hazırlıyor.

2) Merkezi-hükûmet esir ve aciz vaziyettedir. Milletin mukadderatını böyle bir hükûmete teslim etmek inkıraza boyun bükmektir.

3) Trakya ve Anadolu milli teşkilâtını birleştirmek ve milletin sadasını gür sesle cihana doyurabilmek için Sıvasta müşterek, umumi ve kuvvetli bir heyet teşkil etmek mukarrerdir.

4) İstiklâl gayesinin istihsaline kadar milletle tamamile birlikte, fedakârane çalışmağa mukaddesatım üzerine yemin ettim. Artık benim için Anadoludan hiçbir yere gitmemek kat'idir.

Üç gün sonra, Amasyadan aynı programı memleketin bütün diğer kısımlarına, bütün ordulara, bütün M. H. M. ve R. İ. cemiyetlerine, bütün milli teşekkküllere ve milli hareketlerde bir mevcudiyet göstermiş olan zatlara bir tamim ile tebliğ ediyordu.

Bu tamime, fazla olarak, her livadan üçer mürehhasın hemen intihabile yola çıkarılması lüzumunu ilâve ediyor.

Büyük Rehper, Anadoluya ayak bastıktan ancak bir ay sonra, İstanbul hükûmetinin ve muzaffer devletlerin her tesirinden masun, milletin musellâh ve zinde kuvvetlerine hakim bir milli merkez yaratmak teşebbüsüne girişebiliyordu.

Buna muvaffak olmak için nasıl çalışmıştı? Bir ay

---

tir. Naşirler ve tabiler büyük bir teşkilât içinde birleşmeli, aralarında bir iş bölümü yapmalı, tekniği, — bilhassa ruhi ve içtimai kısmını, — ilerletmeli, el birliğile *okuma* ihtiyacını inkiş ettirmek ve inkişaf ettikçe tatmin etmek çarelerini bulmalıdır.

Fakat bizde *okuma* iytiyat ve ihtiyacının inkişaf edememesine diğer bir sebep de vardır: o da *okuma* organizasyonlarının yokluğudur.

Halkımız arasında müşterek kütüphane ve kıraathane hayatı hiç yok gibidir. Maarif vekâletince çok istenilen mektep kitaphaneleri teessüs edememiştir. Türk ocakları ve Fırka merkezleri bile müşterek kitaphane ve kıraathane organizasyonlarına muhtaç oldukları ehemmiyeti verememektedir.

Umumî hattâ hususî kütüphaneler en büyük maksadı eski (!) kitapları cemetmede buluyorlar. Zaten umumî kitaphanelerin adedi pek azdır (yalnız 56). Hasılı bizde okuma ihtiyacı içtimai surette dahi son derece ihmal olunmuş bir haldedir.

Temennilerimiz:

Maarif vekâletimiz, Türk ocakları, Fırka merkezleri, mümkün olduğu kadar okuma organizasyonları yaratmalı, ve hususi teşebbüslerle teşekküllerini teşvik etmelidir.

Okuma ihtiyaç ve iytiyadı medeniyette ilerlemenin en esaslı amilidir. Bunun için büyük bir ehemmiyetle müşterek okuma yerleri açmağa çalışmalı, ve bunlara muhtelif yollarla tahsisat verilmelidir.

O sayede her nevi faydalı neşriyat, lüzumu kadar alıcı bulmak emniyetile, çıkabilecektir.

Naşirlere gelince, onların da, kendi aralarında bir iş bölümü yapmaları, ve okuma ihtiyacını tatmin edecek tekniği ilerletmeleri elzemdir.

A. C.

çok kısa bir zamandır. Doğru hedefe gitmesini bilen, şaşırmıyan, toplayıcı milli parolalar bulup ortaya fırlatmakta en Büyük iktidarı haiz olan büyük Rehper bu kısa zaman zarfında bütün milli kuvvetleri ve teşekkülleri sinesinde toplayacak ilk hakiki milli kongrayı da'vet etmek imkânını hazırlayabilmiştir.

* * *

Her şeyden evel İtilaf devletlerinin esiri ve hizmetkârı olan padişahın ve İstanbul hükûmetinin elinden bütün müsellâh kuvvetlerini almak, ordunun bütün kumanda heyetini milli gaye etrafında toplamak lâzımdı. Devletin bütün mülki teşkilâtını da milli gayeye celbetmek, İstanbul hükûmetini mutlak bir acız ve salâhiyetsizlik içinde brakmak lâzımdı.

Bunun kolay bir iş olmadığı aşikârdır. Vakıa Mustafa Kemal,in büyük şahsiyeti Makedonya,da, Trablus,ta ve Anafartalar,da her kumandanın şahsiyeti üstüne çıkabilmişti; sözü her tarafta ve herkesçe makbul ve mesmu idi. Fakat birkaç ordudan teşekkül eden azim bir müsellâh kuvveti padişah namına sevk ve idare etmiş yüzlerle kumandanları ve yüksek zabitleri padişaha ve hükûmetine karşı *aasi* vaziyetine getirmek; onlara rütpe, nişan, mansıp, maaş... hasılmaddi alâka namına ne varsa hepsini milli gaye uğrunda feda ettirebilmek için insandan üstün bir iktidara malik olmalıydı.

Millî mücadele esnasında Mustafa Kemal Paşa Foto Fransız

Büyük Rehper, daha İstanbul,da iken ve oradan ayrılırken, ordununen kıymettar ve salâhiyettar erkânından bazılarile temasa gelmiş, zimni veya sarih surette milliyetperverliklerinden vemilli gayeye hizmet edeceklerinden emin olmuştu. Ancak kol ordulara, kumandanlara, valilere, mutasarrıflara, Milli Mudafaa cemiyetler te'sis edenlere, hattâ efrattan kimseye, aleni olarak, "padişahı ve hâlifeyi dinlemeyiniz„ diyemezdi. Padişah ve halife asırlardan beri teessüs ve devam eden bir an'ane kuvvetile, milletin tabii ve ilâhi reisi sayılıyordu. Doğrudan doğruya bu makama ve hükûmetine taarruz edilemezdi. Fakat düşman devletlerin tecavüzlerini red ve men'etmek bütün milletin, hattâ — Hüriyet ve İytilâf kliğinden maada— resmî makamlarda bulunanların da emeli idi. İşte millî şiarlar bu iki cepheli vaziyete uygun olmalıydı; bir taraftan padişahın ananevi salahiyetine tecavüz edilmiyecek, diğer taraftan düşman tecavüzlerine karşı milleti uyanık ve müsellâh kuvvetlerini toplu bulundurmak lâzım gelecek idi.

Bir ay zarfında en evel te'mine çalıştığı hazırlık teşebbüsleri şunlar oldu:

1) Orduların, kolordukların kuvvetlerini mümkün olduğu kadar dağıtmamak, bilakis ziyadeleştirmek, ordugâhlarını memleketin en ziyade müdafaaya elverişli içeri taraflarına çekmek (şimendiferlerin kâfi gelmediği yerlerde fırkaları karadan yürüterek istediği yerlerde toplamıştı);

2) Kumanda başlarında en emniyetli en fedakâr, en milliyiperver kumandan ve zabitleri bulundurmak ve bunların hiç bir suretle emniyetsiz kimselere mevkilerini terk etmemesini taahüt altına aldırmak;

3) Millî teşekküllerin ehemmiyetini takdir ettirerek her tarafta sırf istiklâl ve tamamiyet gayesini besliyen heyetler yaratmak; bu teşekülleri ayrılmak zihniyetinden kurtarmak;

4) Düşmanların vaki' olan tecavüzlerini şiddetli ve galeyanlı tezahürlerle protesto etmek; yeni işgallere kar-

şı orduları ve bütün milleti uyanık ve biribirlerine yardıma hazır bulundurmak;

5) Muzaffer devletlerin kuvvetini ehemmiyetten düşürmek, müttehit millete karşı hiç bir düşmanın hiç bir şey yapamıyacağına kanaat getirmek; millî istiklâli ve medeniyeti tehlikeye düşürebilecek her tecavüze fi'li olarak mani' olmak...

İşte Büyük Rehperin, büyük millî programını icraya koymak için geniş kitlelere, kumandanlara, yüksek zabit ve memurlara muhtelif suretlerle arzedebildiği ve kabul ettirmeğe muvaffak olduğu şiarlar bunlardı. Bir kumandana yazdığı mektupta — fikrini telkin için — bir "Vatan ordusu„ nun teşekkülünü işittiğini söylüyor ve buna dair havadis soruyor; başka bir kumandana yazdığı mektupta "filan fırkanın ne maksatla takviye edildiğini sorarak„ düşmanın işgal teşebbüslerine karşı mukavemet için olduğunu söyletiyor; hasılı bütün ordu kısımlarını "işgallere müsellâh olarak mukavemet„ fikri etrafında yekvücut bir hale getirmeğe muvaffak oluyor.

***

İzmirin ve sırasile Manisa ile Aydının işgali İstanbul hükûmeti tarafından gizli tutulmak, millet derin bir gaflet uykusu içinde uyutulmak istenmişti. Rehper, bir ta'mim ile, her tarafta, hattâ İstanbulda, gayet tertipli, galeyanlı ve samimi, aynı zamanda vakur, ve tecavüzsüz protesto mitingleri yaptırabiliyor; muzaffer devletler ilk defa olarak bu mitingler karşısında Türkiyede Padişahtan ve hükûmetinden başka birde millî iradenin mevcut olduğunu anlamağa, ve daima bu kuvveti saymağa mecbur oluyor.

Bunun üzerine İytilâf devletleri ve onu müteakip İstanbul hükûmeti ve İ. H. Fırkası mukabil tedbirler almağa başlıyorlar, Mustafa Kemale — o zamana kadar azlini ellerinde sandıkları bir ordu müfettişine karşı şiddetli bir taarruza geçiyorlar.

İngiltere fevkalâde komiserliğinin Babıâliye verdiği nota Harbiye Nezareti vasıtasile Mustafa Kemal Paşaya tebliğ ediliyor. Bu nota herhangi bir asayişsizliğe ve akalliyetlere tecavüze sebebiyet verilecek olursa muhtelif vilâyetlerin derhal işgal edileceği tehdidini savuruyordu.

Büyük Rehper bu nota üzerine Harbiye Nezaretine verdiği cevapta bahsedilen asayişsizliği ve akalliyetlerin emniyetsizlik iddiasını külliyen reddediyor: "Fakat millî istiklâl ve mevcudiyeti imha veya tehlikeye iysal eden işgal, suikast ve taaddi gibi İzmir havalisinde görülmekte olan fiyliyatın mümasil zühurlarına karşı milletin heyecan ve teessürünü, ve buna müstenit millî tezahürleri men ve tevkif için nefsinde ve hiç kimsede kudret ve takat göremiyeceğim gibi bu yüzden tehaddüs edecek vakayi karşısında da mesuliyet kabul edecek ne kumandan ve nede mülkiye memuru ve nede hükûmet tesavvur ederim„ sözlerini celâdetle söyliyor!

***

İstanbul hükûmeti de artık kendi şiarlarını ortaya atmak lüzumunu hissediyor:

"Büyük Devletlere karşi gelinemez.

"Koca Almanyanın nasıl ezildiğini görmiyor musunuz?

"Muzaffer düşmanlara karşı müsellâh mukavemet cinnettir.

"Bizim için halâs çaresi büyük bir devletin himayesini istemektir!„

En ziyade İngilizlere yardakçılıkta şahsi menfaatlarını müemmen görenlerin teşkil ettiği cemiyet vasıtasile milletin igfaline çalışılıyor, ve bir ta'mim ile bütün belediye idareleri İngilterenin mandasını istemeğe da'vet ediliyor.

Büyük Rehper derhal İstanbulun bu sakim faaliyetini, millet nezdinde hiçe indirecek iykazdan geri kalmıyor.

Nihayet sadrazam Ferit P. nın Paris konfransına gideceği işitiler işitilmez, millî iradeyi hakkile temsil eden kararlarını bütün kumandanlara ve millî teşekküllere tebliğ ediyor.

3/6/1919 - 1335 tarihli olan bu ta'mimde şöyle deniliyor: "**...her halde milletin kendi haklarını müdrik ve onları çiynetmemek için yekvücut olarak fedakârane harekete müheyya olduğunu izhar ve ispate devam edildikçe devletlerin milletimize hürmetkâr ve hukukuna riayetkâr olacağına şüphe yoktur.**„

Ne doğru bir görüş! Memleket kendi hakkını bilmeli, istemeli, almağa hazır ve muktedir olmalıdır. Ancak o zaman düşman devletler bizi dinliyecekler, hakkımızı almamıza mani olamıyacaklardır.

Gene bu mühim vesikada deniliyor ki:

"Sadrıazam paşanın konfrans huzurunda *Osmanlı* hukukunu müdafaa için himmetlerini bezledecekleri tabiidir. Ancak milletçe kat'iyen mudafaası matlûp ve mültezem olan hukuk bilhassa iki noktada nezaket kespetmektedir; birincisi: *mutlak surette devlet ve milletin tam istiklâli;* ikincisi: *Vatanın asli eczasında ekseriyetin akalliyetlere feda edilmemesidir.* Bu hususta *Parise gidecek heyetin içtihadile milletin kat'î talebi arasında tam bir mütabakat bulunmak şarttır.*

Büyük Rehper milletin iradesini böyle iki üç satırda hülâsa ettikten sonra millî endişeyi harekete getiriyor:

"Sadrıazam ps. duyulan beyanatında bir Ermeni muhtariyeti esasını kabul etmiş olduğunu bildirdi. Bunun hududunu zikretmedi. Bundan Şark Vilâyetleri ehalisi bittabi, müteessir ve keyfiyeti istiyzaha mecbur oldu.

"İstanbulda toplanan saltanat şurasında da hemen umum heyet millî istiklâlin muhafazasını ve millet mukadderatının millî bir şuraya tevdiini talep eylediği halde yalnız hükûmetin istinat ettiği İytilâf ve Hurriyet Fırkası namına reisi Sadık Beyin tahriri ifadesinde İngilterenin himayesi teklif olundu.

"Geniş bir Ermenistan muhtariyetini ve bir devletin himayesini kabul meselelerinde millî irade ile hükûmetin içtihadı arasında mütabakat olmadığı taayyün ediyor...„

Mesele bu suretle vuzuh ile tenvir ve iyzah olunduktan, hükûmetin memleketi esirliğe ve bitmez tükenmez bir makhuriyete sürüklediği anlatıldıktan sonra

meml eketin her tarafında M. H. M. ve R. İ. cemiyetlerinin ve bulunmadıkları yerlerde belediye idarelerinin sadrıazam ps.ya ve doğrudan doğruya Padişaha telgraflarla muracaat etmesi lûzumu telkin ediliyor: Bu telgraflarda tam bir istiklâlin ve inkısamsız bir vatanın matlûp olduğu söylenecek ve Paris konfransına gidecek heyetin mudafaa esaslarını iylân etmesi istenecek!

Tamimin nihayetinde de şöyle deniliyor:

"Bu suretle gidecek heyetin mudafaasına çalışacağı esasların hakıykaten milletin arzusu ve talebi olduğu İytilâf devletlerince malum olacak ve bittabi, daha ziyade ehemmiyetle dikkate alınarak heyetin vazifesi kolaylaşacaktır.„

Hakıykaten padişahta ve hükûmetinde, o hükûmet reisinde ve istinat ettiği siyasi fırkada millî ihtiyaç ve arzuları temsil eden hakıyki bir salâhiyet ve türk milletine lâyık azım ve karar olsaydı Anadolu ve Rumelideki millî mudafaa ve mukavemet hareket ve teşekküllerinden kuvvet alacak, alınları yukarıda, konfransa giderek aslanlar gibi kökreyen onbeş milyonluk bir milletin iradesine dayandıklarını gösterecek ve mağlup bile sayılmıyan, ancak mütarekeyi kabul etmiş bulunan Türk milletinin hukukunu tastik ve kabul etmiyecek hiç bir ahde imza koyamıyacaklarını cihana bildireceklerdi. Fakat padişah ve hükûmeti Avrupadan dilenerek ve imperyalistlerin ayağına kapanarak kendilerine dilencilere lâyık bir arpalık te'mininden başka bir şey düşünmiyorlardı.

Ordu müfettişi olarak Anadoluya gönderdikleri bir paşanın on sekiz gün sonra devletin harici politikasını tamamile reddeden ve bütün millete reddettiren böyle bir ta'mimi her taraftan yağan telgraflarla te'sirini gösterince İstanbul ürktü. İngilizlerin tazyiki altında paşayı geri çağırdılar; tabii gitmedi. Bu imtinaı kendisini alenen padişaha ve kükûmete a'asi mevkiine koyuyordu. Behemehal İstanbula dönmesini istemiye başladılar.

Büyük Rehper bu esnada yalnız bir noktaya ehemmiyet veriyordu:

Milletin bütün kuvvetlerini, bütün teşekküllerini bir millî merkezin etrafında toplamak!

Bir taraftan Şark vilâyetlerinin 10 temmuzda aktedeceği konfransa iştirak etmek üzre kendisi Arzıruma yolunu tutmuştu, diğer taraftansa Anadolu ve Rumelinin her tarafını sinesinde temsil edecek Sıvas kongrasının toplanmasını te'min için kolordulara ve millî teşekküllere yukarıda başlıca noktaları zikredilen bir ta'mimi gönderiyordu (18 Haziran 1919—1335).

Bu cesur hadise İstanbul hükûmetini şaşırttı, dahiliye nazırı bütün faaliyetini sarfediyor, Büyük Rehperin faaliyetini akamete uğratmak için en şiddetli emirleri vilâyetlere yağdırıyor, en kurnaz ve hilekâr vali ve me'murları Sivas ile Arzıruma arasındaki muntakaya gönderiyordu. 23 Haziran tarihli olan bir emirde şöyle deniliyordu:

"Mustafa Kemal Paşa büyük bir asker olmakla beraber siyasetizamana o derece agâh olmadığı (!) cihetle fartıhamiyet ve gayretine rağmen, meemuriyetinde asla muvaffak olamadı. İngiliz fevkalâde mümessilinin talep ve ısrarile azledildi, ve edildikten sonra yaptıkları ve yazdıklarile de bu kusurlarını daha ziyade meydana vurdu. R. İ. cemiyetleri gibi Karasi ve Aydın havalisinde ehaliyi nahak yere kırdırmaktan.... başka bir iş görmiyen emirsiz, saygısız ve gayrıkanuni teşkil edilen bazı heyetler için öteden beri çektiği telgrafnamelerle de siyasi hatasını idareten de artırdı.

"Müşarun-ileyhin İstanbula celbi Harbiye Nezaretine ayit bir vazifedir. Lâkin Dahiliye Nezaretinin size emrikat'isi: *artık o zatın ma'zul olduğunu bilmek, kendisile hiç bir muameleye girişmemek, hükûmete mütaallik hiç bir matlûbunu is'af ettirmemektir... Her Osmanlıya terettup eden en büyük vazife, sulh konfransında mukadderatımıza karar verilirken ve beş senedir yaptığımız cinnetlerin hesapları görülürken artık aklımızı başımıza devşirdiğimizi göstermek... değilmidir?„*

Bu satırları okurken insan adeta İstanbul hükûmetinin konfrans kapısında korkudan yüreğinin küt küt vurduğunu duyar gibi oluyor.

Bu vesika gösteriyor ki, Harbiye Nezareti paşayı azle ve cebren — ya'ni tevkif ettirerek — İstanbula iadeye muktedir olmadığını lâyıkile hissetmişti. Çünkü bütün ordular Büyük Rehperin hüküm ve nüfuzu altında bulunuyordu!

Yukarıdaki emrile harice karşı esirane korkaklığını, dahilde gafletini ispat eden Dahiliye Nazırı da dört gün sonra aczini anlayarak hükûmetten çekilmeğe mecbur oluyordu.

* * *

Mustafa Kemal Paşa, yalnız bir ay zarfında, İstanbul hükûmetinin askerî ve mülkî bütün kuvetlerini — hemen kâmilen — elinden almış, hepsini şimdiden millî gaye etrafında toplamağa muvaffak olmuştu.

İstanbul hükümetinin emirleri tamamile te'sirsiz kaldı. Şarkta millî hareketlere karşı tertibat almak üzre Dahiliye Nezaretinin yola çıkarmış olduğu en kurnaz ve en kalleş me'murlarlarından biri Ma'muretül Aziz valisi Ali Galip Sıvasta bulunduğu ve bir iki gün evel Sıvas sokaklarında Paşanın aleyhinde yaftalar yapıştırmak gibi antrikalar çevirebilmiş olduğu halde, Büyük Rehper Sıvasa girdiği gün, başta vali ve dahiliyenin o kalleş me'murları olduğu halde — saf saf dizilmiş olan ehali ve asker tarafından en hararetli alkışlarla karşılanmış ve selâmlanmış idi (27 Haziran-1919).

"Ve bir haftalık meşekkatli bir otomobil yolculuğundan sonra, ehalinin ve askerin cidden samimi tezahürleri içinde Arzıruma girildi„ (3 Temmuz).

Beş gün sonra, İstanbul, nihayet alenen azle cüret ediyor, paşaya vermiş olduğu resmi selâhiyeti elinden alıyordu; fakat büyük Rehperin artık o resmi kuvvete ihtiyacı yoktu; çünkü bütün milletin emniyetini kazanmış, bütün millî kuvvetleri yekpare bir vatan ve yekvücut bir millet, tam bir istiklâl gayesi etrafında toplamağa muktedir olmuştu. Telgraf makinesi başında, derhal ordu müfettişliğinden çekilmekle beraber, hem Harbiye Nezaretine, hem padişaha paşalıktan da istiyfasını verdi (8—9 temmuz, 1919—1335; saat: 10—11).

Büyük Rehper o tarihten sonra, *"resmî sıfat ve salâhiyetten mücerret olarak, yalnız milletin şefkat ve civanmertliğine güvenerek ve onun bitmez feyz ve kudret menbaından ilham ve kudret alarak„* vicdanî vazifesine devam etti.

23 NİSAN BAYRAMI VE ÇOCUK HAFTASI

Serseri çocuklar.

Topkapı ıkaraperver cemiyetinde elbise tevzii.

Çamlıca kız orta mektebinde verilen müsamereden bir intiba.

Aşağıda sağda:— Darülaceze çocuk yuvasında bakılan çocuklardan

Solda:— Yardım gören fakir çocuklardan bir grup

Halk Raksları
Ve
Zeybek Oyunu

SELİM SIRRI

RAKS insanlarda hatta hayvanlarda yemek ve içmek kadar zaruri bir ihtiyaçtır. Duyguları jestlerle, hareketlerle ifade eden bir vasıtadır. En iptidaî bir halde yaşayan zenci kabileler lisanla ifade edemedikleri duyğularını raksla anlatırlar. Heyecane gelirlerse, büyük bir acı duyarlarsa dans ederler.

Tarihi karıştırdığımız vakıt görüyoruz ki insanlar tapındıkları Allaha ibadet ederken de raks etmişlerdir. Anın için raksı, galeyane gelen bir neşenin haraketle ifadesi şeklinde kabul etmek doğru değildir.

Güzel sanatların bir şubesi olan raks da medeniyetle beraber yürümüş, tekemmül etmiştir. Şimdi yer yüzünde yalnız isimleri ve ölmeyen eserleri kalan eski Yunanistanda dans nefis sanatların en yüksek bir şubesi idi. Eflatun, Sofokl, Sokrat, Aristo gibi büyük filosoflar raksa pek çok itibar etmişler ve kendileri de bilfiil halk huzurunda oynamışlardır.

Aristo raksı pek güzel tarif ediyor: "Beşerin karakter ve ihtiraslarının, daha doğrusu tarz hayatının bir timsalıdır„ diyor.

Bunun en büyük misali Periklesin ikbal ve kemal devrinde cesareti, kahramanlığı, fedakârlığı, mehareti gösteren merdane rakslarla, Roma imparatorluğunun inhitat zamanında çıplak kadınların şehvani ve hayvani hisleri canlandırmak için iştiha arttırıcı danslarıdır.

Şurası muhakkaktır ki halkın içtimaî hayatı, refahı ile münasebetdardır. Seviyesi yükselen bir cemaatın hisleri, zevkleri, düşünüşleri, hakiki manasile yaşayış tarzları yükselir, onların sanata ve zevke ait faaliyetleri de nezaket kesp eder.

Demokrasi cereyanı münevver zümrenin nazarlarını halka çevirdi. Hepimiz bilir ve itiraf ederiz ki asırlar süren Osmanlı saltanatında halkın adı sanı yoktu, millet yalnız mühmel değil, hakir görülürdü. Şimdi halkı benliğinden haberdar etmek ancak münevver zümrenin vazifesidir. Halk rakslarını tetkik etmek, onların asli şekillerini kaybetmeyecek surette tanzim ve islah etmek lâzım. Türkülerin ve manilerin içinde bedbinlik veren ve tevekkül tavsiye edenlerin yanında ümit ve cesaretle yaşamak ve çalışmak arzusu uyandıranları ibdâ etmek lâzımdır.

Türkülerde, ve danslarda bir islahat yaparken halkın ruhi ihtiyaçlarına tercüman olmaya çok dikkat etmelidir.

Bu millî vazifeyi üzerine alanların musiki ile, edebiyatla, terbiyevî ve içtimaî meselelerle çok meşgul olmaları, kendi memleketlerini eyi bildikleri gibi garbi de eyi tanımış olmaları lâzımdır.

Bundan yirmi otuz sene evvel bizde kendini bilenlerin halk rakslarını oynaması ayıp sayılırdı. Orta halli aileler içinde düğünlerde, derneklerde köçekler oynar ve bazı içki alemlerinde cuşuhuruşa gelen kimselerin raks ettikleri nadiren görülürdü. Taşra delikanlıları İstanbula nispetle mahallî rakslara daha heveskâr idiler. Fakat bu mahallî rakslar tabiî bir kaide ve usule tabi değildi, görenek suretile büyükten küçüğe devredilir, bazı tavırlar, hattâ bazan haraketler keyfe göre şekle alırdı.

Bunun içindir ki zeybek rakslarını Aydında, Davasta, Mağnisada, Akhisarda, Eskişehirde, Bursada oynayanlar arasında farklar görülür.

Meşrutiyetin iylânini müteakıp İstokholma jimnastik tahsili için gittiğim zaman orada halk şarkılarına, halk rakslarına çok ehemmiyet verildiğini gördüm; bundan altmış sene evvel İsveçte (Halk Danslarını Sevenler) cemiyeti teessüs etmiş; bu cemiyet aazaları İsveçin her tarafına seyahat ederekDalikarlide, Skanede, Smolantta, Vermlantta, Norlantta buldukları halk şarkılarını toplamışlar, Mahallî raksları iyi bilenlerden birer çift alıp

İstokholma getirmişler. Musiki ve raksta mütehassıs olanlar daha bedii, daha terbiyevî bir şekil vererek mevcudu ıslah etmişler. Hatta yeniden ibda ettikleri bazı raksları an'aneler sırasına sokmuşlar. Bu suretle muhtelif ayaletlerin bir birinden güzel yüzlerce halk şarkıları vücude gelmiş.

İstokholmda (İskansen) denilen bir park vardır, orası açıkh avada teesis edilmiş bir nevi etnografiya müzesi gibidir. Yazın her pazar öğleden sonra ve akşam meydanda kurulmuş bir sahnede zarif mahallî kıyafetlerile köylüler bu milli raksları oynarlar.

İstokholmdan avdette ben de bir kaç kerre orta Anadoluda seyahat ettim, mahalli rakslarımızı tetkik ettim, Zeybek oyunlarının jestlerile haraketlerinden mülhem olarak kadın, erkek çift, çift oynanabilen bir zeybek dansı vücude getirdim. Eserimin mükemmel olduğunu iddia etmiyorum. Fakat bir ihtiyaca tekabul ettiği zannındayım. Bu gibi şeyler halka zorla kabul ettirilmediği gibi şahsi iddialarlada kıymetlenmez.

Kadınla birlikte oynanacak oyunların bir maana ifade etmesi şarttır. Erkeğe mahsus olan bir raksı aynı tavur ve aynı vaziyetlerle kadınların oynaması çok çirkindir. Bu tıpkı Anadolunun bazı şehirlerinde bir vakıtlar düğünlerde oynatılan köçekler gibidir. O erkeklerin kadın rolu yapması bir tereddi alametidir.

Selim Sırrı B. ve kızları Selma ve Azade Hanımlar

Tanzim ettiğim zeybek raksının ifade ettiği maana şudur:

"Zeybek sevdiği bir kızı takip ediyor. Vakur, fakat tazallûmkâr nazarlarla sevdiğine yalvarıyor, kadın naz ve istigna ile raksederken, erkek her haraketile vücudunun tekemmülatını, duygularının temizliğini gösteriyor ve ardı sıra gidiyor, dansın ortasında kadın bir güneş gibi mihveri etrafında dönerken, zeybek dünya gibi hem mihveri, hem güneşin etrafında dönüyor.

Kadın istignasına nihayet veriyor, zeybek elinden tutup hoplatıyor ve son figürde karşılıklı diz çöktükleri vakit zeybek şükran hislerini kadının dizini öpmek suretile izhar ediyor.

Tavurların, haraketlerin ahengine, intizamına, musikinin ritmine mümkün olduğu kadar dikkat ettim.

1925 senesi 13 Teşrinevveli gecesi Büyük Gazinin emirlerile, kendi talebelerimden bir hanımla, İzmirde kız muallim mektebinde, huzurunda oynadım. Kudreti dehası, ona her şeyden, herkesten daha selahiyetle bahs etmek imtiyazını veren bu müstesna insan hitabesinde:

«Selim Sırrı Zeybek oyununu ihya ederken ona medenî bir şekli vermiştir. Bu oyun hepimiz tarafından seve seve kabul edilerek millî ve içtimaî hayatımızda yer tutacak kadar tekemmül etmiş, bedii bir şekil almıştır» buyurmuşlardı„ (*)

Bir dahinin lisanından bu sözleri işitmek benim için hayatımda en büyük mazhariyettir. Artık millî raksılarımız benim ve evlatlarım için bir ideal olmuştur.

[*] İzmirde çıkan (Yeni Asır) gazetesinin 9118 numaralı nushasından.

Çamlıca kız orta mektebinde bir müsamerede yeni zeybek raksını muvafakıyetle oynayan dört hanım kız.

Çamlıca kız lisesinde Selim Sırrı Beyin talebelerinden dört hanım kız.

Berlinde, Grünevald Bedii jimnastik mektebi alisinde tahsilde bulunan Sel-

Kastamonide Selim Sırrı Beyin talebesi Necmettin Beyin yetiştirdiği gençlerden.

Selma ve Azade Hanımlar "Gireson dansını oynarlarken„

İlim ve Fen Adamlarmızdan

FATİN EFENDİ

Üstat gençliğinde en fazla "Jül Vern„in romanlarından istifade etmiş - Üstat diyor ki: "Mecmuaların sordukları hesap m'eselelerine cevap vermek en büyük zevkimi teşkil ederdi; mükâfat aldığım zaman çok sevinirdim.„ - Üstadın Hey'ete karşı büsbütün alâkasını uyandıran 1316da vukua gelen bir hareketiarz olmuştur.

Vaniköye çıktım. Fundalarla kaplı dik bir bayıra tırmanıyorum. Yirmi dakika sonra Kandilli Rasathanesindeyim. Her tarafta arı gibi çalışan işciler boğazın en yüksek ve en güzel yerinde mükemmel bir ilim ve teknik yuvası kurmakla meşgul idiler.

* * *

Fatin Efendi Hz. ni mesai odalarında buldum. Beni kütüphanelerine kabul ettiler. Küçük bir oda raflar, zeminden tavana kadar tamamen siyah ciltli kitaplarla dolu. Ortadaki masanın üstü kitap yığılı. Köşeler, pençere önleri, her yer kitaplarla tıklım tıklım. Ancak kanapeleri koyacak kadar dar bir yer bırakmışlar.

Ustada «Muhit»in son numaralarını takdim ettim.

Fatin Ef. yalnız riyaziyatı ve mesleğini düşünen, demir iradeli ve sebatkâr bir ilim adamıdır. Hayatını ilme vakf eden ve başka şeylerle kat'iyen alâkadar olmıyan muhterem Fatin Ef. sırf kendi çalışması ve gayreti sayesinde yetişmiş, ve bütün güçlüklere rağmen memlekete bir rasathane tediye edebilmiştir. Hey'et âletlerinden ve derslerile kitaplarından örülmüş bir dünya içinde yaşıyan Üstatla karsı karşıya kahvelerimizi içtik.

Müsadesini aldıktan sonra birinçi sualimi sordum:

— Nasıl yetiştiniz? Riyaziyata ve hey'ete merakınız nasıl doğdu?.

— Pederim hâkimdi. Asıl Antalya vilayetine merbut Akseki kazasındanım. Babamın babası, onun da babası âlim ve hoca adamlardı.

Iptidai tahsilim pederim ve amcamdandır. Halamın da pek büyük yardımlarını gördüm. Bilhassa arapcayı ondan öğrendim. Rüştiye tahsilimi Bandırmada yaptım. 312 de meezun oldum. 314 de İstanbulda medresede tahsile başladım. Fakat muntazam devam edemedim. Babamla taşralarda bulunmak mecburiyetinde idim.

Kitap okumaktan çok zevk alırdım. O zaman intişar eden Malumat, Maarif, Ulumu Fünun gazete ve mecmualarından çok istifade ettim. «*Jül Vern*» in romanları o zamanları en fazla istifade ettiğim yazılardı. «Kaptan Granın çocukları»nı çok büyük bir merakla taakip ederdim. İktisadî vaziyetim pek bozuk olduğu halde o zamanki neşriyatın hepsini görmek imkânını hazırlardım. Bu romanlar bende okumak, ileri gitmek duygularını nemalandırmıştır.

— Riyaziyeye merakınız ne zaman başlar?

— Hesap fikrini babamdan, hendese fikrini Rüştiyeden aldım. Gerek hesap ve gerek

hendesemi, daha sonra, kendim ilerlettim. O vakıtki mecmuaların sordukları hesap mes'elelerine cevap vermek en büyük zevkimi teşkil ederdi. Mükâfat aldığım zaman çok sevinirdim.

Bu sıralarda hâll edemediğim mes'eleler karşısında kaldım. Eski, arapça ve türkçe yazılmış riyaziyeye ait kitaplar elime geçirdim. Bunların «Hesap» ve «Cebir» usullerini öğrendim. Bunlarla bir çok mes'eleler hâl ettim. Tahir Paşanın «Cebr» inden ve daha başka Cebir kitaplarından yeni cebri tetkik ve ileri götürmeğe çalıştım. Bir çok zamanlar eski Cebirle yeni Cebri birbirine bağlayamadım. İki Cebrin Kuvetlerini yekdiğerine raptettiğim zaman en büyük memnuniyeti duydum. Hayatımda bu gibi sevinçler pek azdır.

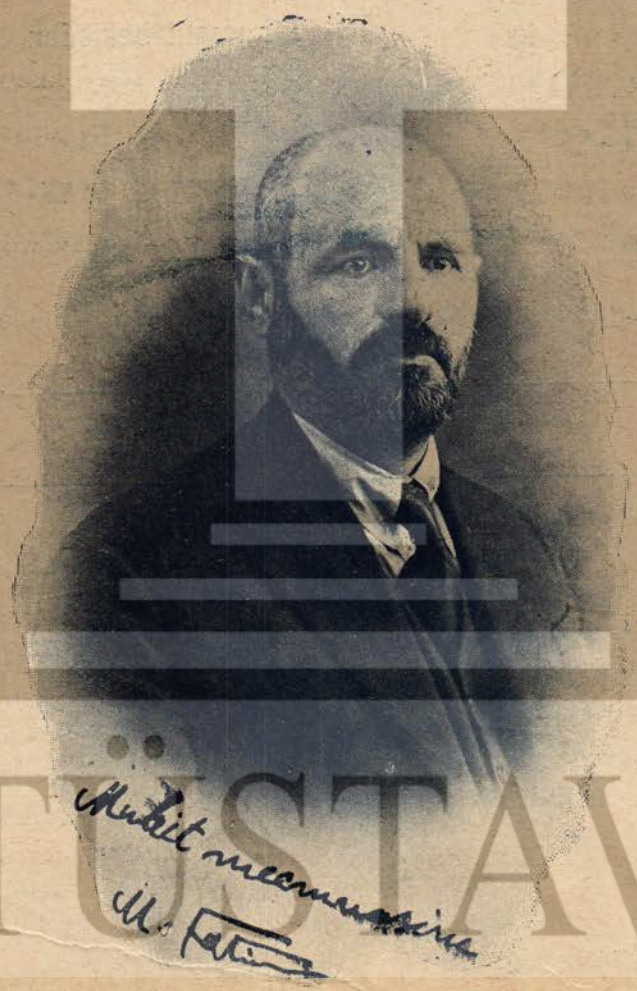

Ayaşta telgrafcılık öğrenirken bazı kitaplar getirtmiştim. Bunların arasında Derviş Paşanın «Fizik»i vardı ki okuduğum zaman çok memnun kaldım; ve merakım uyanmıya başladı. Bu kitapta gördüğüm Sukut, Rakkas kanunlarının tecrübelerini, harerete ait tecrübeleri bizzat yapıp muvaffak olduğum zaman sevincimden kabıma sığamıyordum. Okuduğum kitaplarda anlıyamadığım yerleri işaret eder, iki üç defa tekrarlamaktan bıkmazdım. Neticede şüphelendiğim yer kalmazdı.

«Fizik»e karşı bende uyanan alâkaya babam da çok yakından iştirak ediyor, tecrübelerdeki vesaiti teemin etmekiçin bizzat çok çalışıyordu.

«Hendeseihalliyye» yi elde etmekte güçlük çekmedim.

«Temamî tefazulî»yi, ve Tefazulînin mebasini anlamak için çok yoruldum. Adeta meyyus olmuştum.

Bilâhare Hoca İshak Efendinin dört ciltlik «Mecmuai riyaziyat»ı elime geçti.

Müsellesatı oradan yaptım. Hey'ete alâkam uyanmağa başlamıştı. Bu sırada tanıştığım Müneccim Başı Hüseyn Ef., Binbaşı Ahmet Ziya B. bu alâkam üzerinde müessir oldular.

1316 da merkezi Marmarada olmak üzere vukua gelen bir hareketiarz Hey'ete karşı büsbütün alâkamı uyandırdı.

Tefazulî ve Temamîye ait mebadiyi Etem Paşanın «Briva» dan tercüme ettiği «Cebri aalâ»dan elde ettim. «Storm»dan tercüme edilmiş el yazısı bir kitap tedarik ederek Tefazuliyi tamamen yaptım.

1318 de darülfünun açılmıştı. Salih Zeki Beyin teşvikile imtihana talip oldum. Benimle beraber seksen kişi vardı. Bütün riyaziye meselelerini hâll ederek, birinci çıktım. Ancak bundan sonradır ki kendi malûmatıma kıymet vermeğe başladım; ve onun tezyidi için ne yapmak lâzımsa hepsini yaptım.

«Kimya»dan, o kadar çalıştığım hâlde, bir şey anlıyamazdım.

Darülfünun tahsilimi üç senede bitirdim...

—Hangi mekteplerde muallimliklerde bulundunuz efendim?

— Daruşşafakada, Halkalıziraatta, Vefa İdadisinde çalıstım.

— Rasathanenin teesisine nasıl başladığınızı lûtf eder misiniz?

— Emrullah Ef. zamanında Rasathane Müdiriyetini teklif ettiler; kabul ettim. Geldiğim zaman hemen hiç bir şey bulamamıştım. (1000) lira ile bu gördüğünüz binayı ve bazı aletleri temin etmiştim.

İlk defa «Metoroloji» aletlirini getirmiş-

Ölen Sevgilliye

Bu akşam da yalnız gezdim gene o yerde,
Tutuşan ufukları onun ruhudur sandım,
Hep onu arayordum bu renkli hayallerde.

Yavaş yavaş etrafa yorgun gölgeler doldu,
Hayallerim kayboldu, bu rüyadan uyandım;
Mor denizin koynunda güneş sessiz boğuldu.

Ufukta gülümsedi gecelerin ilâhı.
Vur, diye yalvardım, bu karanlık gönlüme.
Titretti sahilleri öten baykuşun ahı.

Bana yar tesellisi oldu ayın ondördü,
Fakat, heyhat!... Ağladım gene solan gülüme,
Gözlerim mor sularda hep bu hayalı gördü.

Ruhumu kaptırmışken suların bestesine.
Hafif bir hışırtile uyandımb irdenbire,
Kulak verdim rüzgârın bu mahreçsız sesine.

İndim ıssız sahillere, yaslandım yaslı taşa,
Hatıramın ocağı olan bu şirin yere
Gelirdik akşamları, eğlenirdik baş başa.

Bir teselli bekledim kimsesiz sahillerde.
Sen öldün, aşk ölmedi, mahvetti her gecemi;
Söyle ey engin deniz, o tatlı günler nerde?

Felek seni aldı da beni niçin almadı?
Bahtıma örülen bu ne dir?... bir işkence mi?
Sensiz dünyada benim artık yerim kalmadı.

İBRAHİM NECMİ
Ankara Musiki Muallim Mektebi Talebesinden

---

tim. Teesisat hitam bulduğu zaman muharebe başladı. Bu esnada bittabi hiç bir ilerleme hareketi yapılamadı.

Son zamanlarda sipariş ettiğimiz bazı aletler geldi. Sismograf, zaman işlerine müteallik saatler ve diğer Hey'et âletleri, «Fiziki arzı» şuabatına ait âletler bunlar arasındadır.

— Rasathaneniz bütün kozmoğrafya işlerini başarabilecek bir halde midir?

— İstediğimiz: «Hey'et Rastahanesi» ile «Fizik dö glop Rastahanesi» yapmaktır ki vazaifi ilmiyemiz şunlardan ibaret olacaktır:

1.— Güneş tetkikatı;

2.— Bazı ahvâlde «Fotometrik» ve «Spektroskopik» tetkikatı; ve Sema fotoğrafı...

3.— Zaman mesahası; ve bir saniyenin yüzde biri inceliğinde zemanı tayin ve muhafaza etmek;

4.— Memleketimizi ve diğer memleketleri tatmin edecek telsiz saat işaretleri; ve bu suretle ilmî ihtiyaçların teemini;

«Fizikiarzî» de memleketin mıknatisî tehavvülatını tetkik ve İstanbulda, her gün için bu tehavvülatı rasat etmek;

6.— Tezelzülî tarassudatta bulunmak;

7.— Cazibei arziyeyi memleketin iycap eden noktalarında tayin eylemek;

8.— Havanın tehavvülâtı elektrikiye miktarını (Potansiyel), havanın tefazülü iktidarını ölçmek... Ve bir de alâimi cevviye rasadatile meşgül olmak...

Bu saydıklarımın hepsi bu sene nihayetinde hâlifaaliyette bulunacaktır. Bu tarzda mesaî ve âletleri haiz olan bir rasathane Avropadaki üçüncü derece rasat merkezleri ile mukayese edilebilir. Meselâ İspanyadaki « Eber » rasathanesi ki beynelmilel mühim bir mevkii vardır.»

Rasathanemiz için çok tatlı emeller taşıdığı mesaisinden de anlaşılıyordu. Azimkâr ve çok kıymetli müderrisimize muvaffakiyet temennisile veda ettim. Hayatı, faaliyeti her gence numune olmağa lâyık bir insan fikrile kendisinden ayrıldım.

***

Kadriyenin Kurbanı

(Halk dilile hikâye)

Komşunuz Saadiye Hanım anlatıyordu:

Mahallemizde oturuyorlardı. Biraz da aramızda akrabalık mı vardı, ne... Banaçünkü hala diyorlardı. Ana kız sabahtan akşama kadar otururlar, don-gömleği yirmi paraya asker çamaşırı dikerlerdi. Bir de Kadriyeleri vardı. İki yaşında ancak emekliyebilen, sıska, öksürüklü, hırtlamba bir çocuk. Bu, kızın değil, ananın son yadigârı idi, fakat her ikisi ona düşkündü. Didinmeleri hep onun içindi. Arada dikiş makinası durur, Kadriye okşanır, sevilirdi; hoplatılıp şapır şupur öpüldükçe: «*halası! ablası!*» diye tekrar edilirdi.

Ramazandan başlamışlardı: Para biriktirecekler, Kadriyeye kurban keseceklerdi. Günler geçip kurban bayramı yaklaştıkça makinayı işletmeleri alevlenirdi:

«Canım ne oluyorsunuz, derdim, çocuk Allâha emanet, nesi var ki?»

Fakat onlar, mutlaka adanmış kurbanın parasını biriktirip hazırlamak lâzım geldiği hususunda israr ederlerdi. O zaman da kurbanların en kabadayısı altı mecidiyeye falandı. Yetmiş seksen kuruşla mahalleye, aile seviyesine göre pek aala bir koyun tedarik edilebileceklerdi.

* * *

Arefe günü evin erkeğine tam doksan kuruş verildi, Kadriyenin kurbanı ısmarlandı. Sabahtan beri Cemile «*kurban geliyor mu*» diye bakmak için pencereden ayrılamiyordu; kardeşi Rıza (on yaşlarında, sokakta takunya ile gezer bir mahalle çocuğu) da köşe başına, yol ağzına kadar gider, beklerdi.

Ara sıra evde muhavere başlardı:

— Hu... anne! Hış... anne!

— Ne var, kız?

— Anne, Hasan Beylere bir kurban geldi ki... Na, bu kadar boynuzları var...

— Sus, arsız, koyunun boynuzu olmaz. mı?

— Hış... anne! Hu... anne!

— Patladın mı kız, ne oluyorsun?

— Anne, Mehmet Efendilere koyun geldi.

— Sus, arsız, Kadriyenin de elbette gelir.. (Kadriye bu vesile ile hoplatılır şapır şupur öpülür.)

Beklemekten bıktılar:

— Kız, Cemile, Bohçaları hazırla da hamama gidelim.

Hep kalkılır, hamama gidilir, soyunulur, sıcağa girilir, göbek taşına oturulur. Tekrar Kadriye: «Halası! Kurbanı da gelecek! Şu kadar da boynuzu olacak! Ah, canım!» diyerekten hoplatılır, şapır şupur öpülürdü.

Derken hamamın kapısı açılır; Rızanın sesi çın çın öter:

«Anne, kurban geldi!»

Bu mujde üzerine iki kadının ne'şesi yerine gelir. Kadriye yakalanır:

«Kurbanı da geldi! Kurbanı da geldi!» diyerekten hoplatılır.

Oğlan taarife geçiyor: «Anne, na! (iki elini kolaçlar gibi açarak) bu kadar da kuyruğu var»!

Bayram Duası

Sokaklardan akın akın, genç, ihtiyar, şuh ve şen,
Gülüşerek oynaşarak geçip bayram ederken,

Yaslı pencerelerden birer hayalet gibi,
Dalgın dalgın bakanlara merhamet et, Yarabbi!

Sen onlarla beraber ol, yalnızlığı unuttur.
Sen şefiksin, şefkatinle okşanan kalp avunur.

Her birinin bağrı başka bir acıyla duludur...
Kim bilir her biriciği hangi aşkın doludur.

Kimi vahi bir ümide ömrünü heder etmiş,
Bir mukaddes hayal için takatini tüketmiş.

Şimdi gölge gibi hissiz, sanki kalbi burulmuş,
Artık kendi kendisini aldatmaktan yorulmuş.

Kimi anne... kaybettiği yavrusuna inliyor,
Zaman zaman iki küçük ayak sesi dinliyor.

Kimisinin yükü ağır, eşini ecel almış...
Bu dikenli, taşlı yollarda tek başına kalmış.

Yaslı, dalgın pencereler — hayat olan her yerde,
Şahneşinli konaklarda, basık viran evlerde...

Bayram günü sokaklardan genç, ihtiyar, şuh ve şen,
Akın akın, söyleşerek, gülüşerek geçerken,

Dalgın pencerelerinde kasvet duyan her kalbi,
Teselli et, rahmetine müyesser kıl, Yarabbi.

Kadriye ablasının kucağından annesinin kucağına geçer: «Kuyruğu da varmış! Na bu kadarmış! Ablası! Halası! Ah, canım!»

Sıskacık yanaklar bir daha öpülür.

Artık alelacele su dökünülür, sıcaktan çıkılır, giyinmiye başlanır:

— Hu... anne, hiş... anne!»

— Ne var, kız?

— Anne, lalıncıların Gülsüm Hanıma, Tespihçilerin Fatma Hanıma... kurban yollarız, değil mi?

— Sus, terbiyesiz, bu da söz mü? İşiden kurbanı kendimiz için kesiyoruz zanneder... Elbet yollarız.

— Anne, Büyücü Havva Hanıma da...

— Sus, terbiyesiz, bu da söz mü? elbet yollarız...

— Anne, Saadiye halama da budundan...

— Sus, eşek; budunu ona yollamıyıp da kime yollıyacağız.. Elbet, kavurma yemeye de çağıracağız.

Faslın büyüğü evde oynanır: bir taraftan koyun taranır, varaklanır; bir taraftan Kadriye süslenir, kurdelelenir. Hasta çocuk koyunun sırtına bindirilir.

Rıza da seyis olur. Sokak sokak dolaşılır. Pencereden nağmeler akseder.

«Sevsinler de sevsinler! Ne güzel de yaraşmış! Bak halası! Kurdelesi ne güzel de yaraşmış!»

— Allah kazadan saklasın, hanım; Ben size söylemiyor muyum, kızın bir şeyciği yok. Koyunun üstünde aslan gibi oturmuş, maşallah!»

Derken evin erkeği İzzet Efendi eve gelir; abani sarıklı, kaba, yobaz bir çarşı yağlıkçısı. Kapıdan girer girmez, pencereden sokağa bakan kadınlara:

— Hey ocağı sönesiceler! Hey... adıbatasıcalar? Nedir o hâl? Başınız açık, pencerede ha!

Cemile gözlerini oğarak:

— İhi, ihi, namazdan sonra çıkardığımı unutmuştum, baba!

— Şimdi patlatırsam anlarsın, sen... Hey... ocağı sönesice... Hiç insan baş örtüsünü unutur mu?

Artık evin içi matem kesilir. Kadriyenin kurbanından husule gelmiş olan maasum neş'e kaçar. Ertesi gün de kurban kesilirken İzzet Efendinin sesi gürler. Biçare kadınların bütün komşulara kurban dağıtmak, şunu bunu ağırlamak tasavvurları suya düşer; Kadriyenin kurbanı, tekmili değilse de üç bacağı kavurma yapılarak kavanozlara bastırılır.

DEVE GÜLEŞİ

YAZAN
Celalettin Ekrem

An'anevî Anadolu eğlencelerinin en mühimlerinden birini bütün mahalli rengile tespit eden bir hikâye

Cuma, Nazillinin Dereköyünde deve katarlarile meşhur «Cihanyandı»nın «Çakır tülü» sile «Dokuzun kızanları»n «Yağız Lök»ü güleşecekti.

Savranbaşılardan [1] sonra deve sahipleri de iddialaşmışlar; bu güleş için, «biy dişi deve ile burçağınlan barabar biy harman saman» başa koymuşlardı.

İddia, ilkin, İzmir yolunda karşılaşan savranbaşılar arasında çıkmıştı. Dokuzun kızanların savranbaşısı:

— Bu yıl bizim Löke senin Tülüyü koyvericen mi? demiş; öteki gülerek:

— Tülü senin bildiğin peelivanlardan değil.. Altıparmak oğullarınınkini yarım saatte alt etti.... Hödürü meydan!... diye cevap vermişti.

Sonra her iki Savranbaşı mes'eleyi sahiplerine açmışlardı.

— Aferin, iyi ettin... Tülüye güzel bak!..

— Pekalâ, iyi olmuş....

Lökü güzel besle!...

Bunun üzerine Savranbaşılar güleşecek pehlivanları katardan ayırmışlar, o günden iytibaren yüke koşmamışlardı.

Artık pehlivanların damı ayrılmıştı. Savranlar onları hususî bir iytina ile tımar ediyorlar, kavataları [2] tepeleme yapıp önlerine getiriyorlar, hiç dişiye çekmiyorlardı.

Katardaki diğer develer incir ve palamut hararlarını İzmire taşırken onlar damda yere çakılı sikkenin etrafında derviş gibi sallanıyorlar; avluda güneşlenip lopları yuttukca kızışıp sabırsızlanıyorlardı.

«Çakır Tülü» olsun, «Yağız Lök» olsun vilayetteki pehlivan develerin en ünlülerindendiler. Bu sebepten, güleşten daha bir hafta evel, Aydından, Denizliden, Bozdağdan, İzmirden her sınıf halka mensup, koyu bir seyirci akını başlamıştı. Şimendüfer kumpanyası, bu münasebetle «avizo» yapmış, ehaliye gitmegelme tenzilâtlı ucuz bilet satmıştı.

Kahvelerde, çarşıda, Hükûmet konağında hep bu havadis çalkanıyor; halk taraf taraf ayrılarak bahsa tutuşuyordu:

— Cihanyandının Lökü kazancak!

— Benden Dokuzun kızanların Tülüsü!

— Ne korsun?

— Beş davar korum!...

— Davarları yabana atıyon....

— Güveniyoosan sen de ko, efe!..

— Ağalar, şahit olun...

— 50 lira...

— Benden 100 lira...

— Benden Çakır Tülü...

— Benden Yağız Lök!...

Pehlivan develer, köyün önünde, çay kenarındaki alanda güleşeceklerdi.

Burası şimdi, kış güneşinin kadife ışığı altında, öbek öbek renkli çiçeklerle bezenmiş yağlıboya bir tabloya benziyordu.

Bir tarafta aayan, eşraf, ağalar, Hükûmet meemurları, hacılar, hocalar ve misafirler otu-

[1] Savran, develere bakan adama denir.

[2] Kavata yekpare ağaçtan oyulmuş küçüç bir teknedir ki develere verilen hamur bunun içine konur.

rüyor; ellerini silâhlıklarına dayamış allı yeşilli oyalı, yemenili, uzun püsküllü çamyarması zeybekler, ipek kaytan işlemeli çepkenlerinin altından sırmalı çevrelerinin ucu görünen, göğüsleri gümüşten çaprazlama sinebentler, baldırları gümüş işlemeli tozluklarla sıkılmış tunç efeler dolaşıyordu.

Karşıyakada, çömelmiş yaşlı kadınların arasında, beyaz bürgülerinin altından turunç memeleri beliren gelinlik genç kızlar yeşil, kırmızı, sarı çizgili ipek peştemallar içinde, oynak kalçalarına Trabulus kuşaklarının yumuşak - püsküllerini sürüterek, salına salına geziniyorlardı.

Zeybek kıyafetinde, pürsilâh küçücük çocuklar, davul zurna, ve çeşit çeşit satıcılar burasını hakikî bir bayram yerine çevirmişti.

Birden seyirciler, meydanın etrafında çep çevre halka teşkil eden candarmaların arkasında sıkışmağa başladılar.

Keçe külahlı savranlar yedeklerinde pehlivan develerle ortaya çıkmışlardı.

Pehlivan develer gelin gibi süslü idiler. Rengârenk yünler ve mavi boncuklarla işlenmiş ve her tarafı aynalarla süslü havutlarına bir baştan bir başa ziller asılmıştı. Havutların önünde büyük çanlar sallanıyordu.

Develerin ağızları iple sıkı sıkı bağlandı. Bu sırada ortaya *maya*'yı [1] getirdiler ve iki üç defa pehlivanların önünde dolaştırdılar. Davul zurna «*Köroğlu*»nu vurmağa başladı.

Pehlivanlar, şimdi, boyunlarını kaldırarak başlarını havutun önündeki desteğe dayanmışlar, ağızlarından köpükler saçarak, böğüre böğüre, kursaklarını kol kadar sarkıtmışlardı.

Çalgıyı dinledikçe eşbehleniyorlar, [2] ardayaklarını ayırarak kuyruklarını apış aralarına çarpıştıra çarpıştıra keyf getiriyorlardı.

Fakat bir müddet sonra *maya* nın ortadan kaybolduğunu görünce ikisinin de gözleri döndü, dişleri gıcırdadı. Kızıştılar.

Savranlar hasım develerin ağızlarındaki ipi bir daha yoklayıp çekildikten sonra «Çakır tülü» ile «Yağız Lök» karşı karşıya kalmışlardı,

Güleş başladı.

Pehlivanlar, boyunlarını yere sürterek, gözlerini birbirinden ayırmadan, usul usul sokuldular.

Birdenbire tutuşmadan evel, omuzlarile birbirlerini bir kaç defa hırpaladılar, başlarını yekdiğerinin boyunlarına dolayıp kakıştılar.

Seyirciler taştan iki heykel gibi sessiz duruyor, pehlivanların yapacağı ustalığı bekliyordu.

İlk oyunu Çakır Tülü yapmak istedi. Hamle edip Lökün ayağına saldırdı. Başile hasmın ön ayağını alıp çekecek, çelme takacaktı.

Yağız Lök karşısındakinin oyununu sezdi.

[1] Damızlık dişi.

[2] Kabadayılık satmak, böbürlenmek.

Fakat, kuvvetine güvendiği için, çelmeden kurtulmağa çalışmadı. Bilâkis kendini kolayca çelmeye bıraktı. Ve Çakır tülünün başı altına girince, birden, bütün ağırlığile bu başın üzerine ıhladı.

Lökün taraftarları içten içe sevindiler. Lök bir defa ıhladı mı alttakinin hayretmiyeceğini biliyorlar, şimdi nerdeyse hışırı çıkacak diye bekliyorlardı.

Yağız lök taşlığile [1] Tülünün başına bastırıyor, hasmının başını ezerek boğmağa çalışıyordu.

Çakır tülüye gelince o bütün mukavemetile üstündeki ağırlığa tahammül ediyor, Lökün iyiden iyiye yorulmasını bekliyordu.

Saatler geçmiş, vaziyet değişmemişti. Pehlivanlar kan ter içinde kaldılar. Tülünün gözleri fırladı.

Dokuzunkızanların tarafı, öteden, Cihanyandıya adam gönderdiler:

— Etme yahu, hayvan gidiyo... Gözleri çanak gibi fırladı, görmiyon mu!.

Cihanyandı devesinin oyunlarını biliyor, ona güveniyordu:

—Bırakın, karışmayın! dedi, ölsün varsın!...

Tülünün taraftarları pehlivanlarının oyununu helecanla beklemeğe başladılar.

Artık, Çakır tülü de Lökün adam akıllı yorulduğunu anlamış ve, «kılçık»[2] atmağa hazırlanmıştı.

İplerin arasından dudağını uzattı. Lökün ön ayağındaki bölüntünün yanını kapmıya çabaladı.

Çakır tülünün tarafında yüzler bir İlkbahar güneşi gibi parladı. Tek bir fikir şimşek gibi hepsinin kafasından geçti:

— Kılçık atacak!...

Sahiden, alttan kaptı mı Lökün işi bitmiş sayılırdı. Bir defa yumuşak tarafı kavra dı mıydı, o zaman Lök, tabiatile, acıyan ayağını birden çekecek, ve bu suretle dayağını kaybedince, Tülü alttan yüklenerek onu yıkacaktı.

Fakat Yağız lök ayağını kaptırmıyor, has-

Çam yarması zeybekler dizlerinin üstünde yaylanıp zıplayarak kulaklıları çekiyorlar...

[1] Devenin göğsündeki sert kısım.

[2] Pehlivan oyunlarından biri.

mı alttan saldırdıkca ön ayağını geri çekiyordu.

Tülü saldırdı, Lök çekti... Tülü saldırdı, Lök çekti...

Seyircilerdeki heycan son dereceyi bulmuştu.

Çakır tülü bu sefer bütün gayretini toplıyarak ağzile bir daha saldırdı. Kapmasına kıl kadar bir şey kalmıştı ki... bir anda, naraye benziyen bir ses saatlerden beri süren taştan sükûtu yırttı.

— Devenin ağzını gevşek bıraktınız!...

Kıyametin kopması için bu kadarı kâfi idi. Karşı taraftan şöyle bir aksisada gürledi:

— Ne söyliyon, ülen!...

Ve göz açıp kapayıncaya kadar az bir zamanda, güleş meydanı karışık, kanlı bir saç yumağına döndü.

Çam yarması zeybekler, dizlerinin üstünde yaylanıp zıplıyarak «kulaklı» lari sıyırıyorlar, ünlü efeler, «yüzeçıktılar» [1] uzun saldırma larla birbirlerinin üstüne atılıyorlardı.

— Sağdıç vuruldu!...

— Bizim kızanı vurdular!...

Kadınların çığlığı, yaralıların iniltisi, ve parlıyan yatağanlar...

— Sağdıç vuruldu!..

— Bizim kızanı vurdular!..

İleri gelenler iki tarafı boş yere ayırmağa çalıştılar. Sekiz on kişilik zabıta kuvveti savaşı yatıştırmağa kâfi gelmedi. Livâdan «kuvei askeriye» celbine lüzûm görüldü.

O gün canlar telef oldu; ve o akşam, boz renkli dağların sırtlarına kırmızı şarabını akıtarak batan güneş, sabahtan bayram yerine benziyen alanı kızıl lekelerle beneklenmiş, yırtık ve esmer bir örtü gibi bıraktı.

[1] Dağa çıktıktan sonra inip şöhret alanlara "yüzeçıktı„ derler.

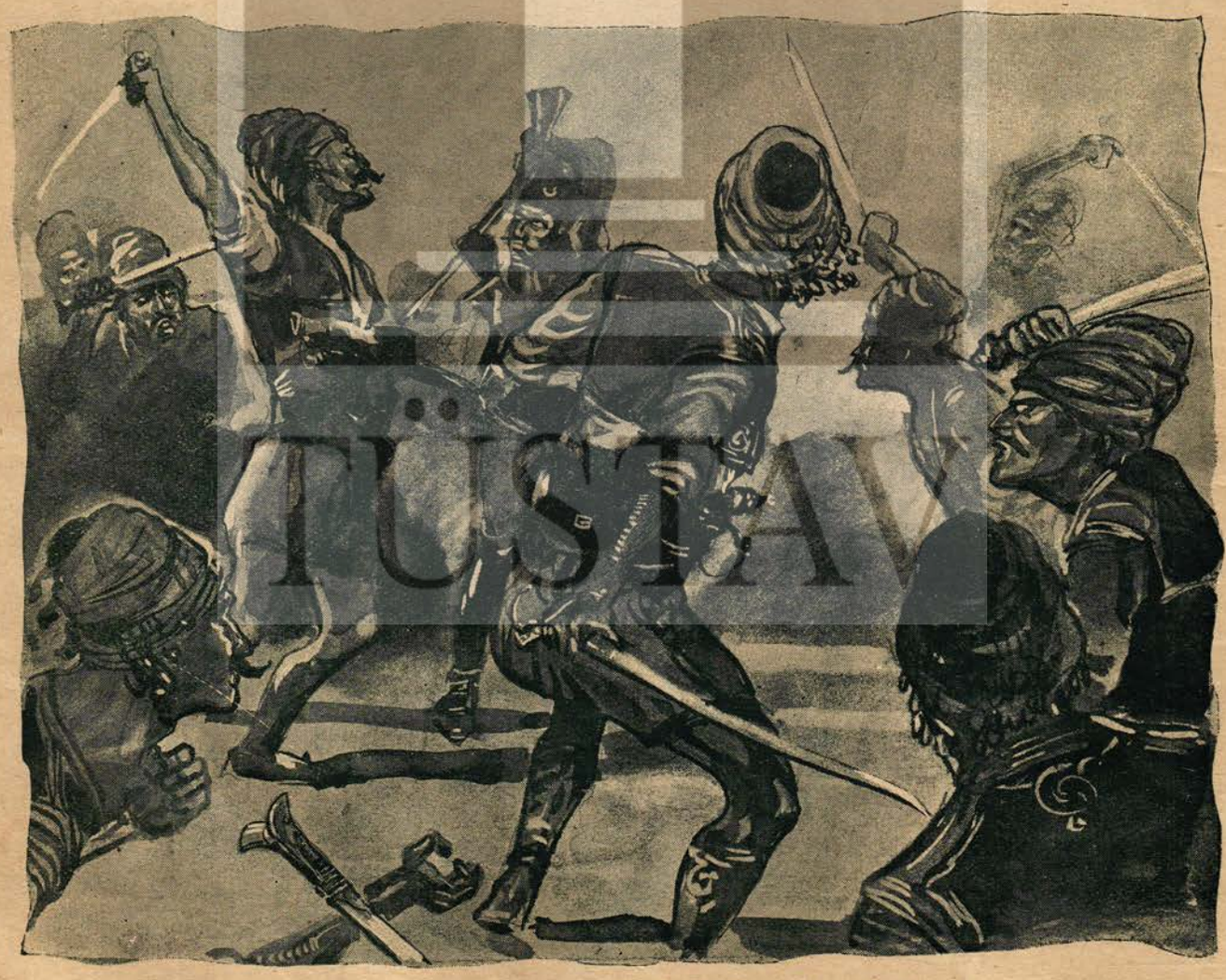

Uzun saldırmalarla birbirinin üstüne atılıyorlardı.

Kamp Hayatı.

Yazan: İLHAMİ

İnsanlar haliiptidaide yaşarlarken hayatlarının büyük kısmını açık havada geçirirler ve gerek gıdalarını teğmin ve gerek nefslerini mudafaa için daimi bir bedeni faaliyet ve mücadele halinde bulunurlardı. Yaşadıkları yerler temiz havalı, bol güneşli kırlar, gıdaları ticaretin tağşiş etmediği basit ve sıhhi yiyeceklerdi, elbise namına hemen hiç bir şey giymezlerdi. Bu hayat tarzı onlara sağlam ve zinde bir vücut, sakin ve kuvvetli bir ruh teğmin ederdi. Bugün bizler ise şehir hayatı içinde her gün biraz daha tabiattan uzaklaşmaktayız; karanlık binalar ve tozlu ve mikroplu hava içinde güneşin zıyasından mahrum yaşıyarak çürük vücutlu alil ruhlu biçare mahluklar haline gelmekteyiz.

Şehir hayatının vücut ve ruh üzerinde bütün sene yaptığı tahribatı kısmen olsun telâfi edebilmek için yegâne çağre kamp hayatıdır.

Kamp yeri ve kamp teşkilâtı:

Kamp yapmak hususunda düşürülecek başlıca iki nokta vardır:

Kamp yeri ve teşkilâtı; kamp yeri intihap etmek pek mühim ve zor bir iştir. Kampa elverişli olacak herhangi bir yer için evel emirde atideki beş esası nazarıdikkata almak icap eder.

1) Kamp sahası kuru ve yabis olduğu gibi beraber yağmur sularından hasıl olacak birikintilere de mağruz olmamalı. Fazla kumlu yerler dahi kampa elverişli değildir. Çünkü böyle erazide çadır kazıklarını tutturmak pek müşkül olur.

2) Kamp tepelerle muhat olmalı ve cıvarında ağaçlık olmakla beraber cepheside denize karşı bulunmalıdır.

3) İçmek için iyi ve bol suyu bulunmalı ve yüzülecek yer tehlikesiz olmalıdır.

4) Kampın yiyecek ihtiyacı ağzamî kamptan on kilometro dahilinden teğmin edilebilmelidir.

5) Kamp mümkün mertebe şehirden uzak bulunmalıdır. Bu suretle kampçıların şehre inmek arzusu kesredilmiş olur.

Kamp teşkilatı: kamp teşkilatında en evel düşünülecek şey kampa gelenlerin ağzamı istifadelerini teğmin etmektir. Kamptan gaye, yalnız açık havada bulunmak ve eğlenmek değil, aynı zamanda hakikî bir arkadaşlık ve kooperasyon ruhu uyandırmaktır. Bunun için bütün kamp işlerini kampçılara gördürmek lâzımdır.

Sayir memleketlerde kamp hayatı:

Kamplara ne kadar ehemmiyet verildiğini göstermek için Amerikada ilk defa bulunduğum Şikago'ya 150 mil mesafede Lake Geneva kampına üç ay zarfında 16.000 kişinin devam ettiğini söylemek kifayet eder, Amerikada kampçılığın umumî olduğunu söylemekle hiç de mübalağa edilmiş olmaz. Çünkü her cumartesi günü öğleden sonra ekser aileler otomobillerinin arkasına taktıları izci arabasına benzer çadır arabaları ile şehrin haricine çıkarak 24 saatlık kamplar kurarlar.

İstanbul cıvarında kamp yerleri:

Üç sene evel kampa elverişli en müsait yerin neresi olacağını tetkik etmek üzere bir arkadaşımla beraber hemen İstanbulun bütün sahillerini gezdik ve bunun neticesi olarak atideki yerleri tespit ettik:

Karadeniz sahilinde: Çiftalan köyü, Kilyos, kısa müddet için izci kampı olarak Belgrat ormanında Domuzderesinin cenubugarbisinde Soğuk Pınar.

Boğaziçinde: Rumeli sahilinde: Büyük Liman, Karataş, Altınkum, Baltaliman; Anadolu cihetinde: Poyraz köyü, Anadolukavağı, Beykoz, Paşabahçe.

Marmara sahilinde: Suadiye, Bostancı, Maltepe'de Diragus, Bağdat Caddesini takip ederek Tuzla'ya giderken tren hattının katettiği yerin deniz cihetı. Pavli yarım Adasının şimal cihetı. İçmeler'in sahili.

Rumeli cihetinde: Çırpıcı, Yeşilköy feneri cıvarı, Florya.

Buralar kamp olmağa en elverişli yerler olduğu gibi izci kampları için de Alemdağ cıvarında bir çok yerler zikredilebilir.

Yukarda: Kilyos'ta Galatasaray kampı. Ortada: Suadiye kampı. Aşağıda: Galatasaray kampı faaliyetlerinden

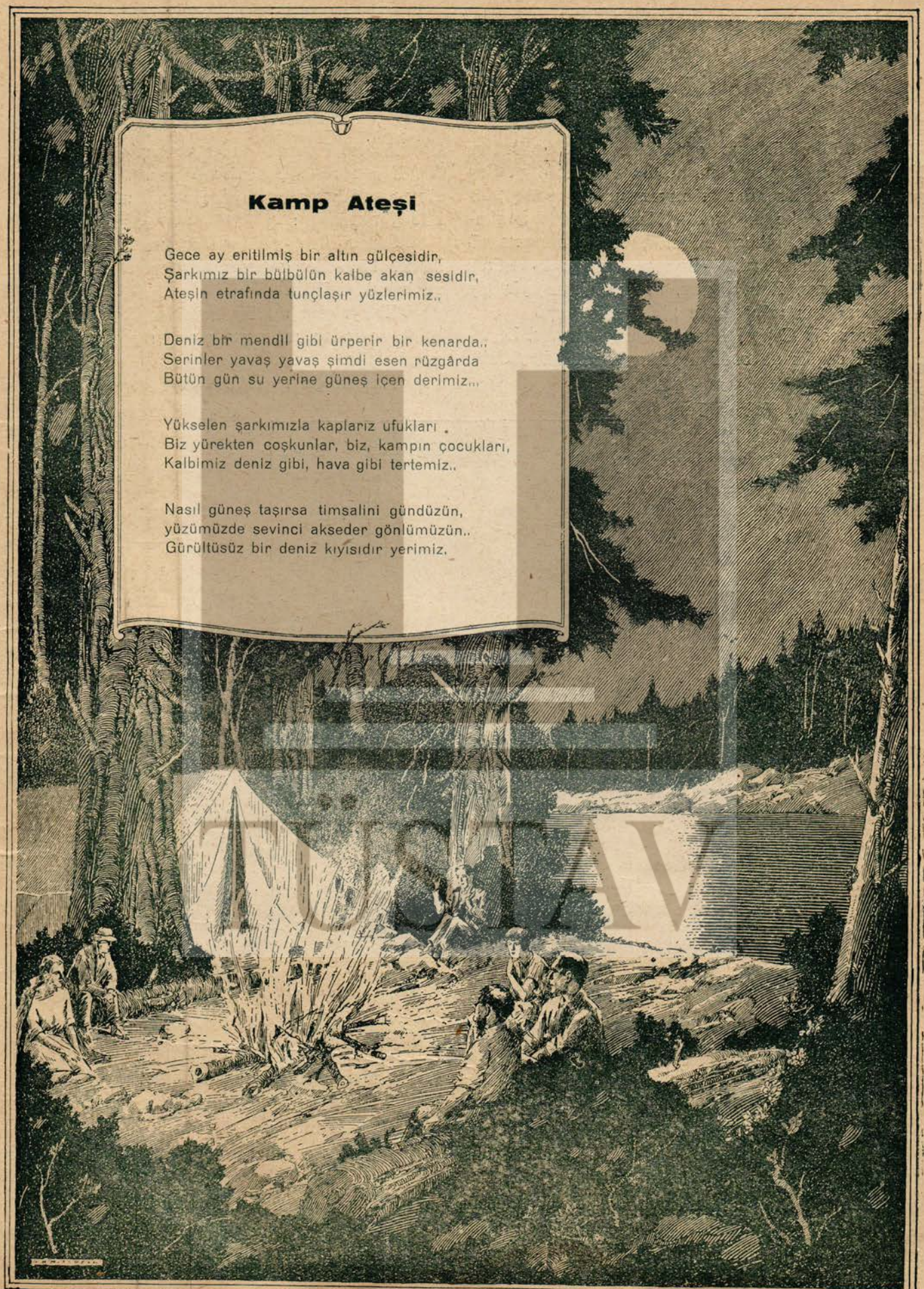

Kamp Ateşi

Gece ay eritilmiş bir altın gülçesidir,
Şarkımız bir bülbülün kalbe akan sesidir,
Ateşin etrafında tunçlaşır yüzlerimiz..

Deniz bir mendil gibi ürperir bir kenarda..
Serinler yavaş yavaş şimdi esen rüzgârda
Bütün gün su yerine güneş içen derimiz...

Yükselen şarkımızla kaplarız ufukları .
Biz yürekten coşkunlar, biz, kampın çocukları,
Kalbimiz deniz gibi, hava gibi tertemiz..

Nasıl güneş taşırsa timsalini gündüzün,
yüzümüzde sevinci akseder gönlümüzün..
Gürültüsüz bir deniz kıyısıdır yerimiz.

Tenkit:

Anatol Frans

(Anatole France)

Muharriri: NEVZAT MAHMUT

1900 de, Fransız edebiyatında Senbolist ve Natüralist mektepler ölmüştü. Bu tarihlerde yetişen genç muharrirler artık mücerret ve gayrendiş hülyalar peşinde koşmıyorlardı. Hespi de kitle tarafından dinlenmek, intihap edilmek, ve hiç olmazsa alkışlanmak istiyorlardı. «Barres» intihabata iştirak ediyor; Jaures, Zola, Peguy, France (Frans) yüzbaşı «Dreyfus» için mücadeleye girişiyordu.

François Coppe, Morras, Burge, Barres, Lemetre gibi edipler de orduyu ve nasyonalizmi müdafaa ettiler.

Bu devirde, Taine (Ten) ve «Renan» inkâr edilmemekle beraber, onların nazariyeleri daha pratik ve canlı bir hale sokulmak isteniyordu.

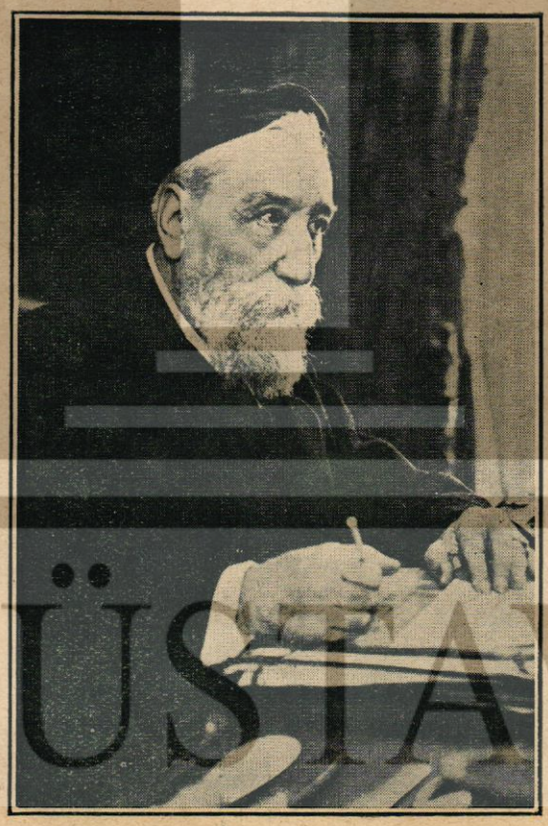

Bu ateşin neslin içinde en parlak bir muharrir şüphesiz Anatol Frans'tır.

Asıl ismi «Tibo» olan Anatol Frans Fransız muharrirlerinin en bahtiyarlarından biridir. Bu meşhur muharriri bir ayağılı gibi ihata eden saadet o kadar kesiftir ki bu hâle altında onun hayatını bile görmek güçtür.

Parisli bir kitapçının oğlu olan Anatol Frans iyi bir klasik terbiye almış; ve gençliğinde Parnasiyen şiirler neşr etmişti.

Daha sonra, edebiyat tarihine ait birkaç kitapla, 1881 de ilk büyük romanını çıkardı. «Silvestr Bonarın cinayeti» unvanını taşıyan bu roman muharririne geniş bir şöhret teğmin etmiştir.

Bundan mağda, «Edebî hayat» ismile neşrettiği tenkit makaleleri aynı suretle büyük bir muvaffakıyet kazandı.

Fakat, Anatol Fransı'n cihan mıkyasındaki şöhretini teğmin eden eser «Jerom Kuvanyar»dır.

Bu tarihten sonra muharririn kaleminden çıkan yazılar, daima, şiddetli bir alâka ve haşin fakat şemereli münakaşalar uyandırdı.

Anatol Fransın ender ve acaip bir talii vardır. Eşhası ve hadiseleri anlamamış, onlara hürmet etmemiş fakat hiç birisinden en ufak bir şikâyet bile görmemiştir:

Senbolistlere gaddar bir surette hücum ettiği hâlde, 1891 de onların zaferlerine dağvet edilmiş ve kabul etmiştir.

Zolayı çamurlu bir bataklık diye tavsif ettiği halde sonradan mezarına çiçekler serpmiş, çelenkler vazetmiştir.

Katolikliğe ve eski idareye karşı şiddetli, sistematik hücumlar yaptığı halde muhafazakâr fırkanın reisleri onda «mazinin bir müdafii»ni görmek istediler.

Akademi ile eğlendi. Akademiyi istihkar etti ve gidip de celselerinde bir defa bile oturmadı. Fakat, 1897 de Akademi azası intihap edildi. Kendisine, Akademi muhitlerinde, «ananavî lisanın muhafızı» ve «Fransada resmî lisanın üstadı» nazarile bakılmıştır.

Fransada olsun, hariçte olsun (Nuyorkta çıkan «The Nation» unvanlı antifransez bir mecmuanın müdürlüklerinden birini teklif ettiler; o da kabul etti.) hükûmetle alay etmiş, lâkin karşılık olarak hürmet görmüştür.

Başka hiç bir meziyeti olmasaydı bile bu daimî saadet Anatol Frans'ın dehasına delâtet edebilirdi! Nerde kaldı ki, Fransanın büyük muharrirlerinden biri olduğu iddia ediliyor. Üslûbu mükemmel, ahenktar, spritüel. hayalleri bol, Klasik ve zengin telâkki ediliyor.

Bir çok meşhur adamlar da, Anatol Frans hakkında bu fikirleri beslemekte, onun «düşünce» sini ince, derin ve ölçülü bulmaktadır.

Halbuki bu, biraz tetkika muhtaç bir mes'eledir. Filhakika, Anatol Fransın Rönanvarî bir zekâsı

vardır. O, ilme ve sahih müşahedeye kıymet verir. Fakat dimağı elastikî değildir.

«Edebî hayat» unvanlı kitabını gözden geçirirsek onun cehlini anlarız.

O, Rimbaud (Renbo) yu tanıyamamış, görmemezliğe gelmiş, yeni bir çığır açan bu kuvetli şairi sükûtla geçiştirmiştir.

Mallarme ile eğlendiği halde, «Coppe»yi, «Prudhomme» u, «F. Plessy» yi «hakikî şair» mevkiine çıkarmıştır.

Anatol Frans, Senbolizmi ve Natüralizmi hiç anlamadan ve görmeden geçti. O, arıyan ve yaratan şahsiyetlerin edebî cehtine katiyen alâkadar olmamış; onları anlamak ve tanımak zahmetini ihtiyar etmemiştir. Gençler, kendisine bir kaç istihzadan başka bir şey borçlu değildirler.

Anatol Fransın dünyası basit, küçük, gölgesizdir; ve bu alemde hiç bir yenilik yoktur.

Esasen, bunu kendisi de itiraf etmiştir.

Tesanüdü sever: tarif etmez!

Terakkiyi sever: onu layıkile tefrik ve tayin etmez!

Beşeriyetin saadetini sever: fakat inanmaz!

Anatol Frans, bilhassa herkes gibi düşünmesini sever. O, halkın ve efkârı umumiyenin alay ettiği kimselerle alay etmiştir.

1896-1910 rejimile beraber Radikal-Sosyalist olmuş; ve bütün Fransızlarla beraber «Cihan harbı» nı met etmiş; sonra da, gene, bütün Fransızlar gibi, harpten bıkmış ve iğrenmiştir.

İhtiyarlığında, bir çok gençlerin tehayyül ettiği gibi bolşevik oldu; fakat lüks içinde ve zengin olarak öldü.

Efkârı umumiye onu, nazariyelerinden ve ahlâkî nasihatlarından ziyade tasvirleri için seviyordu.

Şehvetli tasvirler, renkli hayaller, ve musikili sayfalar; malûmatfuruşâne, mutena ve yeknask bir üslup kendisine büyük bir şöhret teğmin etti.

O yeni bir şey söylememiş, yeni bir şey istememiştir. Muvaffakiyeti bundadır; ve herkes bundan dolayı onu alkışlamıştır.

Vakıa, onun bugün, Bakalorea ve kilogram gibi bir müessese olduğu doğrudur. Fakat Fransız edebiyatına hiç bir derin tesir yapmadığı da muhakkaktır.

Anatol Frans mesleğinde muvaffak olmuş, ender talili bir adam olmakla beraber, Fransız edebiyatına ne büyük, ve ne de yeni hiç bir şey getirmemiştir.

Anatol Fransın hayatı ve öldükten sonra kendisine mabut payesi verilişi ispat ediyor ki, her türlü iftiralara rağmen efkârı umumiye nankör değildir! Kendisi için, kendisile beraber, ve kendisi gibi düşünenleri, bilhassa kendi seviyesini aşmıyanları behemhal mükâfatlandırır!

ANATOL FRANS'TAN CÜMLELER:

Medeniyetin Tekammülü ve Beşeriyet

Bir çok kimseler, bugün, medeniyetlerin zevâl bulmak üzere olduklarına ve bizden sonra dünyanın mahv olacağına kanidirler. Kâinatın, bizden sonra devam etmiyeceğini kendi kendine tekrarlamak belki de bir tesellidir.

Ben kendi hesabıma, beşeriyette, hiç bir zevâl ve inhitat alâmeti görmiyorum.

Hattâ, medeniyetin en son noktasına yükseldiğimize de inanmiyorum.

Kanaatıma göre, beşeriyetin tekâmülü gayet batîdir. Asırdan asıra, ahlâk ve âdetler arasında husule gelen farklar, iyi ölçülürse, tasavvur ettiğimizden çok daha az çıkar.

Ruhiyatta "Gazibe Kanunu„

Dünyanın gidişi ağırdır. İnsandaki taklit dehası ise kuvetlidir. Taklit ettiğimiz şeylere nisbeten keşf ve icat ettiklerimiz hiç mesabesinde kalır. « Fizik» te olduğu gibi Ruhiyatta da bir «Cazibe Kanunu» vardır ki bizi ihtiyar arza bağlar.

İstihza ve merhamet

İstihza ve merhamet iki iyi nasihatcıdır. İstihza, gülümsiyerek, bize hayatı sevdirir. Merhamet ise ağlar; ve onun göz yaşları arkasından biz hayatı mukaddes görürüz.

Öfkeyi yatıştıran istihzanın gülüşüdür. Bize, kötü ve ahmak adamlarla alay etmesini öğreten odur.

İstihza olmasaydı, kötü ve ahmak adamlara karşı kin beslemeğe mecbur olacaktık. Bu ise bir zaıftır.

İlim adamları

Âlimlerle ufak bir temas bize şu hakikatı öğretir: Bunlar — kendi ihtisasları hariç — dünyanın en az meraklı adamlarıdırlar.

Merhametsiz insan

İnsan, ancak merhamet sayesindedir ki hakikî bir insan olarak kalabilir. Merhamet duygusunu boğarak eski esatirdeki büyük kâfirler gibi taşa dönmiyelim!

Hayatın ilk şartı

Hayatın ilk şartı hiç şüphesiz istikrarsızlıktır. Yaşıyan her şey, muttasıl değişir. Fakat biz bu tâhavvülün farkına varamayız.

Eski Şaheserler karşısında

Bir Şaheseri anlamak, onu kendi içinde yeniden yaratmak demektir. Aynı eserler onları seyr eden ruhlarda başka başka akisler bırakır. Eski üstatların eserleri önünde, her insan nesli yeni bir heyecan arar.

Hadisat ve hükümlerimiz

Hadisat lâyeteğayyerdir; bizim «iyi» veya «fena» diye onun hakkında vereceğimiz hükümlere tabi değildir.

Kimeli Muganni

ANATOL FRANS

Genç kızlara mukaddeme(*)

Bu hikâyede uzun müddet dağınık bir hâlde kaldıktan sonra toplanarak «İlyad»ı vücuda getiren şarkıları yazan ihtiyar Aed-(**)lerden birisinin ruhu tasvir edilmeğe çalışılmıştır. Bunların hayatları çetin ve düşünceleri basit idi. Yiyecek tedarik etmek endişesi günlerinin hemen bütün saatlerini işgal ederdi. Bir yemek hazırlamaktan daha güzel bir şey tasavvur edemezlerdi. Onların yaşadıkları zamanlarda mevadı-gıdaiyeyi bir tencere içinde kaynatmak usulü henüz bilinmiyordu. Atları koşuyorlar fakat ata binmeği bilmiyorlardı. Bir Aed yazmak bilmezdi. Ne bir tablo ne de bir heykel görmüştü. Bunun içindir ki güzel bir genç kızı hurma ağacına benzetiyordu. Mamafi, hünerli ve güzelliğe karşı hassas bir ırka mensuptu. Bu kadar uzak bir beşeriyet bize ancak müdekkik bir muhayyelenin gayretile ve hemen sırf tefeülden ibaret olarak bir san'at eserinde görünebilir.

Bu hikâyenin muharriri onun bütün zayıflığını hissetmektedir. Hiç olmazsa onda sadelik ve kolaylığı muhafaza etmeğe gayret etmiştir. İlmî kelimelerden içtinap etmiştir. Aed yerine Muganni dememiştir. avlu veya salon demiş ve «megaron» demiştir. Göstermek istediği Aed İlyat şairlerinden biridir. O Odise'nin henüz mevcut olmadığı bir zamanda hikâyedeki eşhasın «Ulysse»in seyahetleri hakkında çok müphem bir fikre sahip olduklarına ve «Penelope»un iyi bir zevce olup olmadığını bile bilmediklerine hayret edilmemelidir.

Eğer zamanın huşuneti nazarı iğtibare alınacak olursa benim ihtiyar Kimeli muganniim kaba görünmiyecektir.

***

Tepeler boyunca sahili takip eden dar yoldan gidiyordu. Alnı çıplaktı, derin kırışıklarle bölünmüştü ve kırmızı yünden bir şeritle bağlanmıştı. Şakaklarında saçlarının beyaz büklümleri denizin rüzgârile uçuşuyordu. Kardan bir sakal kümesi çenesini kaplıyordu. Gömleği ve çıplak ayakları o kadar senelerdenberi üzerinede, gayesiz dolaştığı yolların rengini almıştı. Yanında kaba bir rebab asılıydı. Ona «İhtiyar», bağzan da «Muganni» ismini veriyorlardı. Şiir ve musiki dersi verdiği çocuklar da ona başka bir isim takmışlardı, ve çok kişi de onu «Kör» diye çağırıyordu; çünkü, taganni etmek için başına oturduğu ocakların dumanile kızarmış ve şişmiş olan gözkapakları ihtiyarlıkla feri kaçmış olan gözlerinin üzerine düşüyordu. Fakat ebedî bir gece içinde yaşıyor değildi, hattâ onun başka insanların görmediği şeyleri gördüğünü söyliyorlardı. Üç ömrübeşerden beri hiç durmadan şehirden şehire gidiyordu. Ve işte bütün gün bir ajea kralının evinde taganni ettikten sonra artık uzakta çatısından yükselen dumanını görebildiği evine dönüyordu; çünkü, gündüzün sıcağına kalmaktan korktuğundan bütün gece hiç durmadan yürümüş olduğu cihetle fecrin berraklığında vatanı olan beyaz Kime'yi gördü. Yanında köpeği, iğri değneğine dayanmış, dar bir vadiye giden yolun inişine karşı koymak için bir kuvvet bakkiyesile vücudu dik, başı kalkık, yavaş adımlarla ilerliyordu. Asya dağlarının üzerinden doğan güneş semanın hafif bulutlarını ve denize serpilmiş olan adaların sahillerini pembe ışıklara boyuyordu. Sahil yanmağa başlamıştı, fakat şark tarafından doğru yayılan sakız ve tementin ağaçlarının tetviç ettiği tepeler gölgeliklerinde henüz gecenin tatlı serinliğini muhafaza ediyorlardı.

İhtiyar layır arazi üzerinde oniki mızrak boyu mesafeyi saydı, ve solunda birbirine benziyen iki kaya arasında mukaddes bir orma-

(*) Muharrir bu hikâyesini "Revue pour les Jeunes filles„ mecmuasına vermiş olduğu cihetle eser hakkında bağzı izahatı ihtiva eden bu mukaddemeyi yazmıştır.

(**) Yunanı kadimin muganni şairleri. *(Mütercim)*

nın methalini tanıdı. Orada, bir menbaın kenarında yonutulmamış taştan bir ibadetgâh yükseliyordu.

Bir tefne ağacı parlak çiçeklerle dolu olan dallarile onu yarı yarıya örtüyordu. Önündeki meydanlıkta kurbanların kemikleri beyazlanmakta idi. Bütün etrafında zeytin ağaçlarının dallarına nezirler asılmıştı. Ve, daha ileride, geçidin korkunç loşluğunda gövdelerinde çivili koparılmış boğa başları taşıyan iki asırdide meşeağacı yükseliyordu. Bu ibadetgâhın Febüse vakfedilmiş olduğunu bilen ihtiyar ormana daldı ve kulpundan takılmış olan küçük bir toprak maşrapayı kemerinden çıkararak nebatlardan bir yatak içinde uzun münhaniler çizerek çayıra doğru akan ırmağın üstüne eğildi. Maşrapasını soğuk su ile doldurdu ve mutekit olduğu cihetle su içmeden evel bir kaç damlasını ibadetgâhin önüne döktü. Arazi üzerinde bedbaht ve sefil beşer nesilleri birbirini takip ederken ıztırap ve ölüm nedir bilmiyen Layemut İlâhlara perestiş ediyordu. Yüreğini dehşet kapladı, Leto'nun oğlunun oklarından korkuyordu. Iztıraplar altında çökmüş ve ihtiyarlamış olmakla beraber günün ışığını seviyor ve ölmekten korkuyordu. Bu korku ona iyi bir fikir verdi. İnce bir kara ağaç fidanının gövdesini kendine doğru çekerek genç ağacın tepesine maşrapasını astı, ve ağaç doğrulmasile ihtiyarın nezrini semalara doğru götürdü.

Beyaz Kime denizin kenarında duvarlarla çevrili olduğu halde yükseliyordu. Yassı taşlarla döşenmiş inişli çıkışlı bir yol şehrin kapısına gidiyordu. Bu kapı şimdi hakkında kimsenin hiç bir malûmata sahip olmadığı çok eski zamanlarda yapılmıştı, onun İlâhların eseri olduğu söyleniyordu. Söketaşı üzerinde kimsenin halledemediği fakat hayr alâmeti addolunan bir takım işaretler görünüyordu. Bu kapının yakınındaki meydanda ağaçların altında ihtiyarların sıraları parlıyordu. İşte, ihtiyar, denize mukabil tarâftaki bu meydanlıkta durdu, evi orada idi. Dar ve alçak olan bu ev meşhur bir kâhinin çocuklarile beraber oturmakta olduğu komşu evle boyölçüşebilecek bir güzellikte değildi. Bir domuzun burnu ile karıştırmakta olduğu bir gübre yığını evin kapısını yarısına kadar örtüyordu. Bu yığın pek ufaktı, zengin adamların evlerinin önünde görülenler gibi büyük değildi. Fakat evin arkasında bir meyva bahçesi ve ihtiyarın kendi elile yontulmamış taşlardan inşa ettiği ahırlar vardı. Güneş beyazlanmakta olan semada yükseliyordu: denizden gelen serin rüzgâr dinmişti. Keskin ve seyyal bir hareret havayı dolduruyor, insanların ve hayvanların göğüslerini yakıyordu. İhtiyar elinin tersile alnının terini silmek üzere bir saniye eşikte durdu. Köpeği nazarı sapit, dili sarkmış ve hareketsiz bir halde soluyordu.

İhtiyar Melantho içeriden eşiğe kadar gelmiş, hoş sözler söylüyordu. Onu çok aramıştı, çünkü İlâhlardan biri bacaklarına onları şişiren ve iki şarap tulumundan daha ağır yapan fena bir ruh sokmuştu. Bu kadın bir kıralın muganniye gençliğinde hediye etmiş olduğu Kari'li (*) bir cariye idi. Bu kadının bir çok çocuğu olmuştu. Fakat bir tağnesi bile evde kalmamıştı. Bazıları ölmüş idiler, diğerleri de Ak blanin şehirlerinde muganniliк ve ya arabacılık etmek üzre uzaklara gitmişlerdi, çünkü hepsi de hünerli idiler. Melantho da evde gelini Arete ve Aretenin iki çocuğu ile yalnız oturuyordu.

Efendisini ortasında kırmızı kuru ve erimiş yağla örtülü ocak taşı bulunan, kirişleri isli büyük avluya götürdü. Avlunun etrafında iki kat üzerine dar odalar vardı; ve tahta bir merdiven kadınların odalarına çıkıyordu. Çatıyı tutan direkler de ihtiyarın gençliğinde —arabalarile, kahramanların kaçırmış oldukları Kime kızlarını kurtarmağa giden kıralларla beraber gittiği zaman — taktığı silhâlar asılı idi. Ufak kirişlerden birinden bir sığır budu sarkıyordu.

Şehrin ihtiyarları bu budu bir gün evel muganninin şerefine göndermişlerdi. Görünce pek memnun oldu. Ayakta, ihtiyarlıkla kurumuş olan göğsünü derin bir nefesle şişirerek gömleğinin altında bir kaç baş sarmısakla fakir yemeğinin artıklarını, Ajea kıralının vermiş olduğu hediyeyi ve havadan düşmüş bir taş parçası çıkardı. Bu taş demir olduğu için adamın nazarında kıymetli idi, fakat bir mızrak ucu yapılmak içiu pek küçütü. Bunlardan

[*] Yunanı kadim zamanında küçük Asyada bir memleket.

başka yolda bulmuş olduğu bir çakıl parçasını da getirmişti. Bu taşa bir tarafından bakıldığı zaman bir insan kafasına benziyordu. İhtiyar onu Melantoya göstererek:

— Kadın, bak, dedi, bu çakıl demirci Pakorosa ne kadar benziyor; bir taş parçasının Pakorosa bu kadar benzemesi İlâhların müsaadesi olmadan olamaz.

Ve ihtiyar Melanto ellerine ve ayaklarına, bulaşmış olan tozları yıkamak için, su döktükten sonra o, sığır budunu kucakladığı gibi masanın üzerine götürerek yüzmeğe başladı. Hakim ve müdebbir olduğu cihetle yemek hazırlamak işini asla kadınlara ve ya çocuklara bırakmazdı; kırallara imtisali hareket ederek hayvanların etini kendi pişiriyordu.

Bu esnada Melanto da ateşi kuvvetlendiriyordu. İnce ağaç dallarını bir İlâh onları alevlendiriverinceye kadar üfliyordu. Her ne kadar ihtiyar bu işin de mukaddes olduğunu biliyor idi ise de yorğunluğun ve ihtiyarlığın altında çökmüş olduğu için bunun için bir kadın tarafından yapılmasına rıza gösteriyordu. Ateş alevlenmişti. Alevin üzerine kesilmiş et parçalarını attı, ve bunları tunçtan büyük bir çatalla çevirmeğe başladı. Topuklarının üzerine oturmuş avluyu dolduran ve gözlerinden yaş getiren sert kokulu dumanı teneffüs ediyordu. Gerek alışkanlık, gerek bu dumanın bolluk nişanesi olması sebebile bundan asla müteessir olmıyordu. Ateşin karşı durulmaz kuvveti karşısında etlerin sertliği zail oldukça parçaları ağzına götürüyor ve uçları yenmiş dişleri arasında yavaş yavaş ezerek sessizce yiyordu. Yanında ayakta duran Melanto onun İlâha vermiş olduğu kupaya benziyen kilden bir kupaya siyah şarap koyuyordu.

Açlığını ve susuzluğunu giderince evde ve ahırda herkesin iyi olup olmadığını sordu, ve iğrilen yün, sepetin üzerine konan peynirler ve mengene için elde olan olgun zeytinler hakkında malümat aldı. Ve az malı olduğunu düşünerek dedi ki: «Kahramanlar meralarda öküz ve inek sürüleri beslerler. Bir çok güzel ve dinc esirlere maliktirler, evlerinin kapısı fil dişinden ve tunçtandır, ve masalarının üzeri altın şarap bardaklarile doludur. Yüreklerinin kuvveti onlara bağzen ihtiyarlıklarına kadar muhafaza ettikleri senetler teğmin eder. Şüphesiz, ben de gençliğimde onlarla şecaatça müsavi idim ve benim ne arabam, ne atım, ne hizmetçim, hattâ ne de onlarla muharebelerde musavi olacak altın sevpalar ve esirler kazanacak kadar kalem zırklarım vardı. yayan olarak zayıf silahlarle eden çok düşman öldüremez çünkü kendisi ölümden korkar. Aynı zamanda şehir duvarlarının altında hizmetçilerin karanlık kalabalığı arasında harbettiğim cihetle hiç bir zaman zengin ganaim getirmedim.

İhtiyar Melanto cevap verdi:

— Harp erkeklere servet verir ve alır. Benim babam Kyphosun Mylatada bir sarayı ve sayısız sürüleri vardı. Fakat silahlı adamlar bütün bunları zapt ettiler ve onu da öldürdüler. Ben de esir olarak götürülmüştüm, fakat bana fena muamele etmediler ve aç da bırakmadılar. Sen benim efendilerimin sonuncusu ve en az zengin olanısın.

Bunları neşesiz ve yeissiz söyliyordu.

İhtiyar ona cevap verdi:— Melanto sen benden şikâyet edemezsin çünkü ben sana daima tatlılıkla muamele ettim. Beni büyük servetler kazanmamış olduğundan dolayı tevbih etme. Zengin olan silahçılar ve demirciler vardır. Araba inşasında mahir olanlar çalışmalarile kâr teğmin ederler. Falcılar büyük hediyeler alırlar. Fakat muğannîlerin hayatı çok zahmetlidir.

İhtiyar Melanto dedi ki: — Çok kişinin hayatı zahmetlidir.

Ve ağır adımlarle evden çıkarak gelini ile bodrumdan odun getirmeğe gitti. Vakıt güneşin müthiş hararetinin insanları ve hayvanları çökerttiği, ve hareketsiz yaprakların arasında kuşların sesini susturduğu saatti. İhtiyar bir hasırın üzerine uzandı ve yüzünü örterek uykuya daldı.

Rüyası esnasında her gün gördüklerinden daha güzel ve daha nadir olmıyan rüyalar gördü. Bu rüyalar insan ve hayvan şekillerinden ibaretti. Ve çiçekli toprak üzerinde yaşadıkları günlerde tanınmış olduğu ve o zamandanberi gün ışığını kaypedip mezar toprağının altına girmiş olan adamların hayallerini bunların arasında seçtiği zaman kendi kendine ölülerin ruh-

larının toprak üzerinde uçuştuğunu söyliyordu. Rüyalar ona öğretmişti ki hayvanların ve nebatların hayalleri de uykuda görürler. Şu muhakkak idi ki Hadeste dolaşan ölüler hayallerini kendileri vücuda getiriyordu, çünkü bu hayalleri onlar için bir başkası vücuda getiremezdi; yalnız bazan insanların zayıf zekâsını aldatmakla eğlenmek istiyen ilâhlardan birisi böyle bir iş yapabilirdi. Fakat kendisi ilâhî bir kûvvete sahip olmadığı cihetle hakikî rüyaleri yalancı rüyalardan ayırt edemezdi; ve gecenin karışık resimleri arasında haberler aramaktan yorğun bir hâlde bu resimlerin geçmesine kapalı gözkapakları altında lâkaydane bakıyordu.

Uyandığı zaman karşısında vaktile babasının da yapmış olduğu vechle kendisine şiir ve musiki öğrettiği kime çocuklarının hürmetkârane bir tavırla dizilmiş olduklarını gördü. Bunların arasında kendi gelininin de iki çocuğu vardı. Çoğu kör idiler; çünkü görmekten mahrum olanlar ne tarlalarda çalışabilecekleri ve ne de kahramanlarle harba gidebilecekleri cihetle tercihen muğanniliğe intisap ederlerdi.

Ellerinde muganninin derslerinin ücretini teşkil eden hediyeleri tutuyorlardı; meyvalar, bir peynir, bir petek bal, bir kucak yapağı, ve hediyelerini masanın üzerine koymak için hocalarının tasvibini beklemiyorlardı.

İhtiyar ayağa kalkarak avlunun direklerinden birisine asılı duran rebabını eline aldı ve dedi ki:

— Çocuklar, zenginlerin çok, fakirlerin ise daha az hediye vermeleri doğrudur. Pederimiz Zeus malları insanlar arasında gayri müsavi surette taksim etmiştir. Fakat ilâhi muğanniye verilmesi lâzımgelen hediyeyi esirgeyecek olan çocuğu tecziye edecektir.

Dikkatli Melanto masa üzerindeki hediyeleri kaldırmağa geldi. Ve ihtiyar rebabını akort edip bağdaş kurarak etrafına toprak üzerine oturmuş olan çocuklara bir şarkı öğretmeğe başladı.

— Dinleyiniz, dedi, Patroklis ile Sarpedon'un mücadelesi, bu şarkı güzeldir. Ve teğanni etti. Bütün mısralara aynı vezin ve ahengi tatbik ederek kuvvetli nağmeler husule getiriyordu; ve sesinin kuvvetten düşmemesi için ona üç telli rebabının bir nağmesile muntazam fasılalarla yardım ediyordu. Ve, lâzımgelen nefesi almadan evel tellerin tiz bir ihtizazının refakatile keskin bir çığlık koparıyordu.

Bir kaç tane müsavi mısraı ellerinin parmaklarının iki misli kadar söyledikten sonra bunları çocuklara tekrar ettiriyordu, çocuklar da bunları ince ve tiz seslerile hocalarına imtisalı hareket edip, kendi ellerile odundan oymuş oldukları, hiç sesi çıkmıyan rebablarına vurarak bağırıyorlardı.

İhtiyar aynı mısraları küçük muganniler tamamen öğreninceye kadar sabırle tekrar ediyordu. Dikkatli çocuklara takdirkâr sözler söyliyor, kuvvei hafızası veya zekâsı noksan olanları ise rebabının tahtasile dövüyordu.

(Sonu gelecek nüshaya)

Gelmedin

Seni gelir diye kaç akşam gözledim durdum,
Kaç geceler odama böyle hasretin geldi.
Önünmde yanan mumdan kalbimi tutuşdurdum;
Boş odamda alevler boyun gibi yükseldi.

Duvarda sırıttılar gölgelerin yüzleri,
Sevdiğim gelmez; artık gel, bekleme, dediler.
Kuruntumdan ayaklar, salladı sarstı yeri;
Kulaklarımda sesler sesine benzediler.

Sedirime uzandı gölgeler senin gibi,
Gelmeni bekliyorum diye rüzgerler güldü,
Içime dolandı bin bir keder senin gibi,
Gözlerime gecemin yalnızlığı döküldü

FUAT ÖMER

Muvaffak Olmuş Adamlardan:

Edward BOk'un Çocukluğu

Amerika da İlk Günler

1870 te Bahrı-Muhiti-Atlasi'nin leviatan'ı (1) olan «The Queen» vapuru aynı senenin Eylûlünün 20 sinde New-York rıhtımına yanaştığı zaman yolcuları arasında dört kişilik Felemenkli bir aile çıkarıyordu.

Holanda'da en şayanı hürmet bir aile ismini taşıyan peder kendisi için servet ve mevki teğmin etmişti; fakat parasını işletmek hususundaki tedbirsizce teşebbüslerin servetini mahvetmesi üzerine memleketinde yeni baştan para kazanmağa teşebbüs etmektense yeni başlangıcı Amerika'da yapmağı tercih etmişti. Esasen çok sevdiği bir kayınbiraderi bir kaç sene evel Amerikaya gelmiş bulunuyordu. Fakat kırk iki yaşına gelmiş olan bir adam için esasen kolay olmıyan bu yeni baştan hayata atılmak teşebbüsü ecnebî bir memlekette bir yabancı için ise pek güçtü. Bu hakikati zevcesi ve kendisi er geç anlıyacaklardı. Büyük bir iğtina ile yetiştirilmiş olan zevce şimdi terketmeğe mecbur olduğu bir hayat seviyesine alışık bulunuyordu. Şimdi hayatında ilk defa olarak hizmetçisiz evhanımlığı ediyordu. Ailenin iki erkek çocuğu vardı: büyüğü olan William sekiz buçuk yaşında idi; küçüğü ise karaya çıktığının ondokuzuncu günü yedi yaşına basıyordu.

Edward Bok altı yaşında iken Amerikaya geldiği zaman.

Bu küçük oğlan «Edward William Bok» idi.

Edward'ın Cemahiri-Müttehidei Amerika'da ilk altı günü New York'ta geçti, ve sonra Brooklyn'e götürüldü; burada yirmi seneye yakın bir zamanın geçmesi mukaddermiş.

Felemenklilerde fıtrî olan lisan öğrenmek istiğdadı, ve ecnebî lisanlar tahsili mecburiyetini ihtiva eden bir tedrisat sistemi sayesinde İngilizce peder ve valde için yabancı değildi. Fakat henüz anadillerinin başlangıcını öğrenmekte bulunmuş olan oğlanlar için ise İngiliz lisanı kapalı bir kitap gibi idi. Peder zalimane bir kararla çocukları derhal mahalli mektebe yazdırdı; «Madem ki çocuklarım Amerikalı olarak yetişecekler memleketin hissiyatına ne kadar evel karışır ve lisanını ne kadar çabuk öğrenirlerse o kadar iyidir,» diyordu. En basit ihtiyaçlarını anlatmaktan ve bir tek kelimeyi anlatmaktan aciz oldukları halde iki oğlanı da babaları Brooklyn'e geldiklerinin ertesi günü mahalli mektebe götürdü.

O günlerde ise mektep hocaları söylediği sözlerin bir kelimesini bile anlamıyan Felemenkli çocukların tedrisi için bu günkünden de daha az vesaite malik bulunuyorlardı. Sınıflar yaş iğtibarile olduğu cihetle çocuklar aynı sınıfta bulunmak tesellisinden bile mahrum edildiler.

1870 tekî Amerikalı çocuk 1920 dekinden daha az zalim olmadığı gibi zulmünü göstermek hususunda da daha az istekli değildi. Mektepteki ilk günün teneffüsünde Amerika çocuğunun bu huyu tamamile tezahür etti. Azatta iki kardeş, tabiatile, biribirlerini buldular ve etraflarını, bu kadar güzel bir alay mevzuu bulmuş oldukları için ilân şadmani eden bir işkenceci grupunun çevirmiş olduğunu gördüler. Muğzipler bu fırsattan azamî surette istifade ettiler. Çocuk şeytanatinin icat edip de iki zavallı ecnebî çocuk üzerine tatpik edilmiyen hiç bir işkence kalmadı. Edward alay için daha cazip görünüyordu, çocuklar ona Felemenkli diye isim takarak bütün öğle teneffüslerini, akşam azatını onunla alay etmeğe hasrediyorlardı.

XIV inci Lui: «Her yeni lisan yeni bir ruha ihtiyaç gösterir» demekte haklı olabilir, fakat Edward Bok, konuşulan lisanlar yektigerinden tehalüf etmekle beraber bütün dünya çocuklarının anladıkları bir lisan bulunduğunu biliyordu. Edward bir kere de bu lisanı tecrübe etmeğe karar verdi Mektepte birkaç gün geçtikten sonra Edward Bok gözünü etrafındaki muzip çocuklar üzerinde gezdirdi ve elebaşı mevkiinde olan çocuğu gözüne kestirdi, ve çocuk ne olduğunu anlamadan üzerine atıldı. Bittabi, Amerikalı çocuk da mukabele etti. Fakat Holandalı çocuk Felemengin adale besleyici havasında

[1] Leviatan dünyanın en büyük transatlantiğidir.

boş yere doğup büyümemişti, birkaç saniye sonra yere yatırmış olduğu çocuğa istihfafla bakıyordu. Kendisine hayret ve hürmetle bakan bir sürü çocuk eve gitmek arzusunu izhar ettikleri zaman Edward ve ağabeyisine derhal yol açtılar.

Edward bu usulü birkaç kere daha tekrar ettikten sonra Amerikalı çocuklar kendisini kızdırmaktan vazgeçmek lâzımgeldiğine karar verdiler. Bununla beraber, lisan bilmiyen altı yaşındaki bir çocuk için bu mektep günleri pek zahmetli idi. Fakat Holandalılarda olan lisan öğrenmek istidadı fıtrisi imdadına yetişti, ve Felemenk lisan da Anglo-Saxon zümresine mensup olduğu için bir iki sedalıharf değiştirmek suretile İngiliz lisanının pek güç olmadığını Edward az zamanda anladı; lisanı mükemmelen öğrenmeğe karar verdi.

Fakat tam bu yolda doğru dürüst giderken kaderin kendisine vermiş olduğu gazetecilik ruhu kendini gösterdi. O zamanlarda çocukların defterlerini Spenserien denilen süslü bir yazı ile yazmaları ağdetti. Edward bu yazıdaki süslerin tamamile aleyhinde idi. Hayata atıldığı zaman böyle bir hüsnühattın hiç bir faydası ve kabiliyeti tatbikiyesi olmadığını tahmin ediyor ve bu sebeple bir kere Nuh dedi mi beygamber demiyen Felemenk inatçılığile yazı meşklerini kopye etmekten imtina ediyordu. Bittabi bu derhal Edward'ın hocasile bozuşmasını intaç etti. Edwardın İngilizce iyi bilmediği cihetle hiç bir izahat vermeksizin dersini yazmamak hususundaki inadı karşısında muallim meseleyi müdüre söylenmeğe karar verdi. Müdüre, Edwardı meşkini kopye etmesi için ceza olarak azattan sonra tam iki saat alakoyduğunu fakat çocuğun hiç bir şey söylemeden ve yapmadan oturduğunu anlattı.

1870 te mekteblerde en müteammim tecziye usulü çocuklara avuçlarını uzattırarak ince bir değnekle vurmaktı. Edward ilk defa bu suretle tecziye edildiği zaman eli o kadar şişmişti ki kendisini yazı yazmakta bilfiil menedecek bir tecziye usulüne hayretten kendini alamamıştı; hem de müdür vurmak için sağ elini intihap etmişti! Müdür Edward'a kendi masasına oturarak meşkini kopye etmesini söyledi. Bdward oturdu fakat yazmadı. Yazmak istemiyordu, fakat istese de yazamazdı. Yarım saat kadar böyle aturduktan soğra müdür tekrar Edwarda kalkmasını ve avucunu uzatmasını emretti; ve gene değnek darbeleri tevali etti. Bittabi bununda fadyası olmadı ve müdür kanunun müsağde ettiği bütün cezayı yapmış olduğu, aynı zamanda belki kendisi de Edward kadar eve gitmek istediği cihetle eli şişmiş fakat inadı daha ziyade takviye edilmiş olan Felemenkli çocuğu salıverdi.

Edward eve gidince babasına şişmiş elini ve kopye etmekten imtina etmiş olduğu meşki göstererek cezanın sebebini anlattı. Odasına giderek bir gazetede görmüş olduğu İtalyan elyazısı örneğini getirdi ve babasına bu basit yazının kendisine, ameli maksatlar için, süslü ve oyuncaklı Spenserien yazısından daha muvaffık göründüğünü anlattı; şayet hüsnühat öğrenecekse hayata atıldığı zaman daha ziyade işine yarıyacak bir yazı öğrenmesi daha doğru değil mi idi?

Bir Felemenklinin en büyük haslâtı gayet ameli olmasıdır. Oğlunun Spenserien hüsnühattının faydasızlığını temyiz edebilmesi Edward'ın pederinin —bilahere iğtiraf etmiş olduğu veçhle pek hoşuna gitmiş— ve meseleye karşı alâkasını celbetmişti. Çocuğun fikrine kendi de iştirak ederek ertesi sabah onunla beraber mektebe ve doğru müdüre gitti. İki adam odaya kapanarak uzun müddet konuştular ve dışarı çıktıkları zaman Edward'ı sınıfına gönderdiler. Birkaç hafta Edwarda hiç hüsnühat dersi verilmedi. Ve sonra ona çok daha basit bir meşk defteri verildi. Edward bu deftere büyük bir gayret ve iğtina ile çalışarak yazıda sınıfının birincisi oldu.

Müstakbel hayatında çok kereler doğru yolu takipte kendisine yardım etmiş olan sevki tabiisi Edward'a daha bidayette, onu hüsnü hatta çalışmağa sevketmek suretile, çok kıymettar bir hizmette bulunmuştu; çünkü henüz yazı makinası bulunmadığı cihetle yazısının okunaklılığı sayesinde soğraki muvaffakıyetlere yol açmış olan, üç işi elde etmiş ve muvaffakıyetle başarmıştı.

Senelerce soğra Edward mektepte çocuklara hüsnühatta biri süslü ve diğeri daha basit iki meşk defteri arasında hakkı tercih verilmiş olduğunu görmekle büyük bir haz duymuştu. Bittabi çocuk bu tebeddülü kendi imtina hadisesile alâkadar görmemişti. Fakat soğra annesi artık pederinin samimî bir arkadaşı olan mektep müdürünün çocuğun basit ve dürüst noktainazarının tahtı teğsirinde kalarak meseleyi muallimler meclisinde tezekkür ettirdiğini ve nihayet talebeye bir hakkı tercih vesilesinin kabul edilmiş olduğunu anlattı.

Bu vaka ile, görülüyor ki, Edward Bok gazetecilik mesleğine başlamıştı!

İNSANA BENZEYEN YENİ BİR MAYMUN

Amerikada keşfedilen insan yüzlü yeni bir maymun. - Dr. Montandon'un nazariyesi eski nazariyeleri alt-üst mü ediyor? - Hayat yeryüzünde nasıl doğdu? - Olojenitizm nazariyesi nedir?

Orangutan ve kafatası

Doktor «Jorj Montandon» Fransa «Ulûm Akadems» ile «Antropoloji Cemiyeti» ne insan yüzlü yeni bir maymun keşf edildiğini bildirmiştir.

Cenubî Amerikada keşf edilen bu maymun şimdiye kadar bildiğimiz örneklerin hiç birisine benzemiyor. Yüzü tamamile insan yüzü gibidir. Dikkate şayan cihetlerden biri de böyle bir maymunun Amerikada bulunuşudur.

Maalesef ancak bir tek fotografisine malik olabildiğimiz bu dört elli hayvan «Venezüella»nın mechul ormanlarından birinde öldürülmüştür.

Jeoloji tetkikatı için «Rio Katatumbo» nun balta görmemiş ormanlarında dolaşan bir heyeti seferiye bir gün nehir kıyısında kamp kurar. Bu sırada acaip iki mahlûk, adeta kudurmuş bir halde kampa doğru saldırırlar. Kamptakiler bunları evvelâ ayı zannederler. Derhal yaylım ateş açarlar. Hayvanlardan biri ölür, diğeri de ormana kaçar. Ölen maymunu bir gaz sandığının üstüne oturtarak fotoğrafını alırlar.

İnsana benziyen bu maymunun, maalesef derisi ve skeleti muhafaza edilememiştir. Heyeti seferiye reisi hayvanın alt çene kemiğini bir müddet saklamışsada nihayet o da kayp olmuştur.

Bu maymunun boyu 1 m. 50 imiş. Dişlerini saymışlar, 32. Kuyruğu ise hiç yokmuş.

Yeni Dünyadaki maymunların kâffesinde kısa ve ya uzun bir kuyruk bulunduğuna göre, keşf edilen bu yeni maymun da kuyruk bulunmayışı çok şayanı dikkattır.

Bu antropoit «yağni insana benziyen, şibih beşer» maymun şimdiye kadar malûm olan ve Eski Dünyada bulunan antropoitlerle mukayese edilince gayet hususî karakterler arz ediyor.

Şimdiye kadar tanıdığımız antropoitler şunlardı: (1): Orangutang (Malezya, Cava, ve Sumatrada); (2): Gibon (Hindiçînîde ehlileşmiş bir hâldedir); (3): Goril (Hattı ustuva mantıkalarında); (4): Şempanze (Gine de)...

Yeni keşf edilen ve dişi olduğu tahmin edilen

antropoit bu yukarkilerden en fazla Gibonlara benzemektedir. İrilik ve kılları itibarile ise Orangutangları andırıyor. [Şurası da unutulmamalı ki «atel»-ler yağni Amerika maymunları da çok iridirler.]

Ön ellerinin baş parmakları Orangutanglarınkinden daha kısadır.

Burun deliklerinin aralarındaki mesafe ve diğer bazı uzuvları Yeni Dünya maymunlarının aynıdır.

Doktor «Montandon»a göre, bu yeni keşif, yeryüzünde insanın ve hayvanların menşei hakkında şimdiye kadar bildiğimiz nazariyeleri alt üst ettiği gibi beşeriyetin nereden zuhur ettiği meselesini de yeni bir ışıkla tenvir etmektedir.

Eski nazariyeler şunlardı: (1): Tekâmül nazariyesi (yağni, «evolutioniste» nazariye).

(2): Hilkat nazariyesi (yağni, «creationiste» nazariye).

Bu nazariyelerin her ikisi de umumiyetle, hayvan nevilerinin birbirinden neşet ettiği noktasında birleşmekte idiler. Neviler süflîden ulvîye doğru tekâmül ediyorlardı. Mamafi neviler arasındaki bir iki zincir bazan atlanmışta olabilirdi.

Primatlar silsilesinde şunları buluyoruz:

(1): Lemürienler (bunlara bazan «sahte maymun» da derler): (2): Platiriniyen maymunlar; (3): Katiriniyen maymunlar; (4): Antropoitler.

Doktor Montandonun kademe kademe yükselen şöyle bir tasnifine göre de:

(1): Ominideler (Pitekantropos gibi); (2): Ominiyen (Neandertal ominiyeni gibi); (3): İnsan.

Bu üçü, *bugün bildiğimiz maymun şekillerinden* değil, fakat insanla maymunlar ve «lemüriyen»ler arasındaki *mutavassıt şekillerden* neşet etmiştir.

Halbuki, Amerikada, şimdiye kadar Primatların bütün nevilerine tesadüf edilmemişti. «Platiriniyen» maymunların fevkinde ancak doğrudan doğruya «insan» bulunuyordu.

İşte, bu esası göz önünde tutarak şöyle bir nazariye vaz ediyorlardı. Deniliyordı ki:

«Amerikada primatların tekâmülü pek erken durmuş; ve ancak asırlarca sonra, Asyadan «Behrenk boğazı» tarikile gelen insanlar bu yeni kıtayı kaplamışlardır.»

Hatta daha ileriye giderek şöyle bir iddia serd ediyorlardı:

«Asyanın merkezi beşeriyetin beşiğidir. Buna delil olarak, antropoit maymunların Eski Dünya muhitine coğrafî yayılışı gösterilebilir.»

Tam manasile Amerikaya has bir antropoit maymunun keşf edilmesi yukarki noktai nazarlarla tearuz etmektedir. [Çünkü hâli hazırda böyle bir ne-

Amerika da Venezüela ormanlarında keşf-edilen ilk antropoit (Şibih-Beşer) maymun.

vi bulunduğuna göre kablettârîhî devirlerde hiç şüphesiz aynı nevin mevcudiyetini kabul etmek zaruridir].

Bundan başka bu keşif, Doktor Montandonun yeni bir nazariyesine de temel oluyor.

Dr. Montandan'ın yeni nazariyesi: Olojenizm

Olojenizm nedir?

Bütün zevilhayatın menşeini yegâne bir hücreye irca eden «monogènese» nazariyesine, ve aynı zamanda her nevi' ayrı ayrı menşelere bağlıyan «polygenèse» nazariyesine zıt bir nazariyedir.

Bu yeni nazariyeye göre, hayat arzın binlerce milyar noktalarında yani hayatın doğması hadisesinin mümkün olabileceği her yerde zuhur etmiştir.

Havayı nesîmî ve kozmik şerait, arzın muayyen bir soğuma devresinde hayatın zuhurunu mümkün kılmıştrr. Ve bu muayyen bir zaman esnasında vukua gelmiştir.

İşte hayat hadisesi bu şerait içinde ve bir defaya mahsus olarak dünyanın her yerinde birden meydana çıkmış oluyor.

Güneş, vaktile, daha büyük, ve daha sıcaktı. Bugün ise sarı bir sitaredir. Mavimtrak ve beyaz sitare devirlerinden geçmiş ve orta yaşlı bir sitare olmuştur. O devirlerde, bugünkünden daha kuvetli ve başkaca faal güneş şuaatı gayrı uzvî terkibatı zîhayat madde hâline inkilap ettirmekte idi. Bu zîhayat madde en basit bir bakteriye teşbih edilebilir.

Bu hadise ister denizlerin dibinde, ister kara mantıkalarında, isterse —ağlebi ihtimal— deniz sahillerinde olsun «olojenitik»tir.

Demek oluyor ki gerek maymunlar, antropoitler, ominideler, ominiyenler, gerek ilk insan *bütün arzın üstünde* doğmuştur.

Bilâhare, tedricen, iptidaî insanın tezaufile muhtelif ırklar meydana gelmiş, ve daha sonra da bu ırkların temerküzü ırklara has fizikî karakterleri tespit etmiştir.

Doktor Mantandonun nazariyesine istinatgâh olarak serd ettiği misaller arasında bilhassa bir tanesi fevkalâde dikkate şayandır.

Eskimoluların menşeine dair birbirine zıt bin türlü nazariyeler ortaya atılmıştır. Bu faraziyelerde müşterek bir nokta varsa, o da hepsinin Eskimoların hicreti faraziyesine dayandığıdır.

Bazıları Eskimoluları Avrupadan hiçret etmiş gibi kabul eder. Bunun sebebi kablettarihî Avrupada Eskimo kafa taslarına benziyen kıhıfların bulunuşudur.

Bazıları da «Ural»dan hicret ettiklerini kabul ediyorlar. Bunların delili de, Ural lehçelerile Eskimo lisanı arasındaki karabettir.

Bazıları ise Şarkî Siberyadan geldiklerini söyliyorlar. Bunlar da iddialarını ispat için Eskimolarla Şarkî Siberya ehalisinin bedenî hususiyetlerini zikr etmektedirler.

Bir kısmı da Kanadadan çıktıklarını söyliyorlar. Çünkü, diyorlar, en iptidaî Eskimo kabileleri Kanada da yaşıyor.

Doktor Montandon ise şu fikirde bulunuyor:

«Bu dört faraziyeden birini intihap etmekdense bunları yekdiğerine ilâve etmek lâzımdır. Eskimoların menşeini izah eden anahtar bu faraziyelerin terkibinden başka bir şey değildir.

Eskimolar Şimâl Kutpu etrafında çepe çevre bir mantıkada zuhur etmişler; ve sonra topoğrafik bir temerküz neticesinde, tedricen, seciyelerini kazanmışlardır.

Doktor Montandonun yeni nazariyesinden, çıkardığı neticeler, mütehassıslar arasında, hiç şüphe yok, pek gürültülü münakaşalara yol açacaktır.

Şempanze

İhtiyar bir Şempanze

Bir Şempanze yavrusunun kafatası

MUNIF
FEHIM

Küçük Mensur Şiirlerden **CHARLES BAUDELAİRE den**

YAŞAR NABİ

FAKİRİN OYUNCAĞI

Size masum bir eğlence öğreteceğim. Dünyada bir cürüm teşkil etmiyen o kadar az eğlence vardır ki...

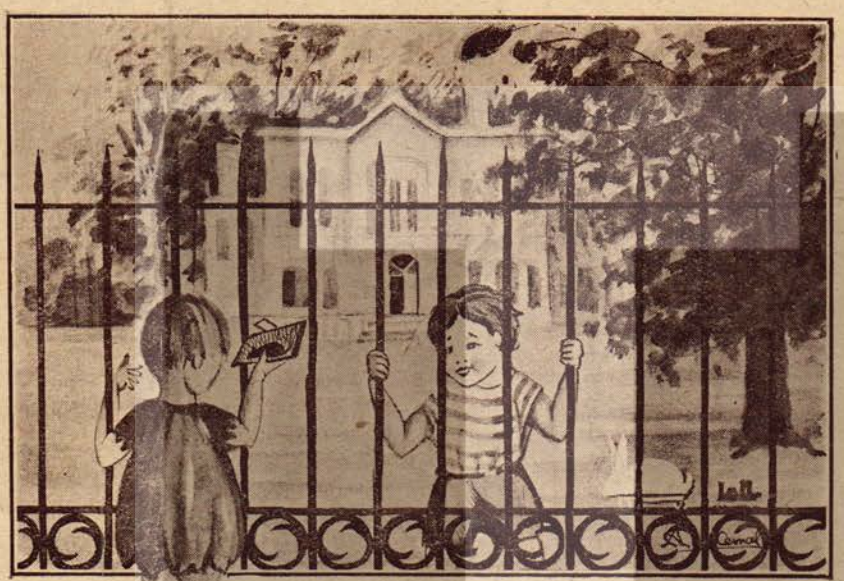

Sokaklarda avare dolaşmak fikriyle sabah evden çıkacağınız zaman, ceplerinize— bir sicimle oynatılan mukavva palyaço, karşılıklı örs döven demirciler, kuyruğu düdüklü at gibi— bir kaç kuruşluk icatlarla doldurunuz, ve meyhaneler boyunca, ağaçların gölgelerinde tesadüf edeceğiniz yabancı ve fakir çocuklara onlardan hediye ediniz. Gözlerinin ölçüsüz büyüdüğünü göreceksiniz.. Önce almaya cesaret edemiyecekler; saadetlerinden şüphe edecekler. Sonra elleri atılgan bir hareketle hediyeyi kapacak, ve insandan kaçmayı adet ettiklerinden, kedilerin, verdiğiniz parçayı sizden uzakta yemek için kaçtığı gibi kaçacaklar..

Bir yol üstünde, ucunda güneş vurmuş güzel bir şatonun beyazlığı görünen geniş bir bahçenin parmaklıkları arkasında, çok zarif bir kır elbisesi giyinmiş güzel ve taze bir çocuk duruyordu.

İhtişam, kayıtsızlık ve alıştıkları zenginlik manzarası bu çocukları o kadar güzel yapar ki insan onların, fakir ve aşağı tabaka çocuklarınınkinden bambaşka bir hamurdan yapılmış olduğunu zanneder.

Çocuğun yanında, çimenler üstünde, cilâlı, yaldızlı, kırmızı bir elbise giydirilmiş, tüyler ve boncuklarla süslenmiş, sahibi kadar taze bir oyuncak vardı. Fakat çocuk en sevdiği oyuncakla meşgul değildi, ve baktığı şey de şu idi:

Parmaklığın öbür tarafında, yolda, dikenler ve ısırganlar arasında cılız, kirli ve kurum renginde bir çocuk vardı. Mutahassısın kaba bir sıva altında ideal bir tabloyu hissetmesi gibi bitaraf bir nazarın sefaletin iğrenç pasından temizliyerek güzelliğini keşfedebileceği harabe çocuklarından biri..

İki ayrı dünyayı, şatoyla sokağı, birbirinden ayıran bu temsilî parmaklığın arkasından fakir çocuk zengin çocuğa, berikinin dikkatle seyretiği, kendi oyuncağını gösteriyordu. Küçük sefilin çubuklu bir kutu içinde salladığı ve sarstığı bu oyuncak canlı bir fareydi ! Anababası muhakkak tasarruf kasdile oyuncağı hayatın bizzat kendisinden çıkarmıştılar.

Ve iki çocuk *aynı derecede* beyaz dişlerini göstererek, birbirlerine kardeşçe gülüyordular.

Dr. Voronofun En Yeni Gençleştirme Usulü

İki sene evel matbuatımızı şiddetle işgal eden gençleştirme aşısı kahramanı Doktör Voronof bir kaç gün evel kendisile konuşan bir gazete muhabirine demiştir ki:

İcat ettiğim usul ile «fevkalâde koyunu» meydana çıkardım. Bir gün olup «fevkalâde adam»ı da yapmağa muvaffak olacağız.

— Yaptığınız ameliyat insanın hayatını ne dereceye kadar uzatıyor?

Doktor bu suale karşı omuzlarını silkmiştir. Voronof da bu aşile meşgul olan profesör İştaynah gibi bu suale kat'i cevap vermiyor. Voronof'un cevabı şu olmuştur:

— Zaten şimdi insanlar kaç sene yaşıyor? Yüz on, hattâ yüz kırk sene yaşayanlar var. Ortaya koyduğum usul henüz pek yenidir. Hayatımız ise o kadar kısa ki; usulümün ömürleri uzaltmakta ne kadar müessir olacağını tecrübeye pek az meydan kalıyor. Aşı ameliyatının tecrübelerini hayvanlar üzerinde yapabiliyoruz. Ameliyatımızın hayvanat ömrünü *yüzde yirmibeş miktarı* uzalttığı görülüyor. Fakat gençliğe mahsus kuvvet ve iktidar ta ölüm saatına kadar devam ettirilebilmektedir. Pek kısa bir zağfiyet ve ihtiyarlık devresinden sonra tekrar uzun, faal, kuvetli bir gençlik devresi geliyor.. Bildiğimiz koyunlar on yaşında ihtiyar olur. Bu ihtiyarlık devresi dört beş sene deyam eder: genç maymunların guddelerile aşıladığım on iki koyunun yirmi sene yaşadılar, Geçlikleri haddi tabiîden dört beş sene fazla devam etti. Sonra birdenbire ölüverdiler. Aciz, bunaklık ve akamet devresi beş seneden beş güne indirildi; bu muvaffakıyetten insanlar için de neler yapılmak mümkün olduğunu muhakeme edebilirsiniz. Benim tecrübelerimden anladığım şudur ki, aşılanma ameliyatı insanlara hastalıklara fazla mukavemet kuvveti verir. Bir çok insanlar tabii ölüm vakıtleri gelmeden enflüenzadan ve başka bir takım hafif hastalıklardan ölüyorlar, çünkü zaiflemiş olan vücutları mikroplara karşı duramıyor. Aşı bunlar için çok faydalıdır.

Aşılanmak için en münasip yaş

— İnsanlar için aşılanacak en münasip yaş hangisidir?

— Tabii ahvale göre aşılanma altmış yaşından geriye bırakılmamalıdır. İnsanın görünüşü ne olursa olsun, altmışından sonra hakikaten ihtiyarlamağa, çökmeğe başlar.

— Aşılanma ameliyenizin başlıca tesirleri nedir?

— Dımağ kuvvetinin ve beden kudretlerinin hep birden fazlalaşması. İnsan altmış yaşına gelince aşılanma cinsiyet kuvvetini mahsus derecede fazlalaştırmıyor, fakat adalât kuvveti ve beyin kuvveti fazlalaştırılabilir. Aşıda kullandığım guddenin tesiri umumîdir.

— Ameliyatınız daima muvaffakiyetli oluyor mu?

— Hayır; fakat muvaffakiyetsizlik nisbeti yüzde pek azdır. Ameliyelerimin ancak yüzde üç veya dördünde dımağ ve beden kuvvetini fazlalaştırmağa muvaffak olamadım. Cinsiyet kuvvetinin tekrar faaliyete getirilmesi aşı işinin en az ehemiyetli tarafıdır. Aşı için lâzım maymunları tedarik etmek güçtür. Bundan dolayı aşıda bütün menbaı gene insan bedeni olan İştaynah usulu daha elverişli görülüyor.

Sade bir şey var. İştaynah usulü guddeleri

daha kuvvetli yapıyor, fakat bize fazla kuvvet veremiyor. İhtiyar bir atı iyi beslerseniz, mevcut kuvvetile size fazla biraz iş daha görebilir. İştaynah ihtiyar atı böyle islâh ediyor. Ben ise ihtiyar atı genç at yapıyorum. O geri kalmış yüzde otuz kuvveti kullanıyor, ben ise yeni gudde aşıliyarak yüzde otuzu tekrar yüzde yüz derecesine çıkarıyorum.

— Bir çok fen adamları diyorlar ki aşıladığınız guddeleri insanın vücudu bir müddet sonra belğ ettiğinden teğsiri kalmıyormuş.

— İşin başlangıcında öyle oluyordu, fakat yeni usulümde gudde öyle aşlanıyor ki beş

altı sene pek âlâ fiğlini yapıyor. Bu müddetten sonra ameliyat tekrar yapılabilir. Bundan on sene evel aşılanan gudde on gün içinde kaypoluveriyordu. Şimdi öyle değil. Bugünkü nisbeten çok mükemmeldir. Aşıladığım bir ispanyalı doktorun vücudundan üç sene sonra gud-deyi tekrar çıkardım. Hayatiyat cemiyetine gösterdim. Şimdiki usulüm teknik cihetile büsbütün yenidir.

Kadınlar da gençleşiyor mu ?

— Biz her zaman erkeklerin gençleşmesinden bahs ediyorsunuz. Usulünüz kadınları da gençleştiriyor mu ?

— Usulüm kadınlara da tatbik olunabilir, fakat tecrübelerim mahduttur, çünkü kadınların aşılanması daha nazik ve karışık. Bununla beraber birkaç kadına muvaffakıyetli ameliyat yaptım. Hattâ Paristeki İngiliz ve Amerikalılar kolonisinde tanınmış bir hanım 68 yaşından sonra gençleşti.

— Fransanın büyük adamlarından bağzılarının gençleşmek için size müracaat ettikleri doğru mudur? Hattâ diyorlar ki cihan harbinde tanınmış çok yaşlı bir büyük zat hayrete şayan kuvvetini size borçlu imiş.

— Aşıladığım zevatın isimlerini bildiremem. Bu gayriahlâkî olduktan başka Fransa kanununa göre beni iki sene hapse de mahkûm eder. Fakat ben şimdi insanlardan fazla hayvanlar üzerinde tecrübelerle uğraşıyorum. Maymunlar insanların kırılan, zayiolan azaları için tabiî depodurlar. Cihanın her tarafında maymun depoları yapmalıdır. İnsan kemiklerini maymun kemiklerile çok mükemmel değiştirdim. Ecdadımız olan bu hayvanlar istikbalde insanların ihtiyat kuvvet ambarları olacak!

Aşı ile maymun huyları da geçer mi ?

Bir sual akla geliyor. Acaba maymunun guddeleri aşılanmakla maymunun tabiatlarından bazıları insana geçiyor mu? Voronofa bu sual sorulmuş. Doktor böyle bir şeyin muhtemel olmadığını söylemiştir. Doktorla yukarıdaki mülâkkatı yapan zat diyor ki:

« Hakikaten bu kadar seneler inek, koyun sütü içtiğimiz halde bu hayvanların tabiatlarından hiç birinin bize geçmediğini göriyoruz. »

Muhabir doktor Voronof'un Fransa-İtalya hududunda teğsis etmiş olduğu maymun çiftliğini de ziyaret etmiştir. Muhabirin fikrince bu bir çiftlik değil, adeta maymun Sarayıdır. Voronof beşeriyetin istikbalı için maymunlara o kadar ehemmiyet veriyor ki Fransa hükûmetinden bütün Fransız müstemlikâtında maymunların öldürülmemesi emrini almağa muvaffak olmuştur. Belçika kıralile Ispanya kıralı da maymun öldürmeyi yasak edeceklerini Doktora vağdeylemişlerdir.

MONOLOK
Evin Kirası İşliyor!

Muharriri: K. ŞERİF

Merak etmeyin... Monolok söyliyecek değilim... Size iki çift lâfım var. Onu söyleyip gideceğim. (Durur) Allah aşkına doğru söyleyin: beni nasıl buluyorsunuz? Bu suali size soruyorum, evlenecek küçük hanımlar. Beni nasıl buluyorsunuz? (Durur) Susuyorsunuz ha! Tuhaf doğrusu... Öyle ise ben de başka bir müsâmereye gidiyorum. (Çıkar gibi yaparken döner) Efendim?.. Bir şey mi söylediniz? Buyurun... Küçük hanım siz mi bir şey söylediniz? Rica ederim, cevap veriniz... Acelem var! Evimin kirası işliyor... Beni beğeniyor musunuz? Bir şey mi sormak istiyorsunuz? Sanatım mı? Terziyim, küçük hanım, terziyim. Sanatım biçip dikmek... Servetim mi? Akraba ve teallükatım içinde bir çok kalantorlar var. Fakat henüz hepsi turp gibi. Mamafi hepsi de üzerime titrerler. Tarzıhayatım? Gayet basit: sabah saat sekizde kalkarım; biçip dikerim. Öğleyemeği yerim; biçip dikerim. Akşam yemeği yerim; gene biçip dikerim. Sonra yatıp uyurum. Tercümeihalim? Anlatmağa değmez, o kadar manasız! Herkes gibi doğdum. Herkes gibi büyüdüm. Yalnız bir seneden beri hayatım bir az garabet peyda etti.

Bir sene evel, günün birinde aziz dostum Recai odamdan içeri daldı.

— Müjde! Seni beğenmişler!

— Beni beğenmişler mi?

— Hem fena halde beğenmişler. Geçen Pazartesi günü sinemadaymışsın... Tanıdıklarımdan bir aile de oradaymış seni görmüşler...

— Ne diyorsun!...

— İşte ben sana bu kadar söyliyorum. Al şu adresi. Hemen kalk git. «Beni Recai Bey gönderdi. Allahın emrile küçük hanımı istiyorum» de. Haydi Allah selâmet versin!

Artık durulur mu? Derhal fırladım. Çat kapı. Beni bir büyük hanımın yanına aldılar. Büyük hanımın yanı başında da bir küçük hanım. Ama ne küçük hanım!..

Öyle bir kaşları, öyle bir gözü var!... Vakıa kaşları iki taneyse de gözü bir tane idi... Eh, ne yaparsın? İnsanın her şeyi tam olmaz ya!

— Ne istiyorsunuz?

— Şey, Büyük hanım... Ne diyecektim?... Bendenizi Recai Bey... demeğe kalmadı. Büyük hanım meseleyi anladı.

— Haydi kızım, sen dışarı çık! dedi.

İki ay sonra nişanlandık; üç ay sonra bir ev tuttuk; dört ay sonra eşya aldık; beş

"JEAN MOREAS,,TAN:

Gecteleyin Sesler

I

Tak! tak! tak! — artık her indirişte
Tak! tak! tak! vurdu tabutçu işte!...

"Tabutçu,"yeni bir can aldı Mabut;
Kes artık en ağır ve en kocaman
Ihlamur ağacından, ceviz ağacından
Aşkımı yatırmak için bir tabut!...„

II

Tak! tak! tak! — artık her indirişte
Tak! tak! tak! vurdu tabutçu işte!...

"Dişleri gibi, ah! dişleri gibi
Bembeyaz bir atlas döşek içine,
Ve bağla mavi bir kurdele gene
Gözleri gibi, ah! gözleri gibi!...„

III

Tak! tak! tak! — artık her indirişte
Tak! tak! tak! vurdu tabutçu işte!...

"Aşağda ırmağın kenarında ta
Her puhu sesinin gelirken sonu
Öptüğüm boynundan el öptü onu
Bir söğüt altında, söğüt altında...„

IV

Tak! tak! tak! — artık her indirişte
Tak! tak! tak! vurdu tabutçu işte!...

"Tabutçu, yeni bir can aldı Mabut;
Kes artık en ağır ve en kocaman
Ihlamur ağcından, ceviz ağcından
Aşkımı yatırmak için bir tabut!...

Tercüme eden: C. K.

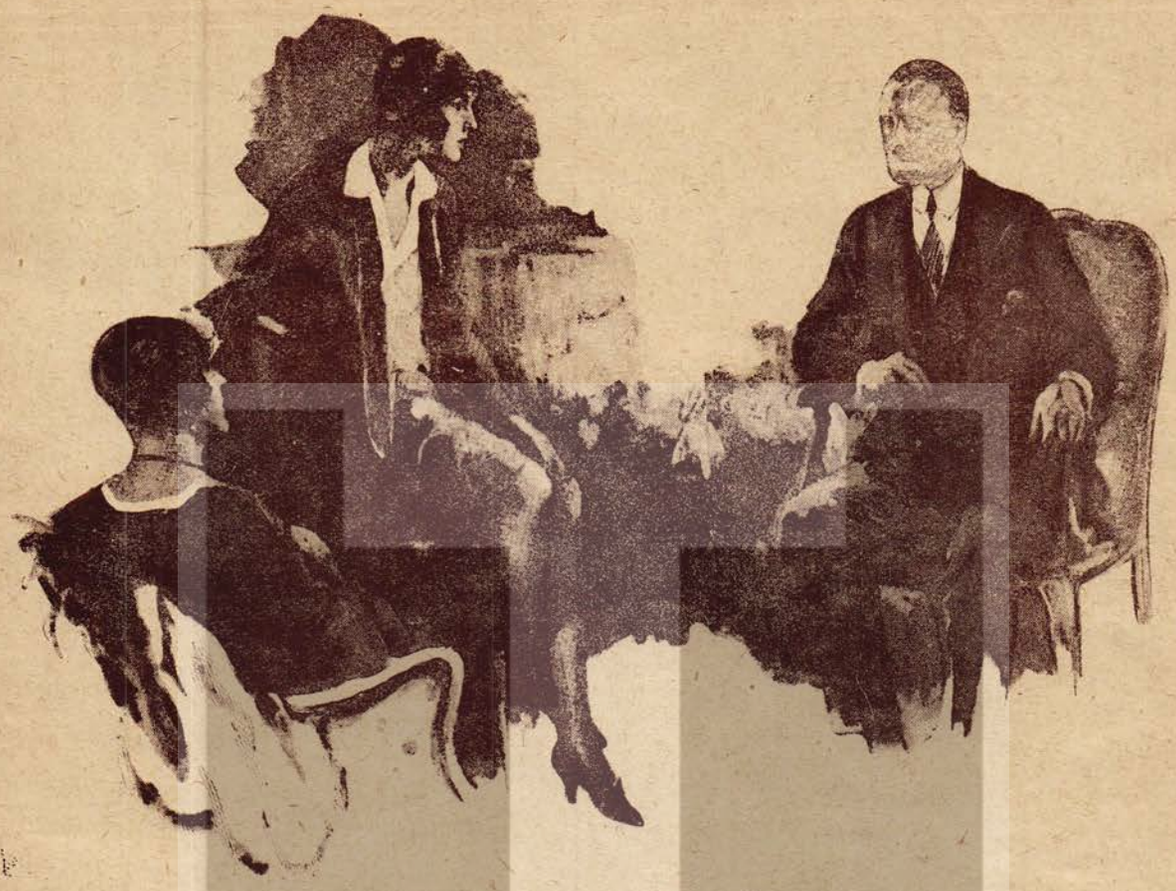

— Şey... bendenizi Recai Bey

ay sonra... ayrıldık! Evet ayrıldık!

Kaynanam yatak odamızı çok küçük buldu. «Zararı yok!» dedimse de fayda vermedi. Ben bağırdım, o haykırdı. Hasılı ayrıldık. Aksi gibi evi de dokuz sene konturat etmemiş miyim! Ama ev de ne ev! Alt katta yerodaları, hamam, mutfak, kiler, çamaşırlık, kümes, ahır, üst katlar da ona göre... tahtaboş, tavanarası... içinde salma suyu! Fakat bu koca barhanede incin top oynuyor! Aşağı iniyörum, yukarı çıkıyorum! Tahtaboşta geziniyorum! Bir kişi evi dolduramıyorum, vesselâm! İşte onun için evlenmek istiyorum... Kira da bir taraftan işliyor; o işledikçe benim de içime isliyor! Hasılı vakit dar...

Bazan Recai eve geliyor. Evde kalabalık olsun diye ben bir odada oturuyorum, o bir odada konuşuyoruz. Ama bir birimize işittireceğiz diye bağırmaktan sesimiz kısılıyor! Geçen akşam bir az içim açılsın diye evime bir bandomuzika getirttim. Evelâ konukomşu evde düğün var zannetmişler. Sonra düğün olmadığını anlayınca sikâyete başladılar. Kimisi de aklımdan şüphe etti. Üstelik evsahibinden de acı bir mektup geldi. Artık evime bandomuzika da getiremez oldum!

Bazan bütün odalarda lambaları yakıyorum. Dansediyorum; ama insan tek başına dansederse, neşelenecek yerde bayağı evham getiriyor!

Hasılı göriyorsunuz ya, bir can yoldaşına mühtacım... Altı aydanberi balodan baloya, suvareden suvareye dolaşıyorum. Henüz kısmetim çıkmadı. Acaba gene sinemaya gitsem nasıl olur? Sinema loş olduğu için insanın kusuru pek görünmiyor! Söz aramızda, yalnızlıktan o kadar canım yandı ki şöyle eli yüzü temiz bir arap bacı bile bulsam, razı olacağım! Hiç olmazsa ben ölduktan sonra herkes onu öyle kapkara görür de benim yasımı tutuyor zanneder!

İşte küçükhanımefendiler, size bunları anlatmak istiyordum... Ama siz hiç bir şey söylemiyorsunuz! Eh... vakıa sizin de hakkınız var: bu kadar insan içinde nasıl söylersiniz?

Fakat onun da kolayı var: bendehaneye buyurursunuz. Bizim eve buyurun. Ev, ama ne ev! Alt katta yerodaları, hamam, mutfak, kiler, çamaşırlık, kümes, ahır; üst kat da ona göre... tahta boş, tavan arası... içinde Terkosu, salma suyu! Yalnız şimdiden söyliyorum: Yatak odası bir az fazla dar!..

HAVAİ VOLKANLARI

Bahri-Muhiti-Kebir ortasında bulunan HAVAİ adaları güzellikleri ile meşhurdur. Bunlara Bahri-Muhit'in cenneti ismi verilir. Bunların iklimi, tabiî manzaraları, meyveleri yanında heybetli volkanları da görlmemiş bir güzelliğe maliktirler.

Yukarda : Havaide Kilauea yanardağının kraterinde Lâv gölü. Köşede : aynı gölün yakından görünüşü. Bu göl kaynar lâvdan müteşekkildir. Çatlaklar arasından mayiğ ateş halindeki lâvın parıltısı görülmektedir. *Aşağıda :* Monua Loa yanardağından fışkıran lâv geceleri öyle ışıldar ki denizde millerce mesafelerden gözükerek gemilere yol gösterir. Köşede: Lâv bir ateş nehri halinde kilometrelerce akar.

TÜSTAV

Yüzliralık Bankanot

Tercüme eden: M. KEMAL

Mister Leslie elindeki çeki uzatarak ihtiramkârane sordu:

— Bunu nasıl arzu ediyorsunuz, efendim?

Mister Grey Dover yazısile meşguldu. Başını kaldırdı ve yaylı koltuğunda arkasına doğru yaslanarak, tombul yüzünde hayırhah bir tebessümle, kâtibine:

— Nedir o, Leslie? dedi, ha, parayımı soruyorsun? Yarısı on, yarısı da beş liralıklardan olsun... dur bakayım! Öyle çok yer tutacak galiba.. Daha iyisi bir tane yüzliralık üstünü de yarı yarıya on ve beş liralıklardan alırsınız!

Kâtip tehalükle.

— Peki, efendim!

Diyerek, büronun ağır maun kapısını kapadı, çıktı.

Elindeki çek Mister Grey'in cenubi Fransa seyyahatinde ufak bir cep harçlığı olarak yanına alacağı beş yüz ingiliz lirası idi.

Kâtip, odasına geldiği zaman Jennings'e:

— Şimdi bankaya gidip bu çeki bozduracaksınız. Nasıl para istediğimi arkasına yazdım, (bunu kendisine ehemiyeti mahsusa vererek söylüyordu!) bir tane yüz liralık, yirmi tane on liralık, kırk tane on liralık olacak... Haydi, çabuk olunuz!

* * *

Jennings bankadan cepleri tıka basa para dolu avdet ederken kısa yoldan gelmedi. Park yolu çok daha rahattı. Hızlı yürümek şartile, bu yoldan dönmekle ancak beş dakika kaybetmiş olacaktı ve bu sıcak havada tozlu ruzgâr savrantularına daha az maruz kalacaktı...

Mamafi Parktan geçerken acele etmetdi; cebindeki servetle parkın yeşil ağaçları altından salına salına yürümek hoşuna gidiyordu...

O, şimdiye kadar cebinde bir haftalık yiyecek ve tramvay parasından fazla bir para taşımış değildi.

Uzerindeki para onu hayalâta sevkediyor, endisini Bond-street'deki büyük mağazadan iki kişilik bir motosiklet satın alırken, şık yeni kostümlerle gezerken ve motosıkletin arka yerine bir çok güzel kızları bindirirken görüyor gibi oluyordu.

Bankada veznedarın lâkayt ellerinden bu yep yeni, beyaz ve cazip bankanotları alırken orada duran pek şirin bir kızın tatlı gülüşü de gözünün önüne geliyordu.

Hem bu bankanotların bir tanesi yüzlük bir kâğıttı. Küçücük bir kâğıt parçasına üzerindeki matbu işaretlerin bu kadar büyük bir kıymet izafe edebilmesi ne harükulade bir şeydi! Bu zamana kadar hiç yuzliralık bankanot da görmemişti. Hissi merak ile bankanotu, parmakları titreyerük, cebinden çıkardı...

* * *

Tug Evans parkta öyle uykusu için yattığı ağacın altında henüz uyanmıştı. Güneş yaprakların arasından yerde benekli, seyyal ziya ve gölge oyunları oynuyordu... Gözlerini açtığı zaman karşısında yüzü korkudan bembeyaz kesilmiş, gözleri yaşlı bir genç gürdü. Genç kekeliyerek ona:

— Burada bir... bir kâğıt parçası gördünüz mü? Şimdi kaybettim... Rüzgâr elimden uçurdu...

— Ne kâğıdı?

— Bir bankanot... Yüzliralık bir bankanot!

Ve bunu söylerken gencin gözlerinden tekrar yaşlar boşandı.

Tug Evans gözlerini yarı kapıyarak.

— Öyle şey görmedim!... inanmam ya, söylediğin doğru da olsa yüzliralık bankanotla burada işin ne idi?. Hadi çocuğum... git derdini falcılara anlat!...

Jennings burnuuu çekerek etrafına bakındı. Sonra uzaklarda uçan bir kâğıt parçasına doğru koşmağa başladı... Tug çok geçmeden, ağzı yarı açık, gene uykuya dalmıştı.

Uyandığı zaman güneş yerini değiştirmiş, şimdi doğrudan doğruğa gelen şuaatile onun yüzünü alev icinde gösteriyordu... Yavaş yavaş doğrulup oturdu. Garip rüyalar görmüştü... Bazı kısımlarını hatırlıyordu... Hesapsız bir servete konmuş, refah ve

neş'e içinde yüzmüştü. Bu meyanda bir gazete kâğıdı cesametinde yüzliralık bir bankanot da eline geçmişti...

Bunların ancak rüyadan ibaret olmasına içini çekti ve kendisine rahat bir vaziyet verebilmek için elini arkasına koydu... Fakat eline bir kâğıt parçası ilişmişti!... Uyku sersemliği ile buna iptida ehemiyet vermedi, onu bir tarafa fırlatıp atmak üzere iken köşesinde ki «yüz lira» kelimeleri gözüne çarptı ve donakaldı...

Dudaklarile ağır ağır «yüzlira» diye okudu, korka korka etrafına bakındı. Uzakta ihtiyar bir adam süprüntü topluyor, bir çocuk dadısile oynuyordu.

Elinde ki kâğıda tekrar baktığı zaman üzerindeki süslü nakışlar ve hamiline İngiltere Bankası tarafından yüz lira teğdiye edileceği kaydı ona emniyet verdi. O, şimdi bu kıymettar serveti elinden kaçırmamak için ani bir helecana tutulmuştu... Kırk yedi senelik hayatıda eline bir defa da beş liradan fazla para geçtiği vaki değildi, çünkü Tug yalnız canı istediği zaman ve hoşlanacağı bir iş bulabilirse çalışırdı. Son zamanlarda böyle hoşlanacagı bir iş de zuhur etmiyordu...

Demek artık bütün sıkıntılarından kurtulacak. Bankanotu, çıplak tenine giğdiği yakasız fanile gömleğinin içinden parmaklarının arasında sımsıkı tutarak parkın kapısına doğru telaşla yürüdü. Bir birini nâkıs bir çok fikirler dımağına o kadar sür'atle hüçüm ediyordu ki hiç bir şey düşünemez hale gelmişti... Yalnız iki noktayı kararlaştırabiliyordu. Evela bankanotu bir kazaya uğratmadan parktan cıkmak, sonra da onu kendisinin anlıyabileceği bir paraya tahvil ettirmek!. Çok dikkatle davranmak lâzım geldiğini, eğer arkadaşları işin farkına varırlarsa onu elinden kaptıracağını, binaenaleyh selâmetin sükütte olacağını taktir ediyordu.

Gidip parayı bozdurduktan sonra vaziyetini rahat rahat düşünebilmek için de bir içki ile başını serinlettirecekti.

Her zaman uğradığı meyhaneye gitse meyhanecinin dilini tutmıyacağını biliyordu. Zaten onda yüzliralık bozuk para bulunacağı da şüphelidi.

Acaba nereden bozdurmalıydı? bankanotun üzerinde paranın İngiltere Bankası tarafından teğdiye edileceği yazılıydı, Fakat İngiltere Bankasının her gün öğleden sonra kilidlenerek askerlerle muhafaza altına alındığını işitmişti! Bir de orası çok uzakta idi ve tramvaya binecek parası da yoktu... Bir fikir düşündü... Lâkayt bir tavur takınarak yeraltı tramvay kişesine bankanotu uzattı ve Pikadilly'ye bir bilet istedi. Kişe meğmuru:

— Lâtife mi ediyorsunuz?

Tug:

— Hayır... Bozukluğum yoktu!

— Burasını İngiltere Bankası mı sandınız? İki peni için...

Tug canı sıkılarak bankanotu cebine soktu ve dudaklarını oynatarak, fikren meşgul bir halde, yavaş yavaş yürümeğe başladı.

İstasyona yakın bir otelin kapısı önünde kahve rengi elbiseli; sırma şeritli mükellef bir hademe duruyordu.

Tug sakin ve mahremane bir tavurla ona yaklaştı:

— Arkadaş elime biraz para geçti. Fakat hepsi de tek bir bankanot halinde yüzliralık bir bankanot! eğer otelde şunu bana bozdurtabilirsen zahmetini boşa çıkarmam!

Öteki hiç aldırmıyordu. Tug sözlerini teyit için bankanotu cebinden çıkarıp gösterdi. Hademe bankanota bir nazar fırlattıktan sonra azametle!

— Bir şey yapamam... Başıma dert almağa vaktim yok!

Dedi ve ordan uzaklaştı.

Tug kendi kendine: «Başıma dert almağa vaktim yok, diyor, bu da ne demek?» diye söylenerek yürümekte iken karşısına çıkan kocaman bir

sinema ona yeni bir fikir ilham etti. Belini doğrultarak kendine biraz çekidüzen verdi. Deminden beri yaptığı iki tecrübeden sonra başka türlü bir usul kullanmak lüzümuna kani olmuştu. Kişenin önünde mevki fiyetlerini gözden geçirdikten sonra:

— Lûtfen bir koltuk! dedi, ve bakanotu uzatarak:

— Teesüf ederim, sizi zahmete sokacağım ama yanımda bundan daha küçük para yok! sözlerini ilâve etti.

Fakat içeriden bir kadın sesi:

— Maattessüf!

İtizarile bankanotu iade ediyordu.

Tug sordu:

— Neden? nesi var?

— Çünkü hakiki para değil!

— Nasıl olur? size yemin ederim ki...

— Yüzliralık bankanot basılmıyor ki hakiki olsun!

Bu aralık Tug'un arkasındaki bir genç, şüphesiz sinemaya bir an evel girmek için, sabırsıklıkla:

— Haydi, efendi, çabuk olunuz! diyordu.

Tug buradan da eli boş çıktı ve tesadüf ettiği bir tütüncü dükkânında yaptığı tecrübe de gene öyle neticesiz kaldı. Daha sonra, kapısı pırıl pırıl parlıyan şık bir bara girmek istedi, içeri sokmadılar. Akşam haylı ilerlemişti. Tug susuzluktan yanıyordu, hararetini henüz adi su ile bile teskin edememişti.. madem ki bankanotu bozdurunca istediği içkiyi içebilecek, adi su içmek de ne olacak? diye düşünmüştü. Fakat saatler geçtiği halde hâlâ bir şeye muvafak olamıyışından artık meğyus olmağa başlamıştı. Nihayet kendisini rıhtımın üzerinde buldu, etrafında otomobiller kaynaşıyor, uzaktan Parlamento binası üstündeki büyük saat onbirbuçuğu gösteriyordu. Bitkin bir halde idi. Buradan çok uzakta bir mahallede tavan arasında bir odacığı vardı. Şimdi oraya kadar nasıl gidecekti? Şüphesiz hep kabahat bu baş belâsı bankanotta idi! Otomomobil kapılarını açarak bir kaç para kazanabilecek iken bütün akşamını boş yere geçirmişti. Hem o bankanot neye yarardı? Belliki rehine koysa bir peni bile alamıyacaktı! Ona bu kadar büyük kıymette bankanot basılmaz dememişler midi? Hattâ açıkça kalp olduğunu da söylememişler midi?

Birdenbire, onu nasıl ele geçirdiğini hatırladı. Şüphesiz parkta bir külhanbeyi onuula alay etmek istemişti. Böyle bir tuzağa kapılarak ayakları ağrıncaya kadar sokak sokak geç vakte kadar dolaşmak! O meğer ne akılsız adammış! kan başına çıkıyordu.

Rıhtımın parmaklıklarından eğildi ve hiddetle avucunda buruşturup top yaptığı bankanotu simsiyah nehre fırlattı. Şimdi buruşuk bankanot nehrin mücella sathında bir kuş gibi gidiyordu.

O zaman Tug kendinde bir ferahlık hissetti. Beş dakika sonra bir otomobilin kapısını tutarak altı peni kazanmıştı!

* * *

Tug Evans ertesi günü erkenden muğtad meyhanesine uğradı. Meyhaneci onu görür görmez neş'eli bir tavurla:

— Vay Tug! nasıl sen de para avına gidecek misin?

Öteki anlamıyarak:

— Nasıl para avı?

— Ayol, gazeteleri okumuyormusun? Parkta yüzliralık bir bankanot kaybetmişler. Bulana yirmibeş lira mükâfat var! Ben oraya gideceğim...

Tug Evans parka gitmedi; sallana sallana rıhtımın yolunu tuttu ve orada sessizce denize doğru akmakta olan nehre, gözlerini kısarak uzun uzun baktı...

Salon Temsili

BABA

(PİYES: 1 PERDE)

Muharriri: **Yaşar Nabi**

ZEHRA: Ana, 36 yaşında
REŞİT: Dayı, 33 yaşında
AHMET: Oğul. 18 yaşında
BURHAN BEY: Baba dostu, 38 yaşında.

[Vak'a mütareke devrinde İstanbulda geçer. Sahne mütevazı, hattâ biraz yoksulca, fakat temiz döşenmiş bir oda]

SAHNE I

Zehra, Reşit

REŞİT *(hiddetli).*— Bu fazla geldi abla, bıçak kemiğe dayandı. Artık bu derecesine tahammül edilmez.

ZEHRA.— Gene ne oldu Reşit?

REŞİT.— Ne oldu, ne oldu?.. Hiç ne olacak, ailemizin namusu bir paralık oldu; ne olacak, aleme çıkacak yüzüm kalmadı...

ZEHRA.— Beni meraka sokuyorsun, Reşit. Gelir gelmez, daha hâl hatır sormadan, bu hiddetin beni korkutuyor... Söyle Allahaşkına..

REŞİT.— Sanki bilmiyormuş gibi soruyorsun..

ZEHRA.— Neyi?

REŞİT.— Yaptığı rezaletleri, onun yüzünden çektiklerimi..

ZEHRA.— Gene mi o?

RBŞİT.— Evet gene o, o kocan olacak herif, ailemizin yüz karası...

ZEHRA.— Sana bir şey mi yaptı?

REŞİT.— Diyorum ya, kepazelik artık haddını aştı. Gün geçmez ki yeni bir rezaletini işitmiyeyim... Sabahlara kadar içer, kaldırımlarda sızar.. Meyhane de birinin başını, gözünü yarar. Enistem olduğunu bildikleri için şahsına hürmeten ilişmezler... Birşey değil, ara sıra ecnebi polislere de çatıyor, hem kendine, hem de benim başıma bir belâ getirecek diye korkuyorum.. O yaptığının farkında değil arlanmak bana düşüyor.. Herkeste enistem olduğunu biliyor. Asıl buna kızıyorum. Bazan en kalabalık bir caddede rasgelirim; görünmeden sıvışayım, derim, olmaz.. Derhal yakama yapışır. Artık kurtul kurtulabilirsen. Her gelen geçen bize bakıyor, bıyık altından halimize gülüyor sanıyorum. Yerin dibine geçiyorum.

ZEHRA.— Peki öyle ise, kendisile görüşmek istemediğini niçin açıkça yüzüne söylemiyorsun?

REŞİT.— Korkuyordum.. Sarhoşken elinden her fenalığın gelmek ihtimali olduğunu biliyordum, kızdırmak hiç işime gelmezdi. Ayık gördüğüm de yoktu ki.. Asıl beni sinirlendiren şey kılığına, kıyafetine bakmadan, alkolden küflü domatese dönen burnunu siyasete sokmağa kalkışmasıdır. Neler söylemiyor, neler.. Maazallah biri işitecek diye yüreğime iniyor.. Yok işgal ordularının yaptıkları insaniyetle kabili teğlif değilmiş; yok Kuvayi Milliye kuvvetlenirse şöyle yapacak, böyle edecekmiş. Her zaman da aynı bahisler. Bir defa yakayı kaptırdın mı işin tamamdır; ne elinden kurtulabilirsin, ne de dilinden.. Sonra sık sık zatı-şahane hakkında da ileri geri söyleniyor.. Padişah düşmanlarla berabermiş, millete hainlik ediyormuş gibi şeyler..

ZEHRA.— Yalan mı, Reşit.

REŞİT.— Sus, sus.. Bari sen de elinin hamurile bu işlere karışma.. Hem biliyorsun ki benim bütün işlerim ecnebilerle. Kazandığımın büyük bir kısmını onların sayesinde kazandım. Bugün bir mevki sahibi oldumsa gene onların sayesinde oldum.. Onlarla aramın bozulması hiç işime gelmez. Fakat korkuyorum ki kocan buna sebep olacak.. Onun için şimdiden bir hadisenin önünü almalı.

ZEHRA.— Fakat bu söylediklerin gene bir şey değil ki.. Her zamanki şikâyetlerin bunlar. Arada sırada evime geliyorsan iyi bir haber getirmek, beni görmek için değil, bunları söylemek için geliyorsun.

REŞİT.— Ne yapayım, kabahat bende mi? Hem daha dur, bütün söyliyeceğim bundan ibaret değil.. Dün de beni başka türlü kepaze etti. Yazıhanede oturuyordum.. Nafia müsteşarı bey de bir taahüt meselesi için gelmişti. Odada bir de ecnebi vardı, bereket versin türkçe bilmiyormuş. Birden, hiç haber verilmeden, dank diye kapı ardına kadar açıldı. Bir de ne göreyim, gene o herif değil mi? Zilzurna sarhoş, üst baş toz toprak içinde.. Selâm bile vermeden odaya girdi, put gibi karşıma dikildi. Gözler kan çanâğı gibi, bir müddet baktı baktı, sonra, "sen bir vatan hainisin!„ demez mi?

ZEHRA.— Ah! Bunu da mı yaptı?

REŞİT.— Beynim attı. Hademeyi çağırdım. Bu şarhoşu ne diye içeri bıraktınız diye azarlıyarak zorla kapı dışarı ettirdim... Çıkarken hâlâ rezil herif "Beni tanımamazlıktan geliyor, kaynımdır; olmaz olaydı„ diye bar bar bağırıyor, ağza alınmıyacak küfürler savuruyordu.

ZEHRA.— Şimdi niçin bu kadar kızdığını anlıyorum... Ne diyeyim, Reşit, yaptığı fena, çok fena... Sana

bütün bu fenalıkların benim yüzümden geldiğini düşündükçe içim içime sığmıyor, ama ne yapayım, o da kocam. Hem ne yaptığını bilmiyor ki... Sözden anlıyacak, yaptığını muhakeme edebilecek vaziyette değil.. Bütün kabahat içmesinde.. Nerden çıkardı bu fena ağdeti.. Birkaç sene eveline kadar ağzına bir yudum rakı koymuş adam değildi.. Sen de bilirsin ya, eskiden, namusunu, terbiyesini, insaniyetini methede ede bitiremezdin. Fakat mütarekenin ilânından yağni hastağneden çıkarak terhis olunduğu günden beri içmeye başladı. Önceleri bunu pek seyrek yapıyordu. Sonra sonra işi azıttı.. Bir senedir eve ayık geldiği yok. Artık gözü dünyayı görmüyor. Daima kederli, daima kızgın.. Bir sıkıntısı, kederi mi var anlayamadım ki. Ama ne kederi olabilir.. Onun bu fena huyundan benim ne çektiğimi bir Allah bilir.. Ama ne yapayım; başa gelmiş, çekilecek.. Bunca senelik karı kocayız.. Ne de olsa birkaç sene evveline kadar bana ve çocuğumuza karşı gösterdiği muhabbet ve şefkati unutamıyorum. Sonra ya oğlumuz, ya arada ezilen o zavallının ne kabahatı vardı!

REŞİT.— Ben şunu, bunu bilmem, abla.. Dedim, ya, bundan sonra artık ona enişte diyemem.. Kararım katîdir. O burada kaldıkça ben bu eve ayak atmıyacağım..

ZEHRA.— Reşit, allahaşkına, bir de sen beni incitme.. *(ağlıyarak)* kocamdan çektiğim azmış gibi bir de kardeşim beni terkediyor.. Ne kabahatım vardı benim, Yarabbi.. Ne yaptım ben sana?..

REŞİT.— Sana acıyorum, abla.. Senin bu işte kabahatın yok. Ama ne yapayım. Mevkımi, istikbalimi düşünmeğe mecburum. Küçük bir hadise beni mahvedebilir. Nazik bir zamandayız.. ihtiyata riayet etmek lâzım. Vaziyetimi pekâlâ takdir ediyorsun, değil mi? Onun için o adamla artık hiç bir münasebetim kalmadığını herkese ilân edeceğim.

ZEHRA.— Yani beni kardeşlikten reddettiğini, öyle mi?

REŞİT.— Eğer sen böyle olmasını tercih ediyorsan, evet.. Çünkü onunla münasebetimi kesmek için bir çare daha vardır. O da senin elinde..

ZEHRA.— Saffetten ayrılmaklığım, değil mi? Ah, bunu yapamam. Senin için zavallı yavrumu, Ahmedimi kurban edemem.. Ne kadar hassas bir çocuk olduğunu bilmez değilsin. Babasından ayrılışım onun izzetnefsini kırar, onu ye'se düşürür. Hayır, hayır, bunu yapamam.. Bunu yapmıyacağım..

REŞİT.— Sen bilirsin abla.. Son defa allahasmarladık *(çıkar)*.

ZEHRA *(ağlıyarak)*.— Sen de beni terket, sen de.. ziyanı yok, ziyanı yok..

SAHNE II

Zehra, sonra Ahmet

AHMET *(elinde mektep çantasile soldan girer. Çantasını bir çiviye asarken)*.— Anne, dayım neye kızmış öyle.. Selâm bile vermeden çıktı gitti.. *(yanına yaklaşarak)*. A! ağlıyor muydun, anne, yoksa dayım mı seni darıltı?

ZEHRA.— Nasılsın Ahmet? Bugün imtihanın vardı, değil mi? Nasıl oldu?

AHMET.— İyi amma, sen bana söyle anne niçin ağlıyordun?

ZEHRA.— Hiç!..

AHMET.— Hiç olur mu anne? Beş yaşında bir çocuğa böyle cevap verilir.. Muhakkak gene bir şeyler geçti.. Seni kim ağlattı, anne?

ZEHRA.— Kim olacak, baban..

AHMET.— Gene seni azarladı mı?

ZEHRA.— Keşke bütün yaptığı bundan ibaret olsaydı. Bu yüzden ağladığımı hiç gördün mü Ahmet? Buna o kadar alıştım ki.. Zaten bugün eve uğramadı.. Fakat dün dayına hakaret etmiş. "Vatan haini„ gibi ağır sözler söylemiş. İşte şimdi babanın yüzünden dayın bize gelmiyeceğini söyledi..

AHMET.— Gelmezse ne yapalım, anne. Bunun için mi üzülüyordun? Zaten ayda yılda bir uğrardı.. Şimdi de sen gider, evinde görürsün..

ZEHRA.— Beni de istemiyor, Ahmet, beni reddettiğini açıkça söyledi.

AHMET.— Ne? Fakat babamın yaptığından seni nasıl mes'ul tutabilir. Sanki ara yerde senin ne kadar üzüldüğünü bilmiyor mu?

ZEHRA.— Biliyor, ve o da beni babanın yaptıklarından mes'ul tutmuyor. Fakat ne de olsa kendi şerefini, itibarını düşünmeğe mecbur. O da haksız değil. Ne yapayım, bana da taliime küsmek kalıyor..

AHMET.— Hayır anne, dayımın bu hareketi haksız, çok haksız, hem de çok âdi. Kardeşin diye onu müdafaaya kalkışma.. Ne zaman sana dostolduğunu gördün ki.. Kendin söylemiyor mı idin? Mektepte iken tahsiline yardım eden babam imiş. Mektebi bitirdikten sonra onun sayesinde işe girmiş, maaş sahibi olmuş. Terfiini iltimas için her zaman şimdi hor gördüğü adama yalvarırmış. Harp senelerinde babam hududta döğüşürken o burada işile gücile meşguldü. Hem de ne iş güç. Beni söyletme, anne.. O seneler zarfında neler çektiğimizi daha unutmadın, sanıyorum. Haftalarca bir lokma et, bir sıcak çorba yüzü görmediğimiz oldu. Yemeğini şampanyasız yemiyen kardeşinin sana yardım etmek, hattâ bir defa halini sormak aklına geldi mi? Babam döndükten sonra gene kulübemize gelmeğe tenezzül etti. Fakat her defasında bir şeamet kuşu gibi, sana acı şeyler söylemek, canını yakmak için. Sonra..

ZEHRA.— Yeter Ahmet. Bu fena hatıraları unutalım, yavrum.

AHMET.— Ama ben unutamıyorum, anne..

ZEHRA.— Evet, hakkın var. Yaptıkları unutulacak şeyler değil, değil ama ne de olsa kardeş. Erkekler kardeş kıymeti bilmezler. Bir de onu gel bize sor.. Reşit daha

küçük bir çocuk olduğu zamanlarda bile beni incitmekten, hırpalamaktan zevkalırdı. Bense üstüne titrerdim. Tek onun her istediği yerine gelsin diye annemle, babamla kavga ettiğim, saatlerce ağladığım olurdu.. Şimdi de bütün yaptıklarına rağmen gene onu seviyordum. Eğer istediğini yapmak elimde olsa idi, onu gene darıltmamağa çalışırdım.

AHMET.— Neydi istediği anne?

ZEHRA *(Şaşkın).*— Ah, müthiş bir şey. Sana söyliyemem, Ahmet.

AHMET.— Niçin söyliyemezsin?

ZEHRA.— Sana ağır gelecek, izzetinefsine dokunacak diye korkuyorum.

AHMET.— Madem ki bana taallûku varmış mutlaka öğrenmek istiyorum. Bir anne evlâdından sır saklamaz.

ZEHRA.— Nasıl söyliyeyim, Ahmet. Fena, çok fena bir teklif.. Şey, babamdan ayrılmamı istiyordu.

AHMET.— Ya! öyle mi? Şimdi anlıyorum. Anne, demek ki buna da cür'et etti, *(bağırarak)* demek ki bu adam..

ZEHRA.— Bak gördün mü, işte sinirlendin.. Sana söylememeli idim..

AHMET *(daha sakin).*— Hayır, anne.. Söylediğine iyi ettin.. Bir insanın alçaklığı nereye kadar götürebileceğini öğrendiğime memnunum. Demek ki, babama enişte demekten haya ediyor, öyle mi? Ben de şimdiye kadar senden gizlediğim bir şeyi söylemeye mecbur olacağım.. kabahat bende değil.. Şunu bil ki, anne, ben de ona dayı demekten utanıyorum, anne..

ZEHRA.— Sus, Ahmet. O nasıl söz?

AHMET.— Basbayağı söz, anne.. Çünkü onun yüzünden benim de neler çektiğimi kimse bilmez.. Dünkü düşmanlarımızla canciğer olan, şampanyalı meclislerinde karısını ecnebi kumandanlara peşkeş çeken, en aklü hayale gelmiyen alçaklıklara baş vurarak kasasını dolduran bu adama dayı demek için şimdiye kadar vicdanından ne kadar fedakârlık yaptım, bilsen anne!

ZEHRA.— Ahmet, neler söylüyorsun? Ağzından çıkanı kulağın işidiyor mu?

AHMET.— Maalesef işidiyor, anne. Keşke sağır olsaydım da ne bunları, ne de onun hakkında söylenenleri işitmeseydim. Bu yüzden mektepte darılmadığım arkadaş kalmadı. Evvelâ söylediklerine inanmıyordum. Fakat bunların esassız olmadığını anladığım zaman, bu yüz, anne ömründe günah işlememiş bu alın bütün arkadaşlarımın önüude bir mücrim yüzü gibi kızardı, bir mücrim alnı gibi eğildi.

ZEHRA.— İnanma Ahmet.. Âlem bin türlü şey uydurur. Kısa bir zamanda büyük bir servet sahibi olmasını çekemeyenlerin iftirasıdır belki. Sen de tahminlerinde yanılmış olabilirsin.

AHMET.— Hayır, anne, yanılmadığıma eminim. Dedim ya, ben de önce senin gibi düşündüm, ben de senden aldığım kanın bir eşini damarlarında taşıyan bir adamın bu kadar alçalacağına ihtimal veremedim.. Hattâ bir defasında ileri geri söylenen bir arkadaşımı ayaklarımın altına aldım. Elimden zor kurtardılar.. Bu hadise yüzünden az kalsın o zaman mektepten kovuluyordum.

ZEHRA.— Bana bunlardan hiç bahsetmemiştim.

AHMET.— Boş yere üzülmeni istemiyordum.. dayımı çekemiyenlerin, aleyhindeki iftiralarını sana tekrarlamayı lüzumsuz buluyordum... Fakat yavaş yavaş içime bir kurt girdi.. Söyleyenler bir değil, iki değildi.. Herkes onun adını "millet düşmanı„ diye lânetle yadediyordu. Ben de gizliden gizliye tahkikat yaptım, ve söylediklerinin yalan değil, mübalâğalı değil, hatta noksan olduğunu öğrendim..

ZEHRA.— Ahmet!..

AHMET.— Hakikat bazan acıdır, anne. Bu zehri sana da aşılamak istemiyordum. Fakat bu son hareketi.. Oh, bu çirkin, bu iğrenç teklif sabrımı tüketti. Babamdan nefret ediyor, babamdan utanıyor.. Çünkü başkalarının ardından söylediği alçaklığını o mert bir insan gibi bağıra bağıra yüzüne vurdu.. büfün kabahati bu.. Babam belki fena bir aile reisidir, belki yaşile başile mütenasip olmıyacak hatalara düşüyor. Fakat hiç olmazsa kendinden başkasına zararı dokunmuyor.. O dayı dediğim adamsa düşmanlarla birleşerek milletin, kendi milletinin cebinden çalıyor, sonra bunu yüzüne karşı söyledi diye eniştesinin evini barkını bozmağa kalkışıyor. Ablasının böyle bir adamın karısı olmasına tahammül edemiyor.. Anlıyorsun ya, anne, zillet faziletten haya ediyor.. Ah işte bu tuhaf, bu gülünç, hem de ağlanacak derece de gülünç..

ZEHRA.— Sakin ol Ahmet.. Kapat bu meseleyi artık.. Ben asıl sana acıyorum.. Ahlaksız bir dayı ile sarhoş bir baba arasında en fazla sen eziliyorsun.. Onların günahları senin taze omuzlarına yükleniyor.. Benim zavallı çocuğum.. *(ağlıyarak)* Benim zavallı Ahmedim.

AHMET.— Sus, anne, ağlama. Ağladığını istemiyorum.. Omuzlarıma budalaca yüklediğim bana ait olmıyan yükü bir küfe salaş gibi fırlatıp atacağım.. Artık başkasının günahından bu alın kızarmıyacak.. Ah, bilse, bu son hareketile bana ne kadar iyilik ettiğini bilse.. Artık benim dayım yok.. Bir düşmana dayı demekten kurtuluyorum.

ZEHRA.— Ahmet, sus, kuzum Ahmet.

AHMET.— Görüyorsun ya anne, hiç de zavallı değilim.. Asıl zavallı; olanların zavallılıklarını anlıyacakları gün uzak değildir, anne.. Ben o günü bekliyorum.. çünkü muhakkak gelecektir.

(Kapı çalınır).

ZEHRA.— Sus.. galiba kapı.

(Kapı tekrar çalınır).

AHMET.— Evet, kapı çalınıyor.. Gidip bakayım *(çıkar).*

SAHNE III

Zehra, Sonra Ahmet, Burhan Bey

AHMET *(Burhan Beyle beraber girerek).*— Anne, Burhan Bey, babamın en samimî dostu.. Seninle görüşmek arzu ettiler..

BURHAN BEY.— Affedersiniz Hanımefendi, sizi tasdi edişimin sebebi..

ZEHRA.— Estağfurullah efendim.. Sefa geldiniz.. Şöyle oturmaz mısınız..

BURHAN BEY *(oturarak).*— Teşekkür ederim hanımfendi *(Bir vakfe).* Tabiî bu beklenmeyen ziyaretim hayretinizi mucip olmuştur.. Fakat buraya gelerek yegâne şahidi olduğum bir hadiseden sizi haberdar etmeği bir vicdan borcu bildim. Getirdiğim haberin size ne büyük bir keder vereceğini bildiğim için şaşkın vaziyetimi mağzur görünüz.. Vazifemin yükü altında ezilmiş gibiyim. Size..

ZEHRA.— Yarabbi, gene mi bir felâket.. Beni meraka sokuyorsunuz, Beyfendi, yoksa Saffete mi bir şey oldu.

AHMET.— Anne biraz sakin ol.. Devam ediniz Burhan Bey..

BURHAN BEY *(meyus).*— Ahmet Bey, babanızın ne samimî bir dostu olduğumu, kendisini ne kadar sevdiğimi bilirsiniz. Onunla arkadaşlığımız mektep sıralarında başladı, memuriyet hayatında, sonra siperlerde kuvvetlendi ve nihayet içtiğimiz su ayrı gitmiyecek bir hale geldi. Saffetin ne büyük bir kalp, ne temiz bir vicdan sahibi olduğunu benden iyi kimse bilmez.. Dürüstlüğün, temiz ahlâkın bir timsali addedilebilecek Saffet mütarekeden sonra birden bire değişti, bambaşka bir adam oldu. Benim gibi yakından tanımıyanlar ona —sözlerimi mazur görünüz hanımefendi— ahlâksız serseri dediler.. Bu anî değişiklik yalnız beni hayrete düşürmemişti. Onun ne kadar hassas ve mağrur olduğunu biliyordum. Mütarekeden sonra terhis olunduğumuz zaman sulhü sükûn içinde mesut yuvalarımıza döneceğimizi ümit ediyorduk. Fakat gelir gelmez müthiş bir inkisarla karşılaştık.. Siperlerde her karışı için birkaç bin can feda ettiğimiz memleketimiz şimdi düşman elinde idi. Vatana sokmamak için senelerce dünyanın her türlü ıztırabına tahammül ettiğimiz adamlar şimdi bize hakimdi ve biz onların esiri idik.

ZEHRA.— Beyfendi sabırsızlıktan öluyorum.. Bahsettiğiniz felâket..

BURHAN BEY.— Müsaade buyurunuz hanımefendi. Ne kadar geciktirsem maalesef gene söylemeye mecbur olacağım.. Kısaca anlatayım: Mütareke felâketinden aldığı aksülâmelin Saffetin üzerinde çok fena bir teğsir yaptığını görüyordum.. Vatanın ıztırabı, düştüğü zelil mevkî onu çok derinden yaralamıştı. İşte o zaman kederini tahfif için içmeye başladı. İspirto sinirlerini büsbütün bozdu. Artık kendini bilmiyor, ne yaptığının farkına varamıyordu. Bunun sonu korkuluydu. Ümitsizliğin onu çılgınlıklara sevkedebileceğine emindim. Korktuğum başıma geldi..

ZEHRA.— Ne oldu? Saffete bir şey oldu muhakkak?

AHMET.— Artık söyleseniz beyfendi. Görüyorsunuz ki büsbütün fenalaşıyor.

BURHAN BEY *(devamla).*— Birkaç defa yapılan haksızlıklara tahammül edemiyerek isyan ettiği, ecnebî polislere hakaret ettiği oldu. Fakat bu ehemmiyetsiz hadiseler zararsızca kapanmıştı. Yalnız bugün..

AHMET.— Bugün?

BURHAN BEY.— Beraberce Beyoğlundan iniyorduk. Saffet bütün ricama rağmen gene çok içmişti. Fakat kendini biliyordu. Yalnız sarhoşluk ona fazla bir cesaret ve atılganlık vermişti.. Yolda birden bire feci bir manzarayla karşılaştık. İki ecnebî polis üstü başı paçavralar içinde bir türk kadını ile çocuğunu götürüyorlardı. Çocuk on üç yaşlarında var yok, zayıf, cılız bir şeydi. Bir an ellerinden kurtuldu ve kaçmağa başladı. Polislerden biri arkasından koşup yakaladı. Eh, insanız, Hanımefendi, azılı bir caniye bile böyle muamele edilmez. Zavallı çocuk tekme ve yumruk altında can verecek sandık. Annesi bir tarafta feryat ederek üstünü başını yırtıyordu. Fakat kadını tutan öteki polis de bu haklı feryatları yumrukla susturmaya kalktı. Saffet birden bire yaydan fırlamış gibi ileri atıldı; maniğ olamadım. Polislere ne hakla bir kadın ve bir çocuğu dövdüklerini sordu. Halinden korkan polisler kasaturalarını çekmekle mukabele ettiler.. Saffet de tabancasını çıkarmıştı. Son kurşuna kadar üstlerine sıktı. İkisi de yere yıkıldılar. Silâh sesi üzerine etraftan diğer polisler yetiştiler. Ve tabancasının boş olmasına bile bakmadan karşıdan ateş etmeye başladılar. Ben yan sokağa saparak güç belâ canımı kurtarabildim. Keşke bende ölseydim de..

AHMET.— Demek ki babam?

ZEHRA.— Öldü, öldü mü?

BURHAN BEY *(çok müteessir).*— Maallesef, Hanımefendi işte size bu acı, bu müthiş haberi getirmeye gelmiştim. Şimdi sizi kederinizle baş başa bırakmak daha münasip olacak.. Felâket anlarında bir yabancının huzuru kadar ağır bir şey yoktur. Müsaadenizle *(kalkar).*

AHMET.— Müsaade sizin beyfendi.. Fakat şunu biliniz ki bize yabancı değilsiniz.. Babamın masum ve ulvî bir vicdana sahip olduğuna emindim. Buna inanan yegâne adam bana nasıl yabancı olur. Bunun için size çok minnettarım.. Ah baba, baba; sen ölmemeliydin.. İntikamının alındığını görünceye kadar yaşamalıydın..

(Burhan Beyle Ahmet çıkarlar. Zehra bir koltuğa yığılır, ellerini yüzüne kapar, sarsıla sarsıla ağlar).

SAHNE III

Zehra, Ahmet

ZEHRA.— Yarabbi bir günde bu kadar felâket, bu kadar acı haberler. Ne meş'um gün.. Ne meş'um gün.

AHMET *(Biraz sonra odaya girerek annesinin boynuna atılır).*— Sus, anneciğim, ağlama.. Büyük ıztıraplar sessiz taşınır. Yalnız babamın ruhundan af dile. Eminim seni affedecektir, anne.. Büyüklüğünü bize ispat etmesi için hayatını vermesi lâzımmış.. Ah, anne artık dayım iftihar edebilir.. Vicdan azabı gibi korktuğu ve nefret ettiği adam yokoldu, arzusu yerine geldi. Dünyadan hakikî bir insan daha eksildi. Dayım iftihar etsin, dayım sevinsin. *(Perde)*

Dile Bizden Ne Dilersen

Nakleden: SEMİHA VAMIK

Evvel zaman içinde Ayşecik isminde bir kız varmış. Bu Ayşecik sarı saçlı menekşe gözlü, güzel bir kizmış ama ne yazık ki o güzel gözlerle hiç bir şey göremezmiş çünkü daha kundakta iken bir hastalık gelip Ayşeciğin gözlerini kör etmiş.

Düğünlerde, bayramlarda, akşamları kapısının önünde Ayşe kemanını çalar, köy çocukları da el ele verip hora teperler, türlü türlü oyunlar oynarlarmış. Ayşeciğin canı da çalgıya ayak üydurarak oynamak, dansetmek istermiş ama, ne yapsın, boynunu kemanına doğru büsbütün eğer, bacaklarının şevkini de bileğine verip daha oynak, daha ahenkli havalar çalarak arzusunu almağa çalışırmış.

Fakat sakın, Ayşeyi yüzü gülmez, hayatına küskün bir kız zannetmeyin; onun ruzgârlarla arkadaşlığı, kuşlarla ahpaplığı varmış. Kemanını eline alır almaz kuşlar yuvalarını bırakıp Ayşeciği dinlemeğe çıkarlarmış.

Bir akşam Ayşeciğin kemanını yalnız kuşlar değil başka mahlûkat da beğenmiş, çünkü, kızın başına, bakınız neler gelmiş. O akşam Ayşe tam son yayını çekerken karşı dağın arkasından bir kuzu melemesi duyar. Kuzu sanki bir yerde takılıp kalmış, oradan çıkamıyormuş da ağlar gibi melermiş. Merhametli Ayşecik kendi sakatlığını unutarak, «bari dağın arkasına kadar gideyim de şu kuzuyu kurtarayım» demiş.

Kemanını koltuğu altına, değneğini eline alarak, yola düzülmüş. Gitmiş, gitmiş... gitmiş, gitmiş... kabil değil, sesin geldiği yeri bulamazmış. Ayşecik yürüdükçe kuzunun sesi uzaklaşır, ses uzaklaştıkça Ayşe yürürmüş.

Nihayet, «yolumu şaşırmış olacağım, bari geriye döneyim,» demeğe kalmamış, trak, trak, trak, diye bir kapının kilitlendiği duyulmuş. Ayşecik, «eyvah! bir tuzağa tutuldum» demiş, fakat hiç ağlamamış, oturup derdini kemanına anlatmış.

Derken, efendim, mini mini ayak sesleri duyulur ve en uzun boylusu bir karış adamlar, parmak boyunda çocuklar Ayşeciğin etrafını alırlar. Biraz sonra mini mini eller Ayşenin eteklerinden çekerek tüyden yumuşak, ipekten parlak bir mindere oturturlar.

Çok geçmeden incecik sesler duyulur. İçlerinde en cesuru Ayşenin omuzuna çıkmış, kulağının içine bağırmış: «Ayşecik Hanım, Ay-

şecik Hanım, İnsan kızı Ayşecik Hanım, sakın merak etme, üzülme, periler memleketindesin, peri padişahının sarayındasın! Geçen hafta köydeki düğünde, bizim Hanım Sultan kemanını dinlemiş, «Ne yapıp yapın, benim düğünümde de o kıza keman çaldırın» diye emretti. İşte bugün padişahımızın kızı evleniyor, emrini yerine getirmek için, kuzu meler gibi yaparak seni aldattık, buraya getirdik. biraz sabret, nerede ise bizim Hekimbaşımız gelir, gözlerini t ılsımlı yeşil bir şerbetle yıkar, o zaman bizi de görürsün, gelini de, sarayı da.»

Perilerin dediği gibi olur, biraz sonra burnunun ucunda gözlük, beline kadar uzun sakallı ak saçlı bir peri doktor gelip Ayşeciğin gözlerine yeşil bir su sürer.

Bir de Ayşe gözlerini uğuşturdnktan sonra ne görsün: kocaman kubbeli bir billur saray! Duvarlarda, kubbenin içinde binlerle ateş böceği kâh yanarak, kâh sönerek sarayı aydınlatıyor. Yerlerde, pırıl pırıl yanıp sönen aynışems taşından olduğu için ateş böceklerininziyası üzerine vurdukça kubbenin altında da ışıklar yanıyormuş gibi olurmuş.

Çok geçmeden, iki taraftan kapılar açılıp, ön de peri padişahı, sonra gelin güveyi, davetliler, askerler akın akın gelmeğe başlarlar. Hele o peri hanımlar! Balık pulundan entariler, çiçeklerden yelpazeler, kelebek kanadından pelerinler; arı kanadından başörtüleri, gelincik tohumundan ayakkabları, yıldızlardan gerdanlıklar sorguçlar, daha neler, neler!

Ayşecik böyle hayran hayran etrafını seyrederken siyah bir peri haremağası bir işaret verir, düğün başlar. Ayşe de kemanını eline alır, başlar çalmağa. Aman efendim, sanki o keman gitmiş de yerine başkası gelmiş. O ne şarkılar, o ne havalar. Öyle ki Ayşecik bile kendi kemanını, kendi şarkılarını tanıyamamış.

Ayşe çaldıkça, periler daha güzelleşir, düğün daha canlanırmış. Nihayet davetliler de, evsahipleri de yerlerinde oturamaz olmuşlar. Hep el ele vererek hora tepmeğe, zeybek oyunları, laz oyunları oynamağa başlamışlar. Ömründe hiç bir şey görmemiş olan Ayşecik artık nereye bakacağını, hangisini seyredeceğini şaşırırmış.

Lâkin asıl ne zaman hayret etmiş, bilirmisiniz? Oyuncuların arasında, kendini öldürürcesine tepinen, savrulan uzun boylu bir insan oğlu gördüğü zaman! Adamcağızın beti benzi solmuş, elbiseleri param parça, kendi nefes nefese kaldığı halde halâ atlar, halâ zıplarmış!

Ayşeyi görür görmez, «senmisin, senmisin, Ayşeciğim, beni tanıyamadınmı? ben senin eski arkadaşın Ahmet değil miyim, bak ne hale girdim!» der.

Sahiden de komşunun oğlu çoban Ahmet, köyün en iyi oynıyan delikanlısı imiş bir seneden beri kaybolmuş, bir daha bulunmamış. Her kes onu kurtlar yedi zannetmiş.

Ayşe ile durup konuşmak istediği halde bacaklarına hükmedemez, kendini oyundan alamaz oyuncuların arasına katılarak sürüklenir, gidermiş. Ayşenin önünden geçerken yorgun argın sesile haykırarak derdini anlatmış. Meğer bir sene evel, arife günü o dağın üzerinde koyunlarını otlatırken uyuya kalmış. Periler onu sürükleye sürükleye kendi memleketlerine getirip esir etmişler, «Yedi sene göz kırpmadan hiç durmadan dinlenmeden dansedeceksin», demişler.

Düğün gecesi akşam yıldızı göründüğü zamandan, ta güneş doğana kadar Ayşe düyün halkına heman çalmış. Horozlar ötmeğe başlayınca periler kızın başına üşüşüp gözlerinden yanaklarından öperler ve «Dile, bizden ne dilersen» derler. Ayşe de «ömür ve afiyetinizi» efendim» der.

Nihayet periler Ayşenin tok gözlü bir kız olduğunu analayınca, «Bizim hekimbaşıda al bir şerbet vardır, gözlerim yeşil şerbetle yıkandığı zaman nasıl bizi görebildisen, o kırmızı şerbetle silindiği vakit dünya yüzünde de her şeyi, ananı, babanı, kardeşlerini görebilirsin, nasıl bu ihsanımızı kabul eder misin,» derler.

Ayşe: «Allah ömür versin, efendim, öyle bir lûtuf gösterecek olursanız ömrüm oldukca minnettarınız kalırım, fakat mademki siz beni seviyorsunuz, benim daha bir arzum vardır, onu da yerine getirin: çocukluk arkadaşım Ahmedi de beraber köye alıp götürmeme müsaade edin» der.

Periler: «Ey insan kızı, sen bizden iki dilek istiyorsun, halbuki ikisi birden olamaz. Ya Ahmet, ya gözlerin, çabuk karar ver çünkü horoz üç defa ötmeden biz kovuklarımıza çekilmeliyiz» derler.

«Öyle ise Ahmedi isterim» diyerek Ahmedin elinden tutar. Tam o dakikada horoz üç defa öter, periler kaçışır Aysenin gözlerine perde iner dünyasına karanlık çöker.

Fakat Ahmedin bir eli elinde, obür eli boynunda olduğu için karanlığı hissetmez ve böylece sessiz, sessiz yürüyerek perili dağın içinden çıkarlar.

Ayşe yolda hep gördüğü peri sarayını, elbiselerin renklerini, ve en ziyade Ahmedi perilerden kurtardığı zaman gözünün bakışını her zaman aklında tutmak için tekrar tekrar hatıra getirip, unutmamağa çalışırmış.

Ayşenin bu hâline Ahmedin yüreği parçalanırmış. O da yolda giderken düşünürmüş ki «Mademki periler Ayşenin gözlerini iyileştirebiliyorlar, mutlak yer yüzünde de buna çare bulacak hekimler vardır. İnşallah, köye vardığımız zaman ilk işim nem var nem yoksa satıp şehre inmek, Ayşeciğimin gözlerini açtırmak olsun!»

Ahmet dediğini yapmış, Ayşenin gözlerini eyi edecek insan da bulunmuş...

Nankörlük

Selim Vafi Bey seyahatı esnasında yapılacak işler hakkında kâtibine talimat veriyordu. İdare ve emretmeğe alışmış iş adamlarına has serî hareketlerle masasının üstündeki evrak yığınını karıştırıyordu. Bir tek nazar her kâğıdın mealini kavramağa kâfi geliyor, kısa bir tek cümle verilecek cevabın mahiyetini tamamen ifade ediyordu. Kâtibi Nebil Bey masanın karşı tarafında oturmuş kusursuz bir ehram şeklinde yontulmuş kalemile defterine küçük işaretler yaparak cevapları kaydediyordu.

— Hım... Kösezadelerin kontratı... Bunu nasıl idare edeceğinizi biliyorsunuz. Geçen seneki gibi yaparsınız.

Nebil Beyin kalemi kâğıdın kenarına bir tek kısa işaret yaparak bunu kaydetti.

Elindeki kâğıdı sağındaki evrak yığınının üstüne bırakırken Selim Beyin sesindeki o yarı haşin amirane seda yumuşadı, iskemlesini arkaya doğru itip ayaklarını uzatarak dedi ki:

— Eminim ki her şeyi hatta benden de iyi idare edeceksiniz.

Her hangi bir memur amirinden böyle bir cümle işitse memnun olur. Fakat Nebil Bey o kadar sakin ve mütevazi bir tavurla mukabele etti ki, Selim Vafi Bey kalkıp da köşedeki hesap makinasına «aferin» diyerek arkasını okşasaydı, makine de işte ancak bu kadar mütehassis olurdu. Hakikaten, Nebil Beyin her halinde içinde çalışdığı bu muntazam yazıhane eşyasına benziyen bir şey vardı: Ağzı sanki sade yekûnlar, nispetler, tarihler hakkında yanlışsız malûmat vermek için icat edilmiş bir makineydi. Temiz fakat yıpranmış siyah elbisesi, siyah ayakkapları ve bilhassa dümdüz siyah saçları masanın üstündeki yazı makinesinin cilâsını andırıyordu.

Selim Vafi Bey devam etti:

— Böyle birdenbire her işi bırakıp gidebilişim size ne kadar güvendiğimi gösterdi. Ve.... (Biraz tereddütten sonra) size kabiliyetinizle ve hizmetlerinizle mütenasip bir maaş vermediğimi idrak ettim. Belki bunu söylemekte hata ediyorum, fakat size temin edebilirim ki böyle bir, bir buçuk aylık bir seyahate ancak yazıhaneyi sizin elinizde bıraktığımı bildiğim için çıkabiliyorum. Siz olmasaydınız katiyen gidemezdim. Onun için, bu aydan başlıyarak aylığınıza elli lira zammedeceğim.

Nebil Bey teşekkür makamında başını eğdi. Eli mihanikî bir hareketle muhtara defterine bir kaç işaret çizdi. Bundan başka ne bir söz, ne bir hareket. Sanki bu adam hissiz bir makineydi.

Selim Vafi Bey kısa bir müddet cevap bekler gibi durdu, sonra, gene demin ki amirane tavur ile masasına dönerek işine devam etti.

— Çorapcıların teklifi... hım... (Selim Bey kaşlarını çatıp çenesini okşıyarak düşünüyordu. Defterinin üstünden gözlerini kaldıran Nebil Bey gene cilâlanmış muntazam tırnakların, berberin sıcak kompreslerinden yeni çıkmış matruş çenenin üstündeki hareketlerini takip etti. Hiç bir mana ifade etmeyen gözleri biraz daha takallüs etti...)

— Bunu sizin aklı selimimize terkedeceğim. Bu mesele avdetimi bekleyemez.

Hiç bir mukabele görmediği halde teveccühünde ısrar eden mültefit tavrile Selim Bey ilâve etti:

— Bu meseleyi tedkik edip içinde bir dalâvere olup olmadığını bulacağınıza emniyetim var.

İşte o sırada hem saat biri çaldı, hem telefon birdenbire çalmağa başladı. Nebil Bey, daima telefona cevap vermeğe alıştığı için elini uzatırken Selim Vafi Bey davranıp makineyi aldı: «Ben cevap vereyim» dedi. Sesinde biraz hicap, mazeret dileyen bir eda hissedilir gibi idi. Fakat telefona döndüğü zaman demin konuşan aynı adam değilmiş gibi sesi mütehakkim, aynı zamanda nüvazişkâr oluverdi. Nebil Bey karşıda etraftaki diğer cansız eşyalar gibi camit ve sessiz oturuyordu.

— *Ben* (Selim Vafi Bey bu kelimeyi söylerken en mühim bir sır tevdi ediyormuş gibi mahremane bir tavur takındı). *Ben*, dedi... a,

evet efendim... (Sesi şimdi yumşadı, daha alçak bir perdeye indi. Nebil Beyin ağzı belirsiz bir surette takallüs etti).

— Yok efendim, her zaman o kadar meşgul değilim a!.. Efendim?.. Olur... Olur efendim, pek memnun olurum... Bir buçukta.. Peki efendim.. Peki. Allaha ısmarladık.

Telefonun ahizesini yerine koyarken Selim Bey duvardaki saata baktı, sonra acele ile iskemlesini geri iterek ayağa kalktı:

— Bu günlük bu kadar. Bu kalan evrakı Cumartesi gününe bırakmağa mecbur olacağım.

Mühim bir iş çıktı. Cumartesi günü hareket etmezden evvel bir iki saat çalışır bunları gözden geçiririm..

Kapuya doğru hareket ederken Selim Beyin mütehakkim tavrında kaçamağa benzer bir şey seziliyordu. O sırada Nebil Beyin renksiz sesi bir gramofonunki gibi muttarıt ahengile dedi ki:

— Selma hanımefendi ile biri çeyrek geçe buluşacaktınız. Hatırlatmamı söylemiştiniz. Konsere gitmek için biletleri almıştık.

Selim Bey, elinde şapkası kapıdan çıkmağa hazırlanırken birdenbire geri döndü.

— Sahi! Unutmuştum. Hem de bu konser için ta Adadan gelecekti. Kuzum Nebil Bey, siz ona anlatınız... Ben gelmesini bile bekliyemiyeceğim.

Selim Bey çok sıkılmıştı. Selma Hanım karısı idi.

— Hem de canı çok sıkılacak. Bu Hübermanı muhakkak dinlemek istiyordu. Siz.. siz ona anlatınız rica ederim. Söyleyiniz ki fevkalâde mühim bir iş çıktı bırakamadım.

— Peki efendim.

Nebil Beyin sükûneti Selim Beyin telâşını Biraz teskin etti. Tabiî haline rücu ederek dedi ki:

— Teşekkür ederim... Nebil Bey, şu maaş meselesi... Cidden elli liranın kâfi bir zam olmadığını zannediyorum. Böyle mevsimin ortasında gitmek mecburiyeti her hususta size ne kadar güvenmeğe alıştığımı bana gösterdi. Elli değil, yetmiş beş lira olsun.

Hayır, hayır, —(Nebil Beyin itiraza benzer bir sözünü keserek) hattâ fazlasını da hakkediyorsunuz— dedi.

Nebil Bey teşekkür etti.

Saata son bir defa baktıktan sonra Selim Vafi Bey telâşla gitti.

Nebil Bey yazıhanenin üstündeki evrakı toplıyarak kendi odasına geçip masasına oturdu. Muhtara defterini açtı, kayıtları tedkik etti. Sonra telefon defterini açıp bir nümero aradı; bulduktan sonra telefonu açtı:

— Alo... Selâmet seyahat acenteliği mi?... Burası Selim Vafi Beyin yazıhanesi.. Cumartesi günü Mısıra hareket eden Simplicia vaporunda Selim Vafi Bey için bir kişilik bir lüks kamara kapatınız... Efendim?... Evet, Mısıra... Evet bir kişilik... Hayır, iki kişilik olmaz... Peki... Teşekkür ederim.

Telefonu kapattıktan sonra tekrar masasına döndü, o sabahki gazetelerden birini açtı. Aradığının nerede olduğunu bilenlere mahsus emniyetle üçüncü sahifenin sonlarına göz gezdirdi ve aradığı fıkrayı bulunca onu yavaş yavaş okudu:

— «Malûmdür ki Selaheddin Beyle telak davası mahkemeleri ve gazeteleri uzun zaman işgal etmiş olan Mısır prenseslerinden Cilvenaz Hanım evelsi gün telak kararı almıştır. Haber aldığımıza göre Cilvenaz Hanım Cumartesi günü limanımızdan hareket edecek olan Simplicia vaporile Mısıra gidecektir.

Koridorda hafif ayak sesleri işitir işitmez Nebil Bey gazeteyi kâğıt sepetine attı ve Selma Hanım içeriye girer girmez ayağa kalkıp karşıladı.

Selma Hanımın yürüyüşünde, her tavrunda olduğu gibi, neşeli, şakrak bir ahenk vardı.

— Bonjur Nebil Bey, dedi. Selim Beyi işten kaçıracağım.

Selma Hanım kısa boylu, sarışın ve çok güzeldi. Sade, fakat yalnız zenginlerin erişebileceği o kibar sadelikle dikilmiş kostümile, nazik hareketleri ve konuşuşu ile, Selma Hanım Selim Vafi Beyin hüsnü tabiatına, muvaffakiyetine, zenginliğine şahadet eden canlı bir timsaldi.

Heyecandan NebilB eyin kalbi göğsünü acıtacak gibi çarpıyordu. Çünkü, Selma Hanım, Selim Vafi Beyin zenginliğine şahadet eden canlı bir timsal olduğu gibi, aynı zamanda Nebil Bey giki yalnız yaşamış, muhabbet ve şefkatten mahrum kalmış zavallı münzevî bir ruhun uzun kış gecelerinde kurduğu hayalin de timsali idi. Selim Vafi Beyin yazıhanesine memur olarak girdiğinden iki ay sonra bir gün Selma Hanım ansızın yazıhaneye gelmişti. Ve Nebil Bey, hayalindeki kadının canlanmış şeklini görüp de kim olduğunu öğrenince sırrını mevcudiyetinin en derin bir köşesine gizlemişti. Selim Vafi Bey onu açlık ve maddî ümitsizlikten kurtarmıştı. Fakat ne büyük başka bir ümitsizliğe attığını hiç bir zaman bilmiyecekti. Nebil Bey yalnız münzevî hayat geçirenlerin bildiği bir şiddetle Selma Hanımı seviyordu.

Fakat şimdi konuşurken ne sesinde bir ihtizaz, ne de ellerinde titreme vardı.

— Maalesef, Hanımefendi, Selim Vafi Bey şimdi çıktılar. Bir kaç dakika evel çok mühim bir... bir iş için bir yere çağırıldı. Çok teesüf etti fakat...

Selma Hanımın gözlerinin gök yüzünü andıran maviliği içinde demin parıldayan yıldızlar birden söndü. Dudakları büküldü, hemen ağlıyacak gibi oldu.

Nebil Bey telaşla devam etti:

— Selim Bey pek üzüldü. Size anlatmamı tekrar tekrar söyledi. Katiyen bırakamıyacağı bir iş olduğunu, çok mühim olduğunu söylememi tenbih etti. Anlarsınız tabiî, Selim Beyin vaziyetinde bir adam için böyle ansızın işlerini brakıp bir ay için uzaklaşmak pek güçtür; ve...

— Evet biliyorum. (Selma Hanım bu katî kanaatından dolayı müteselli olur gibi oldu.) Evet biliyorum, bu son aylarda o kadar çok meşguldü, o kadar çok işi vardı ki nasıl hepsini brakıp da gideceğine hayret ediyorum. Kaç defalar son vapuru kaçırdı da İstanbulda kalmağa mecbur oldu. Mısırda bu işin çıktığına adeta seviniyorum. Hiç olmazsa yolda dinlenir.

— Elbet efendim, pek iyi olacak.

Bunu söylerken Nebil Beyin ağzı gene o garip surette takallus etti.

— Ve siz olmasaydınız bu işe katiyen teşebbüs edemezdi. Bana kaç defa tekrar tekrar söyledi ki siz olmasaydınız böyle bir zamanda kabil değil yazıhaneyi terkedemezdi. Onun da benim de size ne kadar minnettar olduğumuzu bilmenizi isterim.

— Estağfurullah efendim. Minettar olacak ne var?

Ben memurum. Maaşını aldığım bir memuriyetin icab ettirdiği vazifeyi yapıyorum.

— Hayır, hayır, Selime ve bana yaptıklarınız maaşla ödenecek şeyler değil ki. Siz sade memur değilsiniz, aynı zamanda Selimin arkadaşı, ahbabısınız.

Birden hatırına bir şey gelmiş gibi hareketsiz ve sessiz duran Nebil Beyin koluna dokunarak dedi ki:

— Bakın, şimdi gene sizden bir şey rica edeceğim. Selim beni konsere götürecekti. Hatta biletlerimiz de hazırdı. Haydi gelin sizinle beraber gidelim. Sizin de biraz eğlenceye ihtiyacınız var. Hem bana da büyük bir iyilik etmiş olursunuz. Hüberman için asrın en büyük artisti diyorlar. Gelin gidelim. Konsere gitmezden evel sizi yeni keşfettiğim bir lokantaya götürürüm. Benim misafirim olursunuz. Yo! başka türlü kabul etmem. Ancak misafirim olmağa razı olursanız gideriz. Ne olur, söz verin, razı olun, olmaz mı?

Peki efendim derken Nebil Beyin kalbinin telâşını sesinin sakin ve renksiz edası temamen gizliyordu.

***

— Vallahi Selim, inanmıyacağım geliyor! (Selma Hanımın yüzünden hiddet akıyordu.) Doğrusu bu kadar fenalığa ve nankörlüğe aklım ermiyor. Beş sene memnuniyetle oturduktan sonra!... Senin o kadar iyiliğine karşı bunu yapsın, bir türlü aklım ermiyor.

İş bulamadığını, aç kaldığını, senin yanına onbeş lira ile gelmeğe razı olduğunu söyleyen kendisi değilmi idi? Sonra onu hep aramıza almadık mı? Bütün tanıdıklarımıza tanıtarak herkesle ahbap olmasına sebep olan biz değil miyiz? Daha evelsi gün onu Rus lokantasına ve konsere götürdüm. Sonra, tam senin hareket etmeğe hazır olmanı beklesin de... Nankörlüğün bu derecesine aklım ermiyor doğrusu!

— İş âleminde insan her şeye alışıyor. Hiç kimseden minettarlık beklememeğe alışıyor. Fakat itiraf ederim ki bu bana da bir darbe oldu. Son dakikada gelüp de bana...

—Hem de brakıp giderse, senin Mısıra gidemiyeceğini hem işimin olamıyacağını hem de istirahat edemiyeceğini pek âlâ biliyordu. Ben ona evelsi gün ne kadar minettar olduğumuzu söylemiştim. Hem de sahte hallerine kapılarak seni de beni de sevdiğine, bize merbut olduğuna inanacak kadar aptalmışım!

— Ben de doğrusu kendisine mahsus kuru, mihanikî bir tarzda bizi her zaman sevdiğini zannederdim. Hem, Selma, sana bir şey söyleyim mi? Vapora gitmek üzere hazırlanıp çıkarken kapıda beni durdurup istifa ettiğini söylediği zaman bile, hiç bana dargın filân olduğunu zannettirecek bir harekette bulunmadı. Hatta öyle hareket etti ki, sanki bana en büyük bir iyilik ediyormuş gibi...

Selim Vafi Bey oturduğu koltukta yavaş yavaş doğruldu. Batan güneşin kırmızı zıyası Selmanın küçücük parıltılı iskarpinlerini, sonra incecik ipek giymiş bacaklarının koyu lemalarını, yanağının yumuşak kavsini, en sonra da dalgalı saçlarının altın parıltılarını aydınlattı. Selim Beyin kalbi kaç aydır hissetmediği büyük bir sükûnetle doldu...

Geniş bir nefes aldı sonra açık pençereden Marmaranın mavi genişliğine baktı. Uzakta, rüya gibi müphem görülen Sultan Ahmet ve Ayasofya camilerinin kurşunî hayallerinin önünden çıkan beyaz dumanı ve iki ateşten parmak gibi uzanan projektör ziyalarını gördü. Ve Selim Bey bu uzaklaşan vaporun içindeki tehlikeden kurtulduğunu görünce ürperdi.

Kendi sözleri beyninin içinde tekerrür ediyordu:

— Sanki bana en büyük bir iyilik ediyormuş gibi...

Evet, Nebil Bey meseleyi muhakkak anlamıştı.. Bazen öyle telefon muhabereleri olmuştu ki manasını anlamamak için aptal olmak lâzımdı, halbuki çiçekçiden sık sık gelen faturalar.. Şimdi hatırlıyordu, Nebil bunları açmadan, manidar bir hareketle masasının üstüne bırakırdı. Demek ki Nebil anlamıştı.. Ve bu felâkete mani olmak Nebilden başka kimsenin elinden gelmezdi.. Hattâ Nebil bile onu bu uçuruma sürüklemeden kurtarmak için bundan başka bir çare bulamazdı...

Selma Hanım dedi ki:

— Fena huyun iyisi fenası olmaz ama, bence fena huyların en betteri nankörlüktür.

— Hakkın var, en fenası nankörlüktür.

Fakat Selim Bey içinden katiyen karar verdi: yarından tezi yok, Nebil Beye eski memuriyetini tekrar teklif edecekti.

***

Fakat hakikati Selim Vafi hiç bir zaman bilmiyecekti.

Kendinize İş Bulmağı Bilir misiniz?

Bu gün hayat her memlekette şiddetli, süratli bir mücadele haline girmiştir. İnsan bir çok şeyler öğrenir, san'atta ve ya başka işlerde iktidar sahibi olur; sıhhatı ve kuvveti çalışmağa çok müsait bulunur. Bunların hepsi iyi şeylerdir; fakat ne kadar yazık: Bütün bunlar insanın yiyeceği ekmeği kazanması için kâfi değildir. Çünkü bu saydığımız meziyetleri cemettikten sonra bir de iş bulmak, çalışacak yer bulmaki, bizdekmahut tabirile «Meğmuriyet bulmak» lâzımdır. Makalemizin mevzuunu işte bu iş, memuriyet bulmak meselesi teşkil eyliyecektir: Daha ziyade psikolojik ve idarî olan bu mesele hakkında Amerikalı meşhur bir mütehassısın fikirleri ve tecrübeleri okuyucularımız, hususile hayata yeni atılmış gençlerimiz tarafından ehemmiyetle telâkkiye şayandır. Mütehassis ile mülakat yapan zat ona evvela şu suali sormuştur:

— Bu gün işsiz kalmış olsanız ne yapardınız?

— Hemen etrafta olan şirket ve firmalardan enaz altı yedi zata mektup yazardım; bu mektuplarda, ne iş yapabileceğimi iyice anlatabilmekliğim için bizzat mülâkat talep ederdim. Lâzım geldiği şekilde yazılmış bir mektubun cevaba nail olmaması pek nadir vaki olur. Şimdi bana siz iş bulabilmek için belki kırk mektup yazdığınız halde hiç birine cevap alamadığınızı söyliyeceksiniz, benim fikrimce ya mektubunuz lâzım geldiği surette yazılmamıştır, ya lâzım gelen firma ve şirketleri seçememişsinizdir. Bir çok insanlar bu hususta daima bir yanlışlık yaparlar. Evvela, mektup yazmadan evel düşünülmesi lâzım gelen bir çok şeyleri düşünmezler; sonra kendilerini iyice tahlil ve tetkik etmeği ve işlerinin satılması, istenilmesi muhtemel olan piyasaları ayırmağı unuturlar. Evet, mektup yazmadan evel bir çok şeyleri düşünmek lâzımdır; dediğimiz gibi evvela kendinizi tahlil etmeli ve şirketlerden birinin müdürü veya yüksek meğmurile mülâkat fırsatına nail olunca ona ne gibi hizmetler arzedebileceğinizi kararlaştırmalısınız; sonra da işinizi arzedeceğiniz piyasayı, yağni size münasip işin nerelerde bulunabileceğini tetkik eylemelisiniz.

Şunu da aklımızda tutmalısınız ki: Yazmış olduğuz mektup istediğiniz mülâkatın ihzari kısmından ibarettir; bundan dolayı mektubunuzun plânını yapmak için ne kadar iyi ve çok düşünürseniz mülâkat için de o kadar iyi ve çok hazırlanmış olacaksınız. Hakikatta mektup ile mülâkat hemen hemen aynı şey ise de ben burada mektuptan daha fazla bahsedeceğim: Mülâkat ağdeta dostane bir muhaveredir ve gayesi daha samimî ve yakından şahsî malûmat alabilmektedir.

Her müracaat ve mülâkat yaptığımız yerden mutlaka bir iş alabilmek için son derece emin ve kat'i bir tarik olamıyacağını herkes teslim eder; fakat ben iş bulmak için uğraşanların bir çok yanlış yollar tuttuklarını gördüm; bundan dolayı size düşülmesi muhtemel hatalarla yapılması icap eden şeyler hakkında haylı faideli malûmat verebileceğimi ümit ediyorum. Bundan başka burada başlıca büyük kumpanya, şirketler, ve firmalarda iş bulabilmek usulünden bahseyliyeceğimi de hatırlamalısınız. Onikiden tutunuz da elli, yahut yetmişbeşe kadar meğmur kullanan şirketler müstahdemlerini hemen ekseriyetle, şirket müdürile yapılan mülâkat neticesinde tağyin ederler; fakat daha büyük şirketlerde iş bulabilmek daha ziyade zati, şahsi mülakatlarda değildir.

İş arıyanlardan büyük bir kısmı, pek yanlış bir hareket olarak şirket müdürünü, reisini, yahut en başta olan birisini görmekte ısrar ederler ve derler ki:

— Reis beye (yahut müdürü umumî beye) yazılmış bir tavsiyem var, kendilerini mutlâka bizzat görmeliyim!

Buna karşı

— Pek âlâ öyle ise mektubunuzu aşağıda idare müdürüne veriniz, o lâzım gelen şeyi yapar.

Cevabını aldıkları zaman da pek ziyade canları sıkılır. Müracaatçı bundan sonra da ısrar ederse nihayet tavsiyesini reis beyin kâtibine vermeğe muvaffak olabilir; fakat bundan bir faide hasıl olmaz; zaten, asıl reisi görmekten de bir faide hasıl olmıyacaktı; o da müracaatçıyı idare müdürüne gönderecekti, ve asıl idare müdürüne marifetinizi göstermek lâzım gelecekti.

Zaten işsiz kalmış olanların yaptıkları ilk yanlışlık, akıllarını kullanacakları yerde ayaklarını kullanarak kundura eskitmeleridir; burada «Düşünmiyen başın cezasını ayak çeker» sözünü pek âlâ derhatır edebiliriz. Fakat ben burada hemen o günkü ekmeğe mühtaç ve her gün ayrı bir iş bulup geçinenlerden bahsetmiyorum, bir kaç gün sabredebilen ve temelli iş bulmak istiyenlerden bahsediyorum.

Evvela şurasını bilelim ki: İş bulma meselesi de tıpkı ticaret demektir. Satılık bir malı müşteriye arzetmekten başka bir şey değildir. Bu işte sizin talebe arzedeceğiniz, satacağınız, üç şeydir:

1 — Sizin umumî kudret ve liyakatınız.

2 — Muayyen bir şubede iş görebilmek için hususî meslek ve iktidarınız.

3 — Kendi şahsiyetiniz (şahsiyetiniz kendi benliğinizden, yağni karakterinizden, görünüşünüzden, elbisenizden, tavur ve terbiyenizden ve şirketin gayelerine, mesleğine ve nizamatına tevafuk ve intibak derecenizden ibarettir.)

Halbuki: iş için müracaat eden meselâ elli kişiden bir tanesi bile ekseriya bu noktalar hakkında bize vazih bir fikir veremez. Çok defa müracaatçı ile uzun uzadıya konuşmağa ve bu noktaları kendiliğimizden anlamağa meçbur kalırız. Meselâ; yüzlerce belki de binlerce her neviden, her şekilde mektuplar, istidalar alırız. Halbuki: Bunların hiç birinde bir şirket müdürünün, bir patronun öğrenmek istediği en mühim noktalara dair malûmat yoktur. Bunları öğrenmek için o şahıslara tekrar mektup yazmak lâzım gelir. Bu müracaatçıların hemen en büyük kısmı bize, genç midirler, ihtiyar mıdırlar, tahsilleri var mıdır, bu tahsilin nevi ve derecesi nedir? Hususile ve en mühim nokta olarak bu tahsili nerde almışlardır? Müteehhil midirler, mücerret midirler, çocukları var mı yok mu? Asıl emelleri nedir? Mezhepleri, meşrepleri nedir? Suallerine cevap olabilecek hiç bir şey yazmazlar. Halbuki: Sizin hizmetinizi satın alacak olan bir patrona karşı bu suretle müracaat hiç de muvafık değildir. Elhasıl kömür amelesinden tutunuz da mektep profesörüne kadar, bu meselede, kendilerini istihdam edecek tarafa ait safhaları unuturlar.

Bugün bulunduğum mevkide iş istiyen bir çok mektuplar alıyorum; halbuki: bunların hemen hepsi hakikî meleke ve kudretlerinin neden ibaret olduğunu şöylemiyorlar. Size, bir de sizi istihdam edecek tarafı düşününüz tavsiyesinde bulunmakta haklı değil miyim? Eğer patronların karşılaştıkları meseleleri iyice idrak edebilirsek kendimize iş bulmak o derece de kolaylaşır. Bunda tekâsül edersek işe zaten büsbütün yanlış haleti ruhiye ile başlamış oluruz.

Bir noktaya daha işaret edeyim; bir çok iş arayıcılar müracaat ettikleri mahallerden kendilerine: «İsminiz listeye yazılmıştır; biraz bekliyeceksiniz!» Denildiği zaman fena hâlde sıkılırlar.

Çünkü patronların hakikî vaziyetlerini anlıyamazlar; işini ileri götürmek isteyen her patron iki şey düşünür. Evvela: işim için ne kadar insan kuvveti lâzımdır? der; ikinci olarak: mühtaç olduğu insanların en kuvvetlisini ayırıp almak ister. Onun için müracaat ettiğiniz yerden, biraz daha bekleyiniz, tarzında verilen cevap sizi sıkmamalıdır.

Şimdi tekrar mektup yazmak işine avdet edelim: yukarda iş arıyanların mektup yazarken üç

Nişanlılık Nedir? Ve Uzun Sürmeli midir?

Bir Kadın Hekimi Görüşüle

"Zelhaym„den

Nakleden : Dr. İHSAN HADI

Evliliğin geçimsizliklerinden vaktile sakınmak ve birbirinl tetkik edebilmek için, nişanlılık zamanı, en iyi bir fırsattır. Bir çiftin evvelden adam akıllı tanışarak teşkil edecekleri bir âile, hiç şüphesiz en mesut bir şekilde inkişaf eder. Lâkin, kısa bir muarefeden sonraki tesadüfi izdivaçların da bahtiyar olmadığı inkâr edilemez.

Pek fakir bir amelenin, nişanlı halile, hali vaktı yerinde olan nişanlıların vaziyeti arasında büyük bir fark vardır. Fakir amele; aynı atölyeden bir kız ve yahut kendi seviyesinde bir nişanlısile, senelerce nişanlı yaşadığı zaman hiç bir taraftan müşkülata uğramadığı gibi sıkılacak bir vaziyete de düşürülmez. Böyle bir genç, her hususta, müstakbel hayat arkadaşının kendi istek ve beklediklerine uyup uymadığını uzun uzadıya tetkikle tam kanaat sahibi olur; tabiî bilmukabele, kız da bu vesileden istifade eder ve her hususta bizzat karar verebilmek üzere serbesttir. Zengin ve yüksek sınıflardaki nişanlılık hali ise büsbütün başkadır: burada, her iki taraf birbirlerine daima en iyi taraflarını göstermek istediklerinden asıl içyüzleri kapalı kalır; ancak evlendikden sonra her şey anlaşılır ki o vakit de artık iş işden geçmiştir. Hulâsa: izdivaç; evelden pek ciddi düşünmeğe mühtaç bir meseledir, ve ancak uzun uzadıye şahsi bir tanışmanın vereceği esasat üzerine kurulmalıdır. Devletin en mühim vazifelerinden biri gelecek neslin sağlam yetişmesini tanzim etmektir. Bu, ancak hastalıksız izdivaçlara müsaade edilmekle teğmin edilir. Nişanlı genç bir kızı, izdivaçta nelerle karşılaşacağı hususunda tenvir etmeliyiz.

Bu noktai nazardan nişanlılık, bir çok istikametlere doğru bam başka bir hazırlık zamanıdır. Kanunun, zevç ve zevceyi himaye eden maddeleri pek eksiktir; erkeğinden boşanan bir kadın, eğer firengi gibi bir hastalık almış ve saralı, sarhoş bir zevçten hastalıklı çocuklar dünyaya getirmişse böyle bir kadını himaye edecek hemen hiç bir şey yoktur. Acaba devlet, bu pek acıklı halleri temamen menedemezse bile hiç olmazsa azaltamaz mı? Bu hususta evlenme sıhhat raporlarının tanzim ve taatisinin büyük ehemmiyeti vardır. Fikrimizçe yalnız evlenmeden evel değil nişanlanmâdan evel de sıhhat raporları istenilmeli ve bu noktada ısrar edilmelidir. İzdivaç edeceklere rapor tanzimi meselesi

---

hatâya düştükklerini söylemiştik: (1) patronun haletiruhiyesini ve istediği şeyleri nazarımütaalaya almamak; (2) patrona hizmet namına ne satacağı hakkında kendini kâfi derecede tahlil etmemek; üçüncü olarak hizmetini satacağı piyasayı tetkik itmiyerek yanliş yere müracaat itmek.

Hizmet arayanlara suretikatiyede tavsiye olunabilecek sabit bir mektup şekli bulabilmek tabiî mümkün değildir; fakat bu âna kadar aldığım ve en iyi mektup addeylediğim şeyi size tarif edebilirim:

Bir sabah dairemde önüme yığılan mektuplar içinden birini aldım; çünkü son derece temiz, iyi bir zarfa konulmuştu. Mektubu açtım, evvela üzerinde yakışıklı ve otuz yaşında kadar bir genç adam fotografı gördüm. «Acaba bu genç kim?» diyordum. Altında iyi bir yazı makinası ile yazılmış şu satırlar vardı:

«Şirketinizin hizmetine girmeği arzu ediyorum; şahadetnamelerimi takdim etmekdeyim; bunları nazarımütalaaya alacağınızı ümit ederim. Münasip görüldüğü takdirde bizzat mülâkatınıza nail olursam müteşekkir kalacağım.»

Mektup bu kadardı; üçüncü sahifede adres, sin, boy, sıklet, mezhep, istikbal emelleri, tahsil derecesi (takip ettiği kurslar, nerde ve ne zaman) vazihen yazılmıştı. Mühendisti, müteehildi, bir çocuğu vardı; kirada oturuyordu, hattâ ev sahibine nekadar borcu olduğu bile yazılmıştı. Dördüncü sahifede evelki hizmet ve memuriyetleri müddetleri ve saire ile gösteriliyordu. Sonra muntazaman tertip edilmiş hüsnühizmet şahadetnameleri geliyordu. Herkesin bu kadar mükemmel bir mektup yazabileceğini iddaa etmem; fakat bu mektubu hakikaten ve «şahsiyet satan bir vesika» olarak derhatır eyleyeceğim. Bu adamı çağirttım ve iş verdim.

Bununla beraber kendilerine fazla süs, mevki verenlerin de ilk mülâkatta belli olmamaları pek nadirdir. En fena bir ağdet de müracaat ettiğiniz yerden size arzolunan ilk maaşa karşı mağrurane reddir. Bir de mektubunuzda evelki işinizden ne için çıktığınızı mutlaka izah etmelisiniz. Bu noktayı açıkca izah eyliyen genç daima itimada mazhar olur. Kendisini metetmek, yaşını saklamak en fena teğsiri yapar. Mamafi iş arıyanların hemen en büyük kısmı kendilerini metetmesini bile bilmezler; bir çok lüzumsuz tafsilât verirler de asıl lâzım olan vasıflarını unutarak mevkilerini kayp ederler.

vatanımızda pek sakim bir tarzda cereyan etmekdedir. Bu işler bazı yerlerde büyük bir bilgi ve alâkasızlık, meselenin mefhumuna sığmıyacak bir hafifmeşreplikle çevrilmektedir ki bu hal hiç şüphesiz milletin en nazik bir yerine müthiş bir suikasttir.

Fakat mağruf muharrirlerden Havellak Ellisin dediği gibi, asıl ittiham edilecek eksiklik, kanun maddesi değil daha ziyade, gençlerde cemiyete karşı şahsi mesuliyet hissinin mefkudiyetidir. Ebeveyn; nişanlılık halini, bakireliğin bir temadisi gibi zannetmekle pek yanliş düşünmektedirler. Kendini bilmiyen bir takım genç erkeklerse ihtimal yeni zamanın bir eseri olarak, nişanlılığı, evliliğin başlangıcı gibi görmektedirler.

Nişanlılık; başlı başına hususiyetleri, bilhassa sıhhi tehlikelerile bir geçit, intikal devresidir. Eğer bu ane kadar, evlilik hakkında henüz bir tenvirde bulunulmamışsa artık söze başlamanın tam zamanıdır. Kızlarını izdivaçta bekliyen şeyler hakkında —hiç olmazsa kendi anladıkları kadar— tenvir etmek ebeveynin vazifesidir. Şayet bunların hepsi ihmal edilmişse genç ve cahil kız; terbiyesi bu hususta konuşmağı bile menettiği, hattâ dini birer günah zannettiği şeylerin bir gece içerisinde mukaddes birer vazifeyi zevciyetten ibaret olduğunu görerek büyük bir buhran geçirecektir ki, zavallının halini kolayca tasavvur edebilirsiniz. Her halde genç kıza az çok iğtirafatta bulunmak mecburiyetindeyiz. Tabiî böyle bir tenvir için icap eden kelimeleri bulmak oldukça güçtur.

Ekseriya ebeveyn bu nevi izahattan sonra kızlarının muhakemesinden çıkacak bir takım gayri ahlâki neticelerden korkmaktadırlar.

Fakat hazırlıksız, düğün gecesine kadar gelmiş bir kızın bütün hayatı zevciyetinin zehirli kalabileceğini unutuyor mıyız? Binaenaleyh ebeveyn bu hususta kendilerine düşen vazifeyi behemhal yapmalıdır.

Daha ilk ağdetini görmemiş kızlarda yapılan tenvirlerde olduğu gibi dokunaklı cümlelerle iktifa edilmemeli, öğretilmesinden kaçınamayacağımız hakikatler bütün cıplaklığile ortaya konulmalıdır. Zaten bu yeni hakikatlere ve hayatı zevciyetinde erkeğinden göreceği muameleye alışmak bir genç kız için az çok güç bir meseledir. Şahsi hazırlıklardan mağda kurulacak yuvaya ait ev işlerinede alıştırmak için yapılan mesai genç namzedi üzmemeli, aksi halde genç kadın yeni bir vazife muhitine pek yorgun girecek demektir ki bunu hiç kimse arzu etmez. Nişanlıların düğüne bir şey bırakmıyacak kadar pek ziyade samimi olmaları makbul değilse bile bu zaman hiç şüphesiz birbirlerine yakın bulunacakları bir devredir. Nişanlılar serbestçe buluşabilirler; fakat nişanlı kız, mustakbel zevcine karşı göstereceği temayül ve aşkın derecesini bilmeli; genç erkek de kadın faziletinin kudsiyetini ihlâl edecek herhangi bir taşkınlıktan sakınmalıdır. Çünkü bu esnada atılmış yanlış adımların cezası ileri de pek ağır çekilmektedir. Yağni eğer kız, erkeğin ancak hakkı zevciyetle tesahup edebileceği şeylere karşı nişanlı iken lâkayt kalmışsa genç erkek nişanlısına olan bütün hürmeti kaybeder. Veyahut evlendikten sonra bunu hissettirir. Erkek müstakbel refikasının daha evlenmeden evel bu suretle bir nevi sadakatsizliğini gördüğü için ilerideki hayatı zevciyyetinde sadık kalabileceğine nasıl itimat edebilir? Zira izdivaçtan evel de bir sadaket vardır. İşte bugünkü taamül ve adatımız bu söylediklerimiz üzerine istinat etmektedir. Halktan bazılarının bu sıkı nokatı nazardan şuraya buraya ayrıldıklarını görüyoruz.

Nişanliken hamile kalmış bir kızın ortada bırakılmasını nasıl tasvip etmiyorsak bazılarının esasen kendikendilerinden nişanlanarak muayyen bir hayatı tenasüliye geçirdikten sonra hamli tağkip eden izdivaçların da nefretle karşılanmaktadır. Bu istikametlerdeki tedbirler maalesef hep yarımdır. Her halde bu işleri daha sıkı bir kayd altına koyacak kanunlara ihtiyaç vardır. Nişanlıların mutekabil sevgiye delâlet eden mütevazı cesaretleri, öpmek, derağuş etmek hoş görülmelidir. Bunlara fantezi (Temaşa hayatı, Edebiyyat) ilâve edilirse hayatın bu devresinde yeni bir safhaya daha yakinen bir hazırlık teğmin edilmiş olur. Böyle fanteziler esnasında vücut ve bilhassa müfekkerenin fazla tenebbüh ve yorgunluğu bir nevi suiistimaldır. Bu gibi hususat sıklaşırsa sıhhi bir takım zararlar başgöstermeğe başlar.

Hattâ ettibbadan bağzıları nişanlılarda bir nevi nişanlılık hastalığı olduğu kanaetindedirler. Uzun bir nişanlılığın hıfzısıhhası kısa bir nişanlılığa nazaran daha güçtür. Kısa bir nişanlılık her hususça kâfidir, uzun bir nişanlılık gayri tabiî ve gayri sıhhi olması dolayisile reddedilmelidir.

Bir bakirenin hayatı —pek vakti geçmemek üzere— uzun sürebilir. Fakat nişanlılık zamanı tabiatı icabı kısa olmalıdır.Bir şeye ihzar iyidir. Fakat ruh ve vücudu bu kadar alâkadar eden bir işi uzatmak, her yarı yolda kalan şey gibi aksi teğsir yapar.

Söz kesilmezden evel namzet bir hanımın sıhhi bir arızası varsa bunu da nişanlılığı esnasında düzeltmesi ve bu suretle pürüzsüz bir hayatı zevciyete atılması lâzımdır.

Sinema Yıldızları Ev Cazibeli

Holivut (Hollywood) renkler memleketidir. Hattâ evlerin harici rengârenk, pembe, sarı ve yeşildir. Artık evlerin içini siz tasavur edin!

Her yıldızın kendi şahsiyeti evinin döşemesinde okunur. Artistler kendilerine yakışan ve biribirini tutan renkleri biliyorlar.

Evlerimiz sinema artistlerininki gibi muhteşem ve muğtenâ olamaz ama, bir kaç arşın parlak renkli keten ve bir iki kutu boya ile bir çoğumuzun mağmum yüzlü odaları şen yüzlü ve içinde yaşanabilir bir hale konulabilir.

Meri Brayın (Mary Brian) kahvaltı odasında! kendi gözleri mavi, saçları kumral, kahvaltı takımı ise siyahla sarıdır. Sofranın üzerinde çiçekli satrançlara taksim olunmuş yeşil bir örtüsü var.

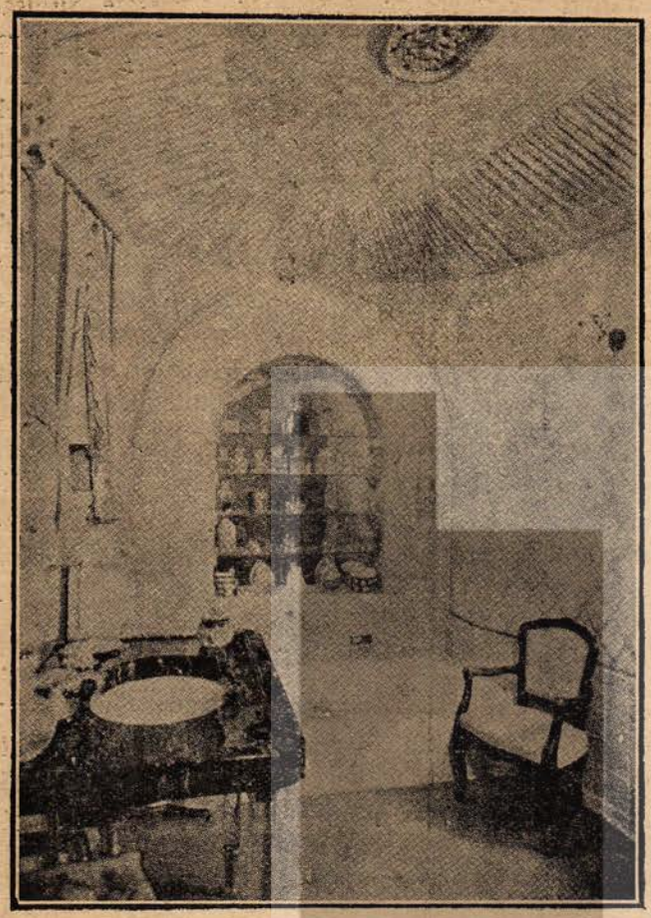

Kurşuni gözlü, kestağne rengi saçlı Korin Grifit banyosunu bu odada yapar. Duvarlar altın rengi çini kaplı, yıkandığı yer ve iskemlesi siyah ve altın rengindedir. Odanın içinde altın rengi kumaşlardan drapeler vardır.

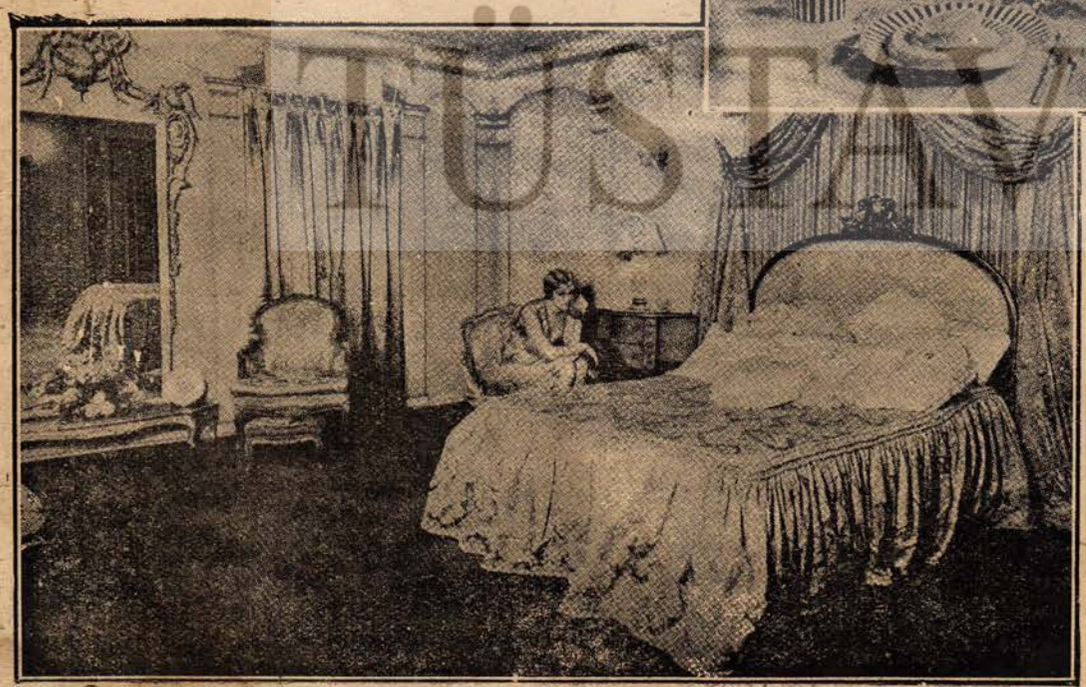

Doris Kenyon'un yatak odası altın rengi, krem ve yeşil anatının bir imtizacıdır. Duvarlar krem, yatak örtüsü yeşildir. Drapeler yeşil ve perde bağları altın ren-

lerini Nasıl Güzel ve Yapıyorlar

gindedir. Yeşil birmasa ve gülkurusu lambayı ilâve edersiniz levha tamam olur.

Holivut (Hollywood) kelebek renkli bir memlekettir. Orada yıldızlar bütün eşyalarını kendi saçlarile gözlerinin rengine uydururlar.

Korin Grifit (Corinne Grifith) in mabedi— tuvalet odası... Odanın halısı ve tahtaları kremdir. Gülkurusu drapeler, önünde krem ve güneş renginde ayna ile iskemlesi gayet bedii bir

köşe teşkil ediyor.

İşte burada Korin Crifit biraz uzanıp dinlenmesini sever. Sütlü kahve renginde bir halı, krem duvarlar, yeşil ve fildişi renginde drapeler siyah ve altın rengi döşemeler birbirine ve sahiplerine çok yaraşıyor.

Con Krofort (Joan Crawford) kendi mutfağında yumurta çalkalıyor. Saçı kızıl, gözleri kurşuni olduğu için mutfağını kurşuni ile kreme boyanmış ve aynı renklerde mutfak döşemesi koydurmuş.

MUAŞERET ADABI

El Öpmek - Yere Düşen Bir Şeyi Almak

Bir kadın eli öpmenin en nazik tarzı, biraz modası geçmiş olmakla beraber, budur.

Şimdiekserlya böyle el opüyorlar ki pek nazikâne değildir.

Yere düşen bir şey böyle alınmamalı.

... böyle alınmalıdır.

Bu şekil en son modadır

TÜSTAV

Otomobile binerken ve inerken yardım etmek

Muaşeret adabı çok defa yanlış anlaşılır. Bu, hem kendini hem başkalarını sıkacak tarzda teşrifat, tekellüf ve gösteriş yapmak değil; fahal, mantığın irae ettiği nezaketi, dürüstlüğü herkese ve bilhassa kadınlara karşı tam bir samimiyetle ve içten gelen bir zevkle göstermektir.

Muaşeret adabının memleketimize yeni giren bir şekli kadınların elini öpmektir. Bu hususta büyük bir teenni ile hareket etmek lâzımdır. Bir kere her kadının eli öpülmemelidir. Kadınla erkek akraba veya pek samimi ahbap iseler kadın elini öptürür. Erkek hiç bir zaman eli çekerek öpmemeli, ancak kadın elini öpülmek üzere uzattığı zaman öpmelidir.

Umumiyet iğtibarile dikkat edilecek sair noktalar da hiç bir zaman bir kadına arka dönmemek, kadına daima ihtram yerimi vermek bir yere girerken veya çıkarken daima yanındakine yol vermek ve kadınsa yardım etmektir.

Bütün harekât bir samimiyet sağdeliği ve vakur bir hürmet içinde yapılmalıdır.

Erkek daima önce hanımın arbaya girmesine yardım etmeli ve kendisi sonragirmelidir.

Bir hanımla otomobile binerken erkek esasen otomobilde bulunuyorsa bile hanımı bu şekilde dağvet etmek nezaketsizlik olur.

Otomobilden inerken de hanıma yardım etmek lâzımdır.

Eğlenceli

Muharriri:

SARHOŞUN YARDIMI

Bir yaz gecesi... saat bir...

Sandıkçı Memet Efendi meyhaneden çıkmış, kimsesiz sokaklarda, sallana sallana evine gidiyor. Bir köşe başında kaldırımın üstüne yatmış bir insan gördü:

— Vay mendebur vay, dedi, bu hale gelinceye kadar ziftlenecek ne var..?

Sonra herifi ayağile dürterek bağırdı:

— Hey, arkadaş... Serin serin yatacak yeri iyi bulmuşsun ama şimdi bir otomobil geçerse görürsün... Bu saatte şoförler burunlarının ucunu görmezler... Pestil haline gelirsin de ölünü kaldırım taşlarından bıçakla kazırlar..

Yerde yatan sarhoş homurdanmağa başladı:

— Yahu! evimi bulamıyorum... Sen bekçisen beni götürüver... Yarın para veririm.

Şarhoşlar birbirlerine yardım etmeyi çok seven adamlardır.

Memet efendi:

— Bekçi olaydım görürdün gününü. Soluğu doğru karakolda alırdın... Gel sevabıma ben seni evine götüreyim... Nerede oturuyorsun...?

Oturduğu ev nasılsa sarhoşun aklında kalmıştı. Yerini tarif etti:- Cebimde anahtar var... Onu alır, kapıyı açarsın... Sokak kapısının yanındaki oda benim odamdır... Beni yatağıma yatır, dedi.

İki şarhoş kol kola, duvardan duvara çarparak yürümeğe başladılar.

Birkaç dakika sonra tarif edilen evin kapısına varmış bulunuyorlardı. Sandıkçı Memet efendi bir haylı uğraştıktan ve küfrettikten sonra kapıyı açtı. O esnada kapının önüne oturup sızmış olan sarhoşu sırtına aldı. Bir küçük taşlıktan geçerek tarif edilen odanın kapısına geldi. Oda karanlıktı. Rüzgâr karyolanın tül cibinliğini hafif hafif sarsıyordu.

Memet efendi:

— Haydi bakalım, geceler hayrolsun, dedi; bir yerde rastlar da birbirimizi tanırsak karşılıklı bir içeriz.

Sonra cibinligin tüllerini aralıyarak sarhoşu yatağa soktu ve çıktı.

Fakat sokak kapusunu kapayacağı zaman yeni arkadaşını boylu boyunca gene kaldırımın üstüne uzanmış görmesin mi?

— Ulan sen nereden çıktın?

Öteki cevap vermiyor, anlaşılmaz bir şeyler homurdanıyordu.

Sandıkçı Memet efendi sarhoşu tekrar sırtına yüklendi, içeri girdi, cibinliğin hafif bir rüzgârla titreyen tüllerini tekrar aralıyarak sarhoşu bir kere daha yatağa yatırdı:

— Ulan, gözünü aç... Bir daha kıpırdanayım deme... Böyle rahat döşek değme evde bulunmaz, dedi.

Sandıkcı Memet efendi taşlığı geçip kapıyı açınca:

Sahifeler

Ağustos Böceği

— Aman Allah! diye bağırdı:

Sarhoş gene sokakta yatıyordu! Adamcağızın kafası artık adam akıllı kızdı; bağırmağa başladı:

— Çattık belaya... Ulan, sen gene mi sokağa çıktın... Sabaha kadar seninle mi uğraşacağız... Gene anlaşılmaz bir şeyler homurdanan sarhoşu ite kaka tekrar odaya soktu, tekrar cibinlikli karyolasına attı.

— Yahu insaniyet edelim, dedik, belâya çattık. Vay mendebur herif vay! diye dışarı çıkıyordu. Bu defa sarhoşu kapının önünde ayakta buldu ve feryadı bastı:

— Bu herif ya cin ya peri!.. Yahu, gene nerden çıktın...?

Öteki bu defa ayılmış görünüyordu. Elile kafasını, omuzunu oğuşturarak cevap verdi:

— Git işine, be adam... Vaz geçtim senin insaniyetinden... Gece vakti nerden belâ oldun başıma... Kafam gözüm yarıldı... Üç defadır beni odaya sokup sokup pencereden atıyorsun!..

Operatör Ve Kasap

Operatör A... Beyden kasap B... Efendiye Efendim.

«Refikanız Hanımefendiye yaptığım ameliyatın ücreti olan yüz lirayı hamilivaraka ile göndermenizi rica ederim.

Operatör A...

Kasap B... Efendiden Operatör A...Beye Efendim.

Tezkerenizi aldım. Refikamı bir mevti muhakkaktan kurtardığınız için size teşekkür ederim. Ancak istediğiniz ücreti pek fahiş buldum. Yüz lira benim için ehemmiyetli bir para değildir. Fakat ben doğru ve işini bilir bir adamım. Haktan fazla ne kimseden on para alırım, ne de kimseye on paramın geçmesini isterim. Yaptığınız işi bir kere düşünelim. Dört defa bendehane geldiniz. Bunların her biri için en çok ikişer lira ayak teri alsanız sekiz lira eder. Haydi diyelim ki nihayet üç liralık da ecza sarfettiniz. Eder on bir. Refikamın karnını yarmak, bir körbarsak çıkarmak zahmetine mukabil de iki nihayet üç liradan fazla isteyemezsiniz; binaenaleyh en geniş bir hesap ile ameliyat ücretiniz nihayet on beş liraya çıkar? Yüz ile on beş arasında seksan beş lira fark var. Bunun niçin olduğunu bana izah ederseniz heman paranızı gönderirim.

Kasap B...

Operatörden Kasaba

Efendim

Hesabınız doğrudur. Bu ameliyat için sarfettigim emek, zaman sermaye nihayet on beş lira tutar. Bu işi bu fiyete her kime, bilhassa bıçak kullanmağa, et kesmeğe alışık olan hangi meslekdaşınıza teslim etseniz memnuniyetle kabul ederdi. Ancak o kesilecek yerin neresi olduğunu pek benim kadar bilmezdi. İşte o seksen beş lira farkı bu kesilecek yerin neresi olduğunu tayin etmek hakkı olarak sizden istemiştim.

Bakı hürmet.

MUHİT

KUPALI KIR KOŞUSU

1.— Kupayı kazanan Beşiktaş takımı.
2.— Verilen kupa.
3.— Yarışa çıkarken.
4.— Mösyö Abrahams kupayı veriyor.
5.— Yarıştan evel: Solda köşede Ahmet Bey ve Mösyö Abrahams.
6.— Birinci Beşiktaştan : Mehmet Bey.
7.— Yarıştan sonra.
Beşiktaş'tan Mehmet B. 1 inci. Yeni Yıldız'dan Panaki Ef. 2 inci.
Beşiktaş 22 puvanla 1 inci. Yeni Yıldız 37 puvanla 2 inci.

İSTAV

SPOR

—GALATA SARAY, FENER BAHÇE, AVUSTURYA Zeki, Nihat, Şafer, gol, şa, şa, şa!..

ŞAFER

Yazan : Çelebizade Sait Tevfik

"Avusturya,, takımının en kıymetli oyuncusu

Bir zamanlar bütün merkezî Avrupada yalnız kendinden bahsettiren, namı Avusturya hudutlarını aşarak bütün Avrupaya yayılan Şafer bugün bile hâlâ o eski şöhretini muhafaza etmekte, el'an Şafer dedikçe bütün sporcular bu isme aşina çıkmaktadırlar. Şafer kimdir, futbola nasıl başlamıştır, nasıl şöhret bulmuştur? Bunlar bir sporcuyu alâkadar edecek, sporla az çok meşgul olmuş herkesin merakını celdedecek mevzulardır. Bu itibarla bu sütunlarda Şafer'den bahsetmeği faideli buluyoruz.

Şafer Budapeştenin gayet yakınında «Angiafölt» kasabasında dünyaya gelmiştir. Daha çok küçükken bile futbola büyük bir muhabbet bağlıyan küçük (Alfred) ilk tecrübelerini sokak oratasında arkadaşlarile yapmıştır. Dört beş sene sonra merkezî Avrupa sahahesinin göz bebeği olacak olan Şafer'in o zamanlar futbolu bezden bir top, sahası evinin önündeki sokak, oyuncular ise mahalle arkadaşları idi. O zamanlar bu çelimsiz çocuk kimsenin nazarı dikkatını celbetmemiş, bu küçük mahalle yaramazından bu günkü Avrupa kulüplerinin paylaşamadıkları futbol dahisinin çıkacağını doğrusu hiç bir şahs tasavvur etmemişti. Şaferin dahil olduğu ilk kulüp (Çelzea) dır. Fakat bu ismi işidince sakın Şaferin bir İngiliz takımına dahil olduğuna zahip olmayınız. O zamanlarda (Angiafölt) ve civar kasabalarındaki takımların hepsi meşhur İngiliz profesyonel takımlarının isimlerini almışlardı. Bir müddet bu takımda oynadıktan sonra Şafer daha yüksek ve büyük bir ekipe naklediyor (M. T. K.). Artık Şafer şöhretli oyuncular arasına karıştıktan sonra ilerlemesi çok kolay olmuştur. Parlak istiydadı (M. T. K.) nın geniş ve feyizli muhiti arasında gittikçe inkişaf etmiş, ve az sonra herkesin nazarı dikkat ve taktirini celbe başlamıştır. Şafer çok uzun süren futbol hayatında bir çok oyuncu yetiştirmiş, her dahil olduğu takımda eserinin müteaddit izlerini bırakmıştır. Şafer Almanya, Avusturya ve Macaristanın bir çok şehirlerinde oynamıştır. Bütün bu şehirlerde muvaffakiyet göstermiş, ve oraları terkettiği vakıt silinmez hatıralar bırakmış olan şafer artık gittikçe merkezî Avrupayı ismile meşgul etmeğe başlamıştır.

Şafer ilk muvaffakiyetini Peştenin B.A.K. kulübünde sol iç mevkiinde göstermiştir. Bunu müteakip birkaç kulüp arasında mekik dokuyan Şafer harpten az evel (M.T.K.) ya dahil oluyor. O sıralarda harbin ilânı Şafere çok yarıyor. Bir çok kulüpler bu suretle en kıymetli oyuncularının hududa gittiğini görünce birinci ekiplerini nispeten genç oyuncularla tamamlamağa, boşlukları bu suretle doldurmağa mecbur oluyorlar.

O zamanlarda Peşte'de Bulunan İngiliz antrenörlerinden (Cimi Hegan) Şafer'in ilerilemesine çok yardım ediyor. Bu suretle Şafer Szabo, Braun, Mohuar, Ort, gibi oyuncularla beraber bu antrenörün nezareti altında yetişiyor. Bundan sonra Şafer gittikce şöhret kazanıyor.

Bilhassa takımı ile İspanyaya giderek Barselon'un (Fotbal Klup Barselon) takımının kendi sahesinde Zanina da kalede olduğu halde yenmeğe muvaffak olmaları büyük bir hadise oluyor.

O zamanlar Vrenoyre gelen (Boltin Vanderes) takımını da yenen Şafer'in kulübü bu kıymetli oyuncusu sayesinde merkezî Avropanın en kuvvetli ekipi oluyor. Şöhreti gittikçe artan Şafer için bir opera bile yazilmıştır.

Yıldızların Sandviçi

CLARA BOW SANDVİÇİ

sardalya balığının üzerine, biraz sirke ile kabarmış, kaynamış yumurta dökerek çavdar ekmeği dilimlerine koyun ve yanına bir iki turşu ilâve edin.

CHARLİE CHAPLİN SANDVİÇ.

Rokfor, kaymak peyniri ve grüyer peynirini bir arada ezerek iyice tereyağı sürülmüş çavdar ekmeğine sürün Bu tam bir erkek sandviçidir.

POLA NEGRİ SANDVİÇİ

Bir çaykaşığı unu bir çaykaşığı tereyağda pek az kızartarak bir bardak sütle bir az pişirin. Kaynamış tavuğu ufak ufak doğrıyarak bu suluca terbiyeyle karıştırın. Bunu gayet sıcak olarak kızarmış ekmek dilimlerine yayın; en üzerine rendelenmiş peynir ve karabüber ekin.

GLORİA SWANSON SANDVİÇİ

Taze mısırla yumurtadan yası bir omlet yaparak tereyağılanmış iki ince dilim kızarmış ekmeğin arasına koyup sıcak sıcak yiyin.

VİRGİNIA LEE CORBIN SANDWIÇİ

Kızarmış ekmek üzerine kaynamış tavuk koyup mayonezle örtün. Bir müddet zeytinyağı ve sirke içinde bulunmuş domates koyun.

Ortadaki bir sinema mecmuasının müaverini ve çeşnici başıcısıdır. Onun üstündeki burada tarif edilen ve daha bir çok başka yemeklerin mucididir.

Bu sahifedekiler Hollvuddaki Montmartre lokantasında verilen, yıldızların tercih edip kendi isimlerile tevsim ettikleri sandviçleridir.

Amerikan Tertibi Yazlık

Yazan : Mimar SAMİH SAİM

Geçen nüshamızda Fransız Moderni denilen tipte bir yazlık projesi takdim etmiş, onun bütün hususiyetleri ve inceliklerile kariğlerimizi alâkadar etmiştik... Açmış olduğumuz güzel ucuz, sıhhatlı, kullanışlı «ev» sahifesine devam ederek bu nüshamızda da Amerikan zevkinin ve Amerikan ihtiyaçlarının doğruduğu bir yazlık ev projesi veriyoruz.

Bu tertip tarzında bir çok dıkkata şayan hususiyetler ve güzellikler göreceğiz.. resimleriyle planlarını dercettiğimiz bu Amerikan villası harici şekli iğtibariyle zevkimize tamamen yabancıdır. Bizim zevkimize yabancı olduğu gibi bir Avrupalının güzellik zevkini de tatmin etmez.

Böyle olmakla beraber bir Avrupalı evinin hiç bir zaman malik olmadığı istirahat sebeplerine yağni tam bir konfora maliktir. Amerikalı güzellikten evel sıhatı ve istirahatı düşünür. Ve hattâ güzelliği bağzen ihmal eder. Bu bir kusur mudur?. Yoksa takdir ve taklit edilmeğe layık bir keyfiyet midir?. Bu cihet her yapı sahibinin kendi zevkine ve kendi telekki tarzına terkedilir.

Evin tertibini plân üzerinde beraberce tağkip edelim:

Sokak kapısından girildikten sonra bir vestibüle, vestibülden sonra diğer bir camlı kapı ile hole girilir... Sokak kapısı ile hol arasında bir ikinci kapı bulündurmak konforlu evler için bir zaruretdir.

Çünkü bu çift kapı binanın dahili havasile haricin havası arasında ağdeta bir hail vazifesi görür.

(W. C.) [1] kapının yanındadır. Bundan evel neşrettiğimiz yazlık projesinde de (W. C.) in mevkii aynı yerde idi. Bu daha ziyade Amerikan plânlarına has bir hususiyetttir; mamafi pratik olması hasebile son zamanlarda bu tertip tarzı bütün dünya miğmarları arasında taammüm etmeğe başlamıştır. Mutbağın kapısı, yukarı çıkacak merdiven, küçük ve büyük salonların kapıları, yemek odasının kapısı hepsi koridor şeklinde olan tulâni hole açılır. Hol, hem ziya veren, hem de bahçeye çıkılmasını teğmin eden camlı bir kapı ile nihayet bulur.

Zemin katında küçük ve büyük ismile iki salon vardır. Zengin bir ev plânında bu iki salonun da bulunması bir zarurettir. Küçük salon kısa müddetle gelen ziyaretçilere, yabancılara mahsustur. Evin içini uzun uzadiye dolaştırmadan, evin mahremiyeti ihlâl edilmeden; ziyaretçi bu salonda kolaylıkla kabul olunur. Büyük salon ise ev sahibinin aziz dostlarına mahsus musahabe ve eğlence mahallidir. Kapısının yemek odasile karşı karşıya olması, salonun bahçe tarafında bulunması gerek bahçeye girip çıkmak ve gerekse de salondan yemek odasına gidip gelmek için büyük bir su-

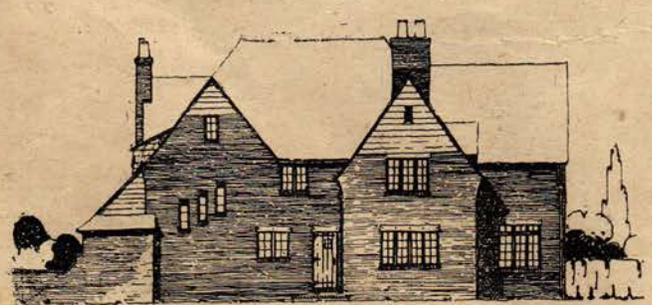

[1] W. C.= Aptesaneyi gösteren bir monografidir.

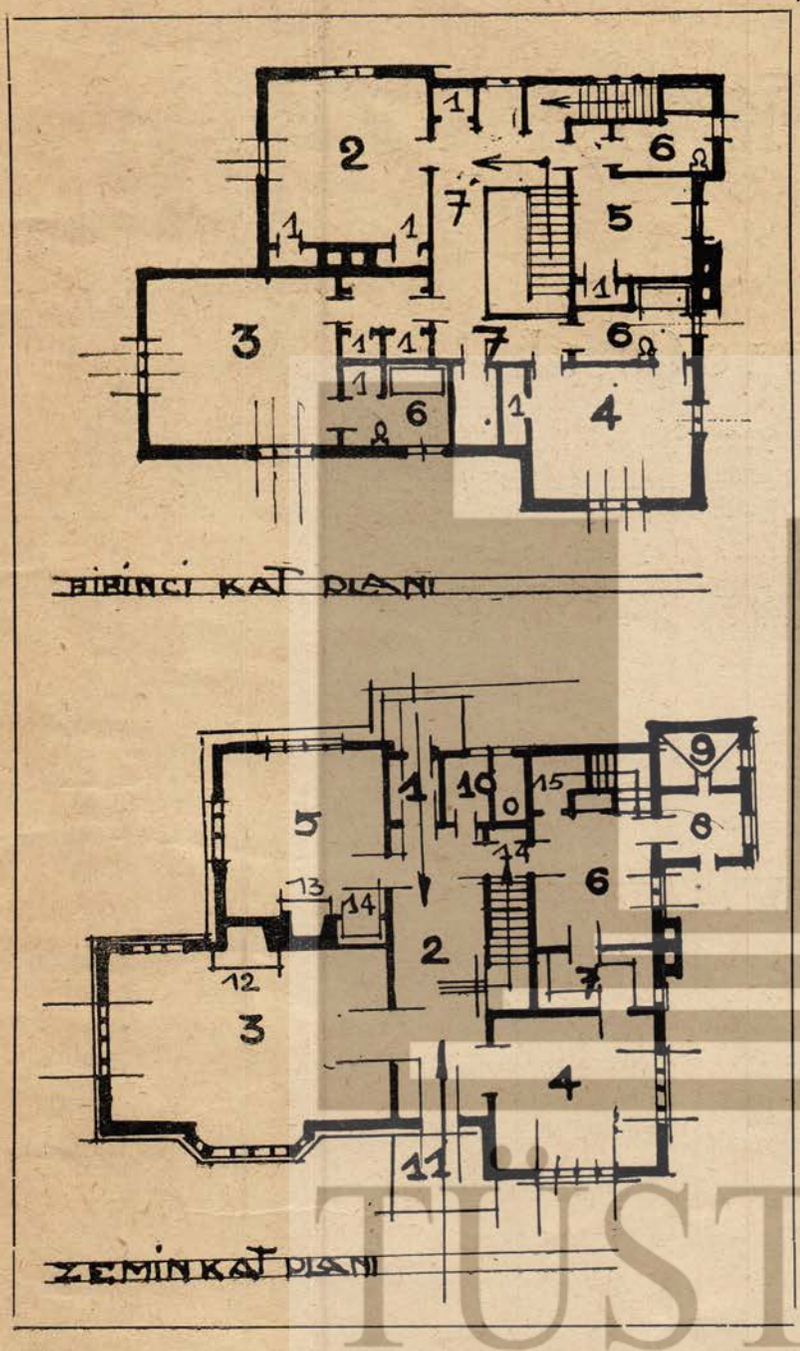

Zemin Katı

1— Methal
2— Vestibûl ve hol
3— Büyük salon
4— Yemekodası
5— Küçük salon
6— Mutbak
7— Ofis
8— Servis methalî
9— Kömürlük
10— W. C.
11— Bahçeye methal
12, 13— Ocaklar
14— Dolap
15— Servis merdiveni

Kat

1— Dolaplar
2, 3, 4, 5—Odalar
6— Banyolar
7— Hol

hulet doğurur. Bu iğtibarla büyük salon evin daha ziyade hususiyetine dahil olmuş bir parçasıdır.

İngiliz ve Amerikan evlerinin diğer bir hususiyeti de salonlarında daima birer şömine bulunmasıdır. Asrî teshin vasıtalarına malik olan binalarda bile Amerikalılar mutlak şömine isterler. Bu kurunvasta zevkının muhafazakârlık zihniyeti altında devamından başka bir şey olmamakle beraber, oda dahilinde daimi bir hava cereyanı teğmin etmesi iğtibariyle aynı zamanda sıhhi bir teğsisattır. Amerikan salonlarının hususiyetlerinden biri de, Vindo (Window) denilen üç tarafı geniş pencereli bir çıkmayı ihtiva etmesidir.

Bu çıkmalar salon zemininden 1.00-0.90 metro irtifaına kadar kâğgir olarak yapıldıktan soğra üstü tamamen doğrama ile kapatılır. Ve bu suretle geniş bir pencere sahesi elde edilerek, salona bol ziya ve güneş, nazara da geniş bir manzara sahesi teğmin olunur.

Mutbak, yemekodası ve ofis birbirile münasebet halindedir. Mutbağın hızmet için bahçeye açılan bir kapısı, bodurüma inen bir merdiveni, kömürlüğü ve kileri vardır. Amerikan mutbakları yanında muhakkak şekilde daima bir kömürlük ve bir kiler bulunur. Mutbaktan çıkan hızmet merdiveni üst kata kadar uzatılarak bu suretle binada iki merdiven vücuda getirilmiştir. Biri ev halkının ihtiyaçlarına diğeri de hızmetçinin hızmetine tahsis edilmişdir. Bu şekilde ev sahipleri katiyen rahatsız olmadan ev dahilindeki bütün hızmetler kolaylıkle yapılır.

Evin iskâna tahsis edilmiş olan üst katı daha şayanıdıkkatdır. Mevcut olan üç yatak odasının üç de banyosu vardır. Bu banyolara yatakodası dahilinden girilir. Lavabo, duş, banyo ve W. C. tertibatını haizdir. Bu suretle ev halkından kimse kimseyi rahatsız etmeden temizlenmek ihtiyaçlarını muayyen zamanlarda tatmin ederler. Bundan başka her odada bizim alaturka evlerde mevcut olduğu gibi dolaplar ve yükler vardır. Bir Avrupalı evinde bu hususiyetlerden hiç birine tesadüf edilmez. Hattâ Amerikalılar bütün odalarda birer (W. C.) teğsisine kadar ileri gitmişlerdir.

Bu suretle bu yazlık plânı tamamen ihti-

[Devamı 636 inci sahifede]

ÇOCUK BAKIMI

Yaz ve Çocuk

Yazın çocuklara bakmak ne kadar kolaydır. Bunu annelerden, ve bilhassa kışın ısınma usulleri halâ ipt'daî olan evlerde yaşadığımız için biz Türk annelerinden daha iyi kim bilebilir? Kışın zarurî olarak bir veya bir kaç odanın içine sıkışan biz ve çocuklarımız için yazın verdiği serbesti kafesten kurtulan bir kuşunkine benzemez mi?

Bunun daha da hoşa giden ciheti şu ki iyi olan şeylerin daima kolay olmadıkları halde, yazın çocukları bu serbestiden istifade ettirmek kolay olduğu kadar da iyidir.

Temiz havanın büyüyen çocuklar üstündeki şifabahş tesiri uzun senelerden beri keşfedilmişti. Bu son senelerde de güneş ziyasının ve bilhassa güneş teki ültraviyole şualarının vücudun neşvünüması için elzem olduğu ispat edildi. Bu şualar hem kemik hastalıklarına mani oluyor hem de azaların sağlam ve mükemmel olarak inkişafına hizmet ediyormuş.

Bizim âdi camlarımızdan bu şuaın nüfuz edemediği de sabit olunca, büyük külfetlere girilerek çocuk hastanelerinde ve çok zengin bazı eşhasın çoçuklarına mahsus odalarda pençerelere bu ültraviyole şualarının geçmesine mani olmıyan hususî camlar imal edilip takıldı. Diğer taraftan da, güneşin bulutlar arkasında gizli kaldığı günlerde de bu tesirli şualardan mahrum kalınmaması için şimdi bir surette ültraviyole şuaları neşreden lâmbalar keşfedilip kullanıldı.

Biz anneler bu kadar masraf ve zahmetle elde edilen bu büyük nimeti yazın hiç külfetsiz elde edeceğimizi taktir edersek, yaz aylarında çocuklarımıza güneşin ziyasından azamî derecede istifade ettirmeğe daha anlayışlı bir gayretle çalışırız.

En evel yapacağımız şey, fedakârlıkla bile olsa, eğer mümkün ise, çocuklarımızı yazın bir sayfiyeye götürüp, bahçeli bir ev tedarik etmektir.

Sonra, güneşin bu ültraviyole ziyaları elbiseden nüfuz edemediğini göz önünde tutarak yaz aylarında çocukların elbiselerini asgarî raddeye indirmeğe çalışmalıyız; hattâ, en sıcak şu üç ayda, öğle saatlerinde vücudun üst kısmını ve bacakları tamamile çıplak bırakabilirsek çocuklarımız soğuk algınlığı ve umumiyetle hastalıklara karşı mukavemet edebilecek kadar sağlam ve kuvvetli yetişirler. Fakat hiç çıplak gezmeğe alışmamış bir vücudun birdenbire tamamile açılması fena neticeler de verebilir; bu maksadı tedricî bir surette de elde etmek

kabildir. Bu hususta da her anne kendi çocuğu için tabii aile doktoriyle görüşmelidir.

Çocuklarını çıplak gezdiremiyen anneler güneşin en sıcak bir zamanında, rüzgâr ve hava cereyanları olmiyan bir yerde çocuğu soyup güneş banyosu yapmalıdır. Gözleri siper etmek şarttır. Evvelâ çocuğu arka üstü yatırıp önünü üç dakika, sonra yüz üstü yatırıp arkasını üç dakika güneşe arzetmeli. Bu müddeti, 15 dakika oluncuya kadar, her gün bir iki dakika temdit ederek cildi tedricî bir surette güneşin kızgın ziyasına alıştırmalıdır. Bu hususta da çok teeni ile hareket etmek mecburiyeti vardır çünki bazi çok açık renk ciltleri güneş ziyası fena halde tahriş eder ve çıbanlar çıkmasına sebep olur. Soğuk memleketlerde açık renk ciltli insanların, sıcak memleketlerde ise koyu renk ciltli insanların bulunması bir tesadüf eseri değildir: Cilt koyulaştıkça güneşin o cilde nüfuz edebilmek kabiliyeti gittikçe azalır ve en koyu ciltler güneşe en çok mukavemet edebilen ciltlerdir.

Binaenaleyh çocuklarımızın cildi açık renk ise onları bindenbire şiddetli ziyaya maruz bırakmamağa, güneşin şiddetine karşı bu masuniyeti elde edebilmek için tedricî bir surette karartmağa itina etmeliyiz. Güneş banyosu yapmazdan evvel vücuda vazelin sürmek tenin birdenbire fazla yanmasına mani olur.

Az elbiseden ve güneş banyosundan sonra, hafif yemekler, bol süt ve bahçede oynanacak bir kaç oyun ve oyuncak temin edersek yaz mevsinini hem çocuklar hem de anneleri için hakikî bir istirahat ve kuvvetlenme devrine çevirmiş oluruz. Bahçede oynamak için bir kum sandığı, yâni içi ince kumla doldurulmuş bir tahta sandık; bir kaç eski kaşık, bir iki boş teneke kutu alçak bir salıncak; tahtaravanni olabilecek uzun bir tahta; ve kabilse, bisiklet, terezina, araba gibi açık hava oyuncakları temin edilirse, çocuklar saatlerce kendi kendilerine bahçede meşğul olur ayni zamanda yazın baha biçilmez güneşinden, temiz havasından istifade etmiş olur.

Fatma

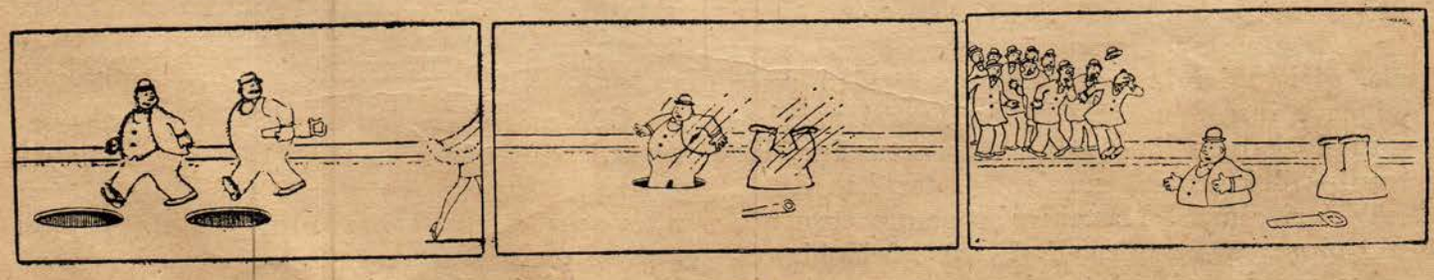

Yazısız Hikâye

Ev Hanımı Sahifesi

Ev Eczahanesi

On parmakta yirmi marifeti olmak ev kadınının sıfatıdır. Bir kadın dadı, ahçı, maliye nazırı, teşrifat müdürü, müşavir, tesellici, çamaşırcı ve ütücü v.s. den maada bir az da doktor ve hasta bakıcı olmağa mecburdur.

Bu son vazifemizde muvaffak olmak için telaş etmemek, hazırlıklı bulunmak pek mühim amiller olmakla beraber birkaç basit tedbir ve ilâcı da hatırda tutmalıdır.

İçinde müdavatı eveliyeye dair bazı basit tedbirleri kısa bir surette yazdığımız şu makaleyi ve atideki eşyayı daima bulundurduğunuz, çocukların karıştıramıyacağı bir yer elzemdir.

1— Biri beş öbürü iki santim genişliğinde iki uzun sargı.
2— İki tane üç köşe kol askısı.
3— Beyaz yakı (plâtre)
4— Bir paket gaz
5— Bir makas
6— Çengelli iğne
7— Bir uzun cımbız
8— Bir şişe teutürdiyot ve bir fırça
9— Bir paket pamuk
10— bir şişe kâfuruyağı «huile camphrée». Bu ilaç yeni nezle enmeğe başlıyan çocukların göğsüne sürülürse çok faidelidir.

11— Kireç merhemi «liniment oleocalcair» zeytinyağ ile kireç suyunu karıştırarak yapılır. Yanık için çok iyidir.

12— Asitborik. Bir bardak suda bir kaşık asitborik halledilirse göz banyosu için emin ve faydalı bir ilâçtır.

13— En ehemmiyetsiz görünen sıyrıklardan kan zehirlenmesi ve daha başka vahim neticeler çıkabilir. Kanayan yeri evvelâ bol bol su ile yıkayıp temizlemeli sonra üzerine tendürdiot sürüp temiz bir sargı ile sarmalı. Düşülen yerde uzvi kirler olması muhtemelse yahut yara biraz mühimse müdavatı evveliyeyi yaptıktan sonra tetanoz aşısı yapmak üzere hemen bir doktora danışmalı.

Bağzen çocukların boğazına düğme, para v.s. gibi şeyler kaçar. Bunlar boğazdan geçip miğdeye inerse mes'ele kalmaz, fakat nefesborusunda kalırsa hiç vakıt ziyan etmeden, bir taraftan doktoru çağırmalı, bir taraftan da şu tedbirleri almalı. Hastanın boğazının etrafında sıkı bir şey varsa çözmeli. Hasta küçük bir çocuksa ayaklarından tutup baş aşağıya çevirdikten sonra sırtına vurmalı. Kaçan şey gene de çıkmıyacak olursa parmağınızı çengel gibi kıvırıp hastanın nefes borusuna sokarak çıkarmağa çalışın. Aynı ameliye uzun bir cımbızla daha kolaylıkla yapılır. Hail çıkmazsa bile yerinde biraz gevşer ve sertçe bir öksürmek veya sümkürmek büsbütün dışarı fırlatabilir. Fakat her halde vakit geçirmeden doktor getirmeli.

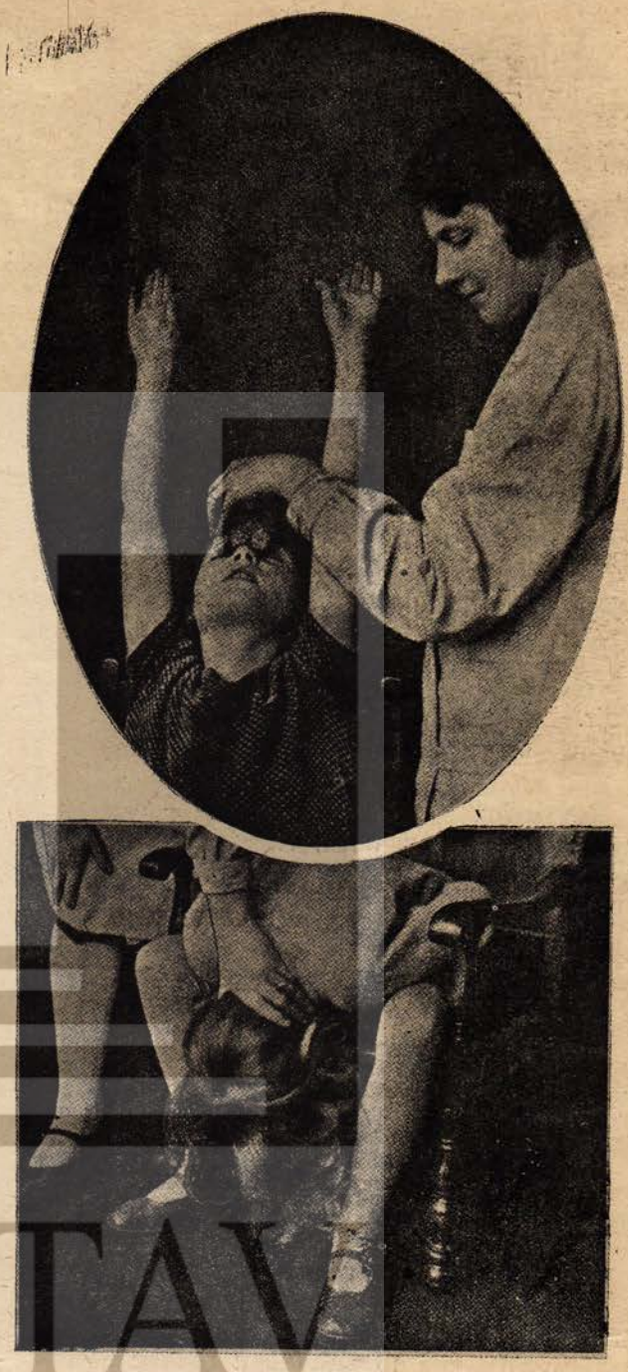

Gözünüze bir şey kaçarsa sakın uğuşturmayın, çünkü göz gayet nazik bir azadır. Evvelâ gözlerinizi kapatıp sertçe sümkürün. Gözünüze kaçan şey bu suretle büsbütün zail olmasa bile görülebilecek bir yere gelir ve temiz bir mendilin ucile alınabilir. Biraz amonyak koklamak

da faidelidir, çünkü o zaman gözler yaşarıp kaçan şey silinip gider.

Bu tedbirlerden bir faide hasıl olmazsa, gözkapağını tersine çevirmek icap eder. Bir elimizin baş ve işaret parmaklarile üst gözkapağı tutun; öbür elimizle bir kibrit çubuğunu gözkapağının üzerine bastırıp kapağını tersine çevirin. O zaman kapağın iç tarafında gözükecek olan çöpü temiz bir bezle alın. Cözün ne kadar hassas ve nazik olduğunu daima hatırda tutarak bu ameliyeyi dikkatla yapmak lâzımdır ve gözde tevlit ettiği tahrişatı izale etmek için bir damla zeytin veya hintyağı damlatın.

Bağzen göze kireç veya bir hamız kaçar. Böyle bir şeyin vukuunda hemen bol ool su ile göze banyo yapın. Süyun içine biraz karbonat atarsanız daha iyi olur, fakat karbonatı tedarik edip suda eritinceye kadar vakit geçer. Halbuki en mühim olan saniye bile ziyan etmeden, bol bol su ile kireç veya hamızın şiddetini azaltmaktır. Göze bir müddet banyo yaptıktan sonra, bir damla hintyağı damlatıp sargı ile sarın ve hemen bir doktora müracaat edin.

Burun kanaması için evvelâ elbiseleri gevşetip enseye soğuk bir şey koyun. Daha münasip bir şey bulamazsanız demir bir anahtar bile olur. Hasta başını arkaya sarkıtıp kollarını havaya kaldırarak oturmalı. Burnun üzerine soğuk su ile ıslatılmış bir bez koymak veya burna bir az soğuk su çekmek ekseriya kanı durdurur. Suda biraz şap eritip buruna çekmek gayet faidelidir.

Bilhassa şimdi, arıların oğul çıkarmak zamanı, pek çok insanı arı sokar. Sokulan yeri iyice sıkmalı, üzerine amonyak, daha sonra da tendürdyot sürmeli.

Bayılmak gayet modası geçmiş bir hal olduğu halde, gene de bağzen bayılanlar bulunur. Bayılmanın sebebi kanın beyinden çekilmesidir; onun içün çaresi kanı tekrar beyine getirmektir. Evvelâ elbiseler gevşetilip, başı resimde gösterildiği gibi bacakların arasına indirmeli. Bu suretle kan tekrar başa hücüm eder. Hastanın yüzüne soğuk su serpip kalbini uğmalı. Bilahire, hasta yutkunacak hale gelince, bir bardak suya bir çay kaşığı amonyak koyarak içirmeli.

Yanmak ve haşlanmak sık sık vukua gelen kazalardır. Yanık hafif bile olsa, mesahası geniş olursa çocuklarda ölümle bile neticelenebilir. Bu cins mühimce kazalarda hiç durmadan doktor getirmeli. Yanık tedavisinde iki gaye gözetilir. Yaraya kir kaçırıp kanı zehirlememek, ikincisi yanık dolayısile meydana çıkan sinirlerin hissiyetini teskin etmek. En iyi ilaçlardan biri bir mıktar asit pikrikte temiz bir gazlı bezi ıslatarak sıktıktan sonra yaranın üzerine koymak, bunun üzerine de bir parça pamuk kapattıktan sonra, sargı ile güzel güzel sarmaktır. Asit pikrik yerine asit karbolik veya kireç merhemi (kireçsuyu ile zeytinyağı) da kullanılabilir. Bunlardan hiç biri bulunmazsa her hangi bir yağ, meselâ içyağı, vazelin, zeytinyağı, lanolin hattâ balıkyağı bile kullanabilirsiniz.

Yağ ile bir defa ateşini aldıktan sonra, un, kola, nişasta v.s. gibi şeylerle bir bulamaç yapip yanığın üzerine sürmek çok faidelidir.

Bu Senenin Yaz Modellerinde en çok

Modanın cereyanını tayin eden büyük Fransız terzileri eteklerin bolluğunu temin

Geçen mevsime nazaren beller biraz daha yukarda, etekler biraz daha uzundur: Bilhassa gece elbiseleri, arkadan çok geniş ve çok uzun godeler ve volanlar sayesinde gayrımuntazam fakat gayet seyyal bir hat iktisap etmektedir.

Büyük terzilerin birkaçı bu mevsimin resmî elbiselerinde büyük bir yer tutacağı anlaşılan (prenses) biçimine çok ehemmiyet vermektedirler. Prenses biçiminin hususiyetleri yüksek ve düz bir bel, ve diz kapaklardan aşağı genişleyen eteklerdir.

Ehemmiyet Elbiselerin Arkalarına Veriliyor

etmek için arkada, diz kapağından aşağı geniş volanlar ve godeler kullanıyorlar.

Bu mevsim gerek sokak gerek gece için en çok kullanılan ve en şik addedilen renk beyazdır. Gündüz için yünlüler, ve yıkanır ipekliler, gece için tül, şifon dantel ve saten en çok rağbet gören kumaşlardır. İmprime kumaşlar da gerek gündüz, gerek gece kullanabiliyor. Beyazdan sonra siyah, kırmızı ve sarı en büyük mevkii işgal ediyor. Bunların birleşmesile, yani beyaz ile siyahı, siyah ile kırmızıyı, beyaz, siyah ve kırmızıyı beraber kullanmakla gayet güzel neticeler elde ediliyor.

TÜSTAV

Şapka Kalıbının Tarifi

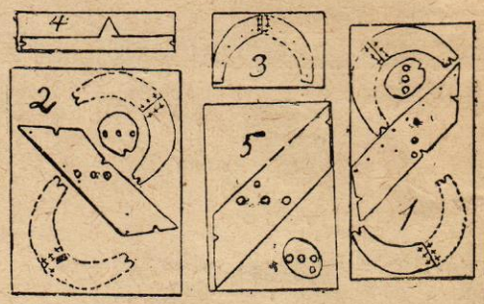

Bu şapka arzu edilirse garnitürü ile, arzu edilirse yalnız ensiz bir kordele ile süslenebilir. Garnitür ya aplike yahut da geçme olabilir. Garnitür kullanılmazsa ensiz bir grogren kordele konulup arkadan bağlanabilir.

Bu şapka kadifeden yapılırsa ya grogren kordele yahut da satenden garnitür iyi gider. Arzu edilirse şapka tamamile kadifeden, satenden, taftadan yahut da fötrden yapılabilir.

Bu kalıp 57, 5 sm. başa göre biçilmiştir.

Baş ölçülerine göre lâzım olacak kumaş miktarı:

	Şapka 45 sm. kumaş	90 sm. kumaş	Astar 70 sm. kumaş
52,5 sm. baş ölçüsü için	80 sm.	70 sm.	50 sm.
55 „ „ „ „	92 sm.	70 sm.	50 sm.
57,5 „ „ „ „	92 sm.	70 sm.	50 sm.
60 „ „ „ „	92 sm.	70 sm.	50 sm.

35 sm. telâ, 120 sm. grogren kordela lâzım olacaktır.

1.— 45 sm. lik kumaştan biçmek için kalıp parçalarını böyle yerleştiriniz.

2.— 90 sm. lik kumaştan biçmek için kalıp parçalarını böyle yerleştiriniz.

3.— 35 sm. eninde telâdan vizyer biçmek için parçayı böyle yerleştiriniz.

4.— Garnitürü biçmek için.

5.— Astarı 70 sm. eninde kumaş üstüne böyle biçiniz.

Amerikan Tertibi Yazlık

(629 inci şahifeden devam)

yacın doğurduğu ve bütün istirahat sebeplerini ihzar eden bir plândır. Bu plânda ve bu plândan çıkan cephe resimlerinde her şey ihtiyaca ve istirahata göre tanzim edilmiştir. Tenazür endişesi, mihaverler ahengi, doluluklarle boşlukların münasibetleri, ışıklar ve gölgeler, teğsiri harci gibi hiç bir nizami güzellik endişesi mığmarı yolundan şaşırtmamışdır. O tamamen hayatî ve naks nefğî neticelerin rehperliğinden istifade ederek binasını vücude getirmiştir.

Yapı tuğladır. Makina tuğlasile derzleri gayet temiz olarak yapılan cephe duvarları üzerinde ayrıca bir harici sıva mevcut değildir. Bina (400) metro mürabbaı bir sahe işgal eder. Geçen nüshamızda verdiğimiz pratik keşf formülü ile bu binanın mecmuğ fiyeti 15000 türk lirasıdır.

Geçen makalemizde ve bunda okuyucularımıza asrî bir evin tertibat ve teşkilâtı hakkında kâfi bir fikir vermiş oluyoruz. Gelecek nüshamızda da evinizin kaça çıkabileceğini doğrudan doğruya hesap edebilmenize yarayacak bir takım formüller vereceğiz.

Ansiklopedideki Vahşi

Yazan : KERİM SADİ, Resam : SAM, Neşreden N. KEMAL

Edebî ve içtimaî küçük hikâye.

İLK MODERN YAZI
İLK MODERN RESİM
İLK MODERN TABI'

Kimyager
Hasan Behçet B.in
İmâl ettiği
Perçin
Mürekkebi

Bütün dünya mürekkeplerinin
En Ucuzu ve
En Nefisidir.

Şapka Kalıbının Tarifi

Vizyer için telâ kalıbından mâdâ, bu kalıp parçalarının her birinde 1 sm.lik dikiş payı bırakılmıştır. Telâ kalıbının etrafı biye ile çevrilecektir.

Dikişleri birbirine bitiştirirken oyukları üst üste getiriniz.

Eğer şapkayı daha büyük veya daha küçük biçmek lâzım gelirse, bu, ancak arka dikiş noktalarından fazla veya eksik bitmek suretile kabildir.

1- Eğer şapkanın garnitürünü aplike etmeyip geçirmek istiyorsanız, garnitür kalıbını şapka etrafının üstüne koyup, yarım sm. dikiş için müsâde ettikten sonra, resimdeki gibi kenarı biçiniz.

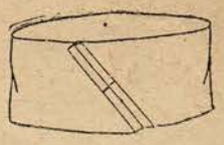

2- Şapkanın kenar parçasının iki ucunu birleştiriniz, dikip, ütüleyiniz.

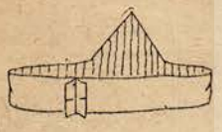

3- Garnitür için kordelâ kullanacak iseniz kalıptaki dikiş payını kestikten sonra kordelayı biçiniz ve kordelanın temiz kenarlarını doğrudan doğruya şapkaya dikiniz.

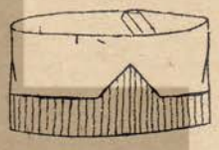

4- Garnitür parçasını şapka kenar parçasının üstüne dikiniz. Köşenin köşeye dikişin dikişe gelmesine dikkat ediniz. İç taraftan dikişi yukarıya doğru ütüleyiniz.

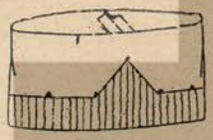

5- Eğer garnitürü aplike edecekseniz, garnitür kalıbını şapka etrafının üstüne koyup sabunla çiziniz. Garnitürün kenarlarını birer sm. kıvırıp bu çizginin üstünden şapka etrafına gizli dikişle dikiniz.

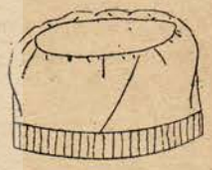

6- Şapka kenarının üst kısmını tepeye göre büzüp, oyuğu oyuk üstüne uydurarak tepeyi yerine dikiniz.

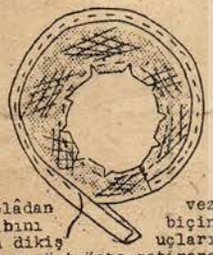

7. Telâdan vezyer kalıbını biçiniz. Arka dikiş uçlarını bir sm. üst üste getirerek hristo teyeli ile yassı olarak dikiniz. Dış kenarlarını ince muslinden bir biye ile çeviriniz.
8. Baş deliğinin etrafını resimdeki gibi 1 sm. içerden teyelleyiniz.
9. Baş deliğinin etrafını bu teyele kadar resimdeki gibi iki üç sm. mesafe ile kırpınız.

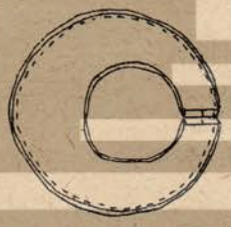

10- Asıl şapka kumaşından yapacağınız vizyer parçalarını üst üste getirip etrafını dikiniz.

11- Dikişin etrafını kesip gayet ensiz bıraktıktan sonra yüzüne çeviriniz.

12- Telâ vizyeri kumaş vizyerlerin arasına yerleştiriniz. Telânın dış kenarı iki dikişin arasına sıkışmalı. Güzelce ütüleyiniz.

13- Baş deliği etrafından 1.5 sm. içeriden bir teyel ile telâyı kumaşlara tutturunuz. Kumaş vizyerleri de telâ gibi kırpınız.

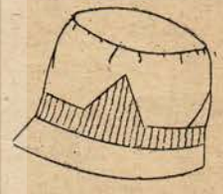

14- Şapkanın üst kısmını vizyerin üstüne geçiriniz. Önlerini ortaları üst üste gelmeli. Çırpma dikiş ile sıkı sıkı şapkayı vizyere tutturunuz.

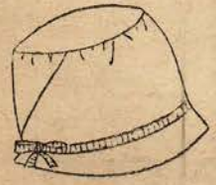

15- Şapkaya eğer garnitür olarak yalnız düz bir kordelâ kullanmak istiyorsanız şapka etrafını kalıba göre biçip tarifi üzere tepeyi diktikten sonra etrafını 1 sm. kıvırıp vizyere dikersiniz. Ensiz grogren kordelâyı arkadan bağlıyarak bu dikişi kapatırsınız.

16- Astar için kenar parçasının uçlarını birleştirip dikiniz.

17- Üst tarafını büzüp tepeye dikiniz.

18- Astarın dikişini arkanın ortasına getirerek astarı şapkanın içine geçiriniz. Etrafını kıvırıp kenarlar, dikiniz.

Resimli Su Yolu

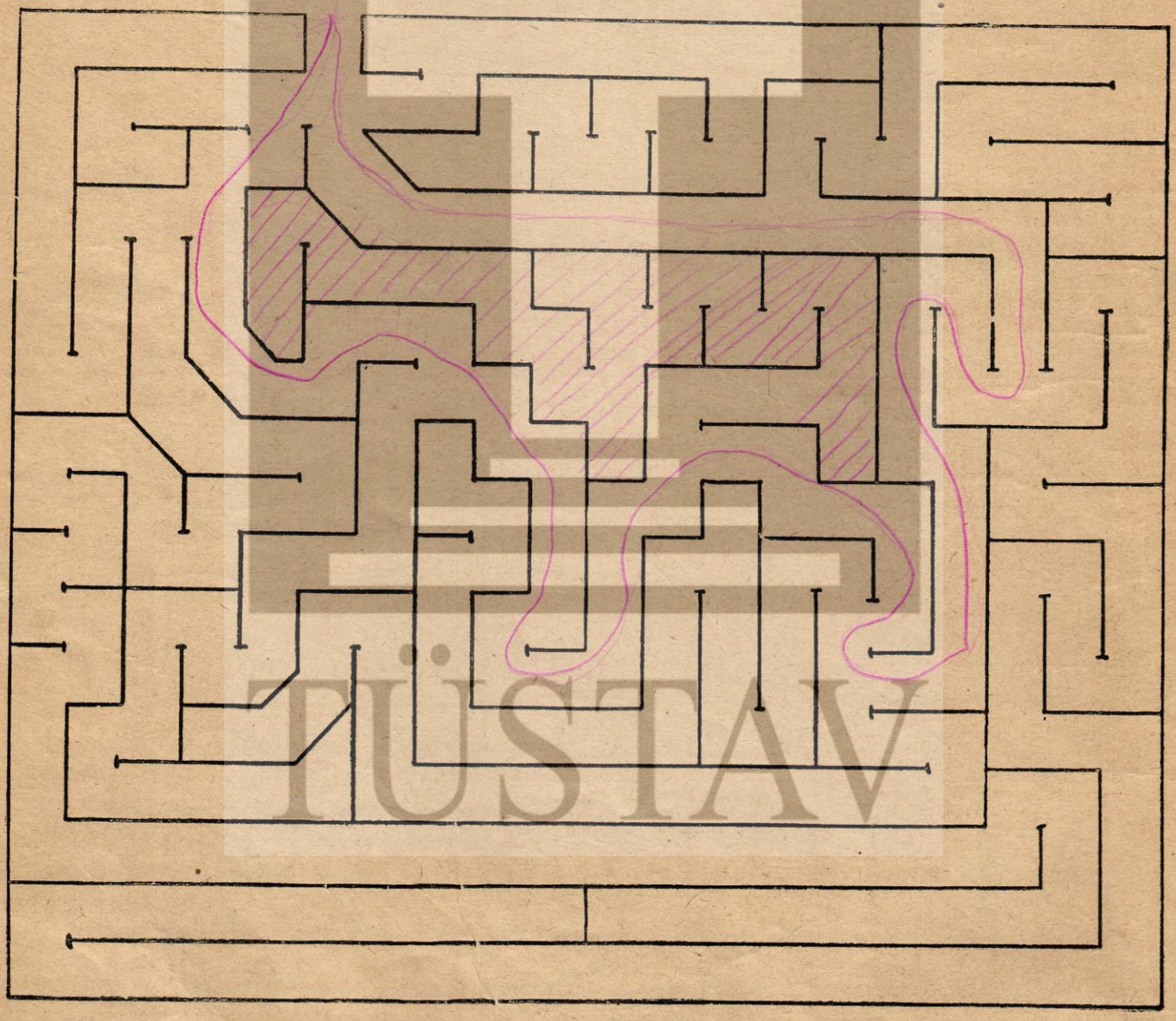

İşte size yeni kıyafete girmiş eski bir dost: Resimli su yolu. Bu su yolunun yolunu bulup girdiğiniz delikten tekrar çıkabilirseniz, kaleminizle çizdiğiniz hatların aralarını doldurduğunuz zaman bir hayvan resmi çizmiş olduğunuzu göreceksiniz.

Hiç bir yoldan iki defa geçemezsiniz.

Hiç bir çizginin üstünden geçemezsiniz.

Elinize kalemi alıp hemen oyuna başlayınız. Hiç güç değil. Sahifenin sağ üst tarafındaki delikten giriniz. Ve açık yollardan geçerek ayni delikten tekrar çıkınız.

Bayker
Radyo
Kulaklıkları
2000 om
350 kuruş

Bayker
Radyo
Hoparlörleri
2000 om
1500 kuruş

BAYKER RADYO

İstiklâl Caddesi No. 306—308

Bu mağazada satılan eşya garantilidir.
ılk taksitin tediyesinde intihap edilen makine bilâücret enstale edilir. Makineye tecrübe müddeti bir haftadir, ve bu müddet hitamında iade edilebilir. İade halinde mağaza aleti kabul ve taksiti tamamen tesviye eder. Bugün tavsiye ettiğimiz cihazlar:

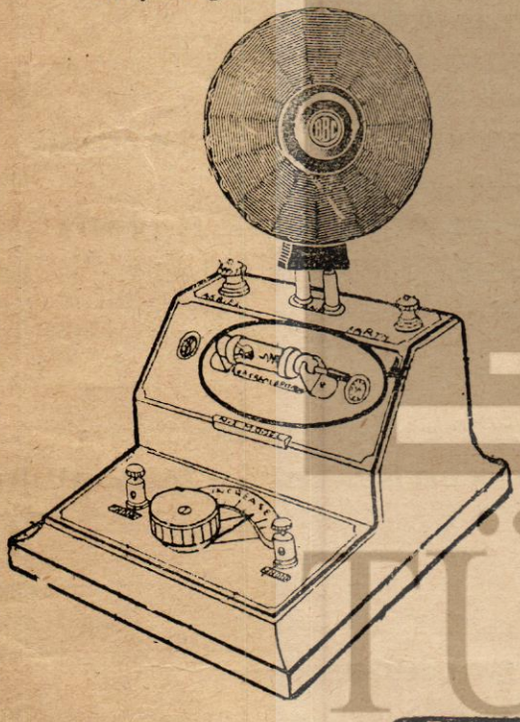

«Gulenli (Brownie) Ahizesi»

20 Türk lirası. 2 şer liradan 12 aylık taksitle de tediye edilebilir. Kulaklıklar, anten ve Radyo musaadeside buna dahildir.

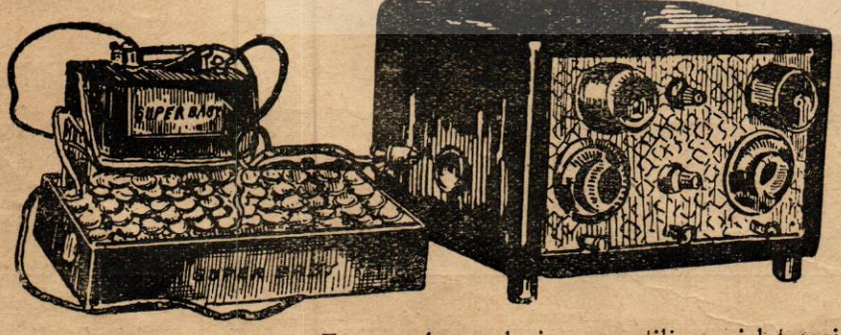

«Super Baby»

200 Türk lirası. 18 er liradan 12 aylık taksitle de tediye edilebilir. Bu 6 lambalı bir cihazdır, tekmil olarak satılır. Radyo musadesi de beraberdir.

Evropa konserleri garantili ve işletmesi gayet basittir.
Bayker Radyo. Hususî "Anod Bataryaları„.
Her hafta yeni mal gelir.
(110) volt. 6 Türk lirası

TÜSTAV

ABONE ŞERAİTİ
(Posta ücreti dahil)
Türkiye için:
Seneliği 6 lira
Altı aylığı 3 lira
Ecnebi Memleketler
Seneliği 4 dolar

MUHİT

Resimli Aylık Aile Mecmuası

Adres : *Dilsizzade Hanı, No. 1—2*
Telefon : İstanbul, 4118

Her nüshada : bir formalık bir edebî ilâve, bir elbise kalıbı veya metin harici renkli bir tablo bulunacaktır.

Fihrist

	Muharriri	Sahife
Memlekete Dair :		
Okuma İhtiyacı	*Ahmet Cevat*	561
Büyük Türk İnklâbına Dair	*Ahmet Cevat*	562
23 Nisan Bayramı ve Çocuk Haftası		566
Halkıyat :		
Halk Raksları ve Zeybek oyunu	*Selim Sırrı*	567
İlim ve Fen Adamlarımızdan :		
Fatin Efendi	***	570
Hikâye :		
Kadriyenin Kurbanı		573
Deve Güleşi	*Celâlettin Ekrem*	575
Kimeli Muganni	*Anatol Frans*	584
Evin Kirası İşliyor (Monolok)	*Kâmran Şerif*	596
Yüzliralık Bankanot	*M. Kemal*	600
Dile Bizden ne Dilersen	*Semiha Vamık*	607
Nankörlük (1)	*Şefika M.*	610
Salon Temsili :		
Baba	*Yaşar Nabi*	603
Şiir :		
Ölen Sevgiliye	*İbrahim Necmi*	572
Bayram Duası		573
Kamp Ateşi		581
Gelmedin	*Fuat Ömer*	587
Fakirin Oyuncağı (nesir)	*Charles Baudler*	593
İçtimaî ve İktisadî Yazılar :		
Kendinize İş Bulmağı Bilir misiniz ? (3)		614
Nişanlılık nedir ve Uzun Sürmeli midir ? (Bir Kadın hekimi Görüşüle)	*Dr. İhsan Hadi*	616
Fen Âleminde :		
İnsana Benziyen Yeni Bir Maymun (2, 5)		590
Dr. Voronof'un en yeni Gençleştirme Usulü (8)		594
Meşhur Adamlar :		
Anatol Frans (Tenkit)	*Nevzat Mahmut*	582
Edward Bok'un Çocukluğu	*Nusret Kemal*	588
Çoğrafya ve Tabiat Sevgisi :		
Havai Volkanları (6)		589
Spor ve Açık Hava Hayatı :		
Kamp Hayatı	*İlhami*	579
"Muhit Kupası„ kır koşusu		624
Şafer	*Çelebizade Sait Tevfik*	626
Ev :		
Amerikan Tarzı Villa	*Mimar Samih Saim*	628
Kadına ve Kadınlığa Müteallik :		
Yaz ve Çocuk	*Fatma*	630
Ev Eczahanesi (7)		632
Moda		634
Elbise Kalıbının Tarifi (4)		636
Şen Çocuklar :		
Resimli Su Yolu		638
Sinema :		
Sinema Yıldızları Evlerini Nasıl Süslüyorlar (9)		618
Yıldızların Yemekleri (9)		627
Muteferrik :		
Muaşeret Adabı (2)		620
Eğlenceli Sahifeler		622

(1) Ladies Home Journal, (2) Scherl's Magazin, (3) American, (4) Woman's Home Companion, (5) Illustration, (6) Koralle. (7) House. (8) Graphic, (9) Photoplay.

İmtiyaz Sahibi ve Mes'ul Müdür : AHMET CEVAT

Selâmet Matbaası